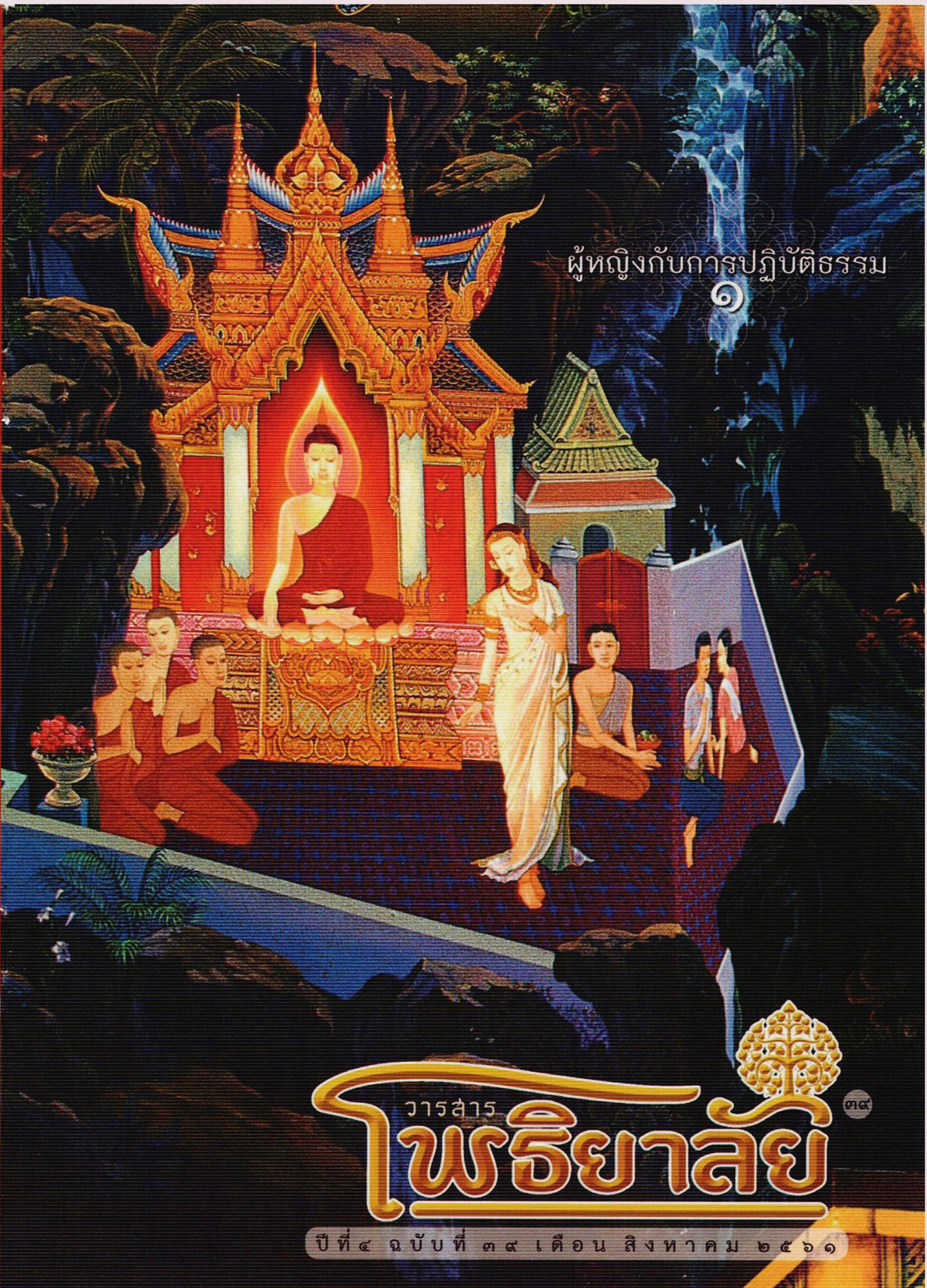
ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม ๑

วารสาร

โพธิยาลัย

๓๙

ปีที่๔ ฉบับที่ ๓๙ เดือน สิงหาคม ๒๕๖๑

ทีฆายุกา โหตุ มหาราชินี
สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙
๑๒ สิงหาคม ๒๕๖๑

พระจันทรจรพื้นโพยมบน　　เย็นทั่วทั้งมณฑลประเทศสถาน
มีแต่ความชุ่มชื้นชื่นบาน　　ไม่เลือกใกล้ไกลปานก็เปรียบกัน

กับพระกรุณาการุณย์เลิศ　　บ่มบังเกิดความรักสมัครฉันท์
เป็นข้าทูลพระบาททองส่องชีวัน　　เฉกพระจันทร์พระองค์จริงมิ่งเมืองไทย

เวียนวารวันเฉลิมพระชนมพรรษา　　สารพัดอุปัทวาอย่ากรายใกล้
ทรงเป็นร่มโพธิ์ทองผ่องอำไพ　　ยืนยาวได้ถึงพันปี ฉะนี้เทอญ

ด้วยเกล้าด้วยกระหม่อมขอเดชะ
ข้าพระพุทธเจ้า ศาสตราจารย์พิเศษธงทอง จันทรางศุ ประพันธ์ถวาย

เปิดเล่ม

วารสาร โพธิยาลัย
ฉบับที่ ๓๙ เดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑

วารสารโพธิยาลัย ฉบับเดือนสิงหาคม พ.ศ. ๒๕๖๑ theme ประจำฉบับ คือ **ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม ๑** เมื่อมีหมายเลข ๑ กำกับท้าย แสดงว่า จะต้องมีหมายเลข ๒ หรือ ๓ ต่อจากฉบับนี้ ก็จะขอชี้แจงไว้ ณ โอกาสนี้ว่า ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม จะมีตอน ๒ ต่อจากฉบับนี้ ในเดือนกันยายน ซึ่งจะตรงกับฉบับที่ ๔๐ เนื้อหาจะต่อเนื่องจากฉบับที่ ๓๙ ทั้งนี้เพื่อเสริมสร้างความชัดเจน กระจ่างแจ้ง ให้แก่ผู้หญิงทั้งหลาย ที่มีศรัทธา สนใจที่จะศึกษาและปฏิบัติธรรม

ผู้หญิงมีแนวโน้มที่จะไปวัดมากกว่าผู้ชาย ส่วนหนึ่งเป็นเพราะมีปัญหาชีวิตในแง่มุมต่างๆ จนกระทั่งพระอาจารย์สายวัดป่าผู้มีชื่อเสียงท่านหนึ่ง เคยกล่าวให้คณะญาติโยมลูกศิษย์ฟังว่า ปัญหาส่วนใหญ่ของผู้หญิงก็คือ เรื่องลูก เรื่องสามี เช่น สามีไม่ดี นอกใจ เป็นคนไม่ดี มั่วอบายมุข นำแต่ความเดือดเนื้อร้อนใจมาให้ ลูกไม่เชื่อฟัง ติดยา เบี่ยงเบนทางเพศ ไม่สนใจการเรียน ฯลฯ

จากการที่ถูกบีบคั้นทางอารมณ์มากขึ้นเรื่อยๆ ทำให้ผู้หญิงหาที่พึ่งให้กับตนเอง ทางหนึ่งก็คือ การหันหน้าเข้าวัด

ในขณะเดียวกัน มีผู้หญิงอีกเป็นจำนวนมากที่เบื่อชีวิตทางโลก เบื่อความสับสนวุ่นวายในโลก ประสงค์จะมีชีวิตสงบงามตามครรลองธรรม จึงหันหน้าเข้าวัด เพื่อจะแสวงหาหนทางไปสู่พระนิพพานด้วยความมุ่งมั่น

การจะเริ่มต้นทำอะไรดีๆ ให้ตนเองสักอย่าง ควรเริ่มอย่างไร อย่างน้อยที่สุด ก็ควรมีความรู้ ความเข้าใจในสิ่งที่ตนสนใจตามสมควร ไม่ใช่ไม่รู้อะไรเลย หากโชคดีอาจไปพบหนทางสว่าง มีกัลยาณมิตรคอยแนะนำ และมีโยนิโสมนสิการ พิจารณาความถูกต้องเหมาะสมอันจะนำไปสู่เป้าหมาย ในทางตรงกันข้าม หากเคราะห์ร้าย อาจจะเจอปาปมิตร หรือมิจฉาชีพ หลอกลวงพาไปเข้ารกเข้าพง ซึ่งนอกจากจะไม่ได้ธรรมะแล้ว อาจจะนำไปสู่ความหายนะ สิ้นเนื้อประดาตัวไป ก็มีตัวอย่างให้เห็นเสมอ ตามข่าวสารที่ปรากฏในสื่อต่างๆ

ด้วยเหตุนี้ วารสารโพธิยาลัย จึงถือโอกาสดีในเดือนสิงหาคม ซึ่งเป็นเดือนที่มีวันแม่ คือวันที่ ๑๒ สิงหาคม จัดทำเนื้อหาเป็นฉบับพิเศษสำหรับผู้หญิง ที่มีเนื้อหาเป็นสากล แม้ผู้ชายก็อ่านได้ และจะได้รับประโยชน์ด้วยเช่นกัน

เนื้อหาของทั้งสองเล่มประกอบด้วยบทสัมภาษณ์ทั้งพระภิกษุ คือ ท่านอาจารย์พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร ที่จะให้ความรู้เกี่ยวกับการปฏิบัติธรรมของผู้หญิงในพระไตรปิฎก ก่อนเริ่มต้น ควรเตรียมตัวอย่างไร เป็นต้น จากนั้นเป็นบทสัมภาษณ์ผู้หญิงที่ปฏิบัติธรรมจริงจังมานานปีประสบความสำเร็จ มีชื่อเสียงในแง่มุมต่างๆ เช่น คุณแม่ทิพวรรณ ทิพยทัศน์ แห่งอาศรมมาตา สถานภาวนาเพื่อผู้หญิง, ท่านอาจารย์หมออมรา มลิลา, คุณเมตตา อุทกะพันธุ์ แห่งบริษัทอมรินทร์พริ้นติ้งฯ และท่านอาจารย์แม่ชีวิมุตติยา หรืออดีต รศ.ดร.สุภาพรรณ ณ บางช้าง ประธานหอพระไตรปิฎกนานาชาติ คณะอักษรศาสตร์ จุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นต้น ซึ่งจะค่อยๆ ทยอยลงนำเสนอตามลำดับ

พิเศษสุด ด้วยบทความที่ได้รับคำแนะนำจากท่านเจ้าประคุณ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ซึ่งเหมาะสมสำหรับศึกษาไว้เพื่อเตรียมตัวจะเข้าวัดอย่างมั่นใจว่าจะไม่หลงทาง นับเป็นความเมตตาอย่างหาที่สุดมิได้ของท่าน ที่ได้ให้คำแนะนำแก่คณะผู้จัดทำอย่างเป็นกันเอง บทความนี้จะอยู่ในฉบับหน้า โปรดคอยติดตามอ่านกันว่าจะเป็นเรื่องอะไร

วารสารโพธิยาลัย มีความสนใจปัญหาสังคมเสมอมา ปัญหาของผู้หญิง ที่สนใจจะเข้าวัด แต่หาจุดเริ่มต้นไม่ได้ จึงเป็นเรื่องที่เราใส่ใจและให้ความสำคัญอย่างมาก โดยเฉพาะอย่างยิ่งในโอกาสที่ในเดือนนี้มีวันแม่ เราจึงอยากทำวารสารฉบับนี้ ถวายเป็นพระราชกุศลแด่สมเด็จพระนางเจ้าสิริกิติ์ พระบรมราชินีนาถ ในรัชกาลที่ ๙ ที่ชาวไทยทั้งปวงเทิดทูนว่าเป็น 'แม่แห่งชาติ' ขอพระองค์ทรงพระเจริญยิ่งยืนนาน ทรงเป็นมิ่งขวัญและกำลังใจแก่เหล่าพสกนิกรทั่วทั้งแผ่นดิน

เมื่ออ่านฉบับนี้จบลง ขอให้ท่านโปรดติดตามอ่านต่อฉบับที่ ๔๐ ซึ่งเป็นผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม ตอน ๒ รับรองว่า เนื้อหาเข้มข้น จุใจ อย่างแน่นอน และจะเป็นวารสารที่ผู้หญิงทั้งหลายจะรู้สึกขอบคุณที่ได้อ่าน เพราะเราตั้งใจทำเพื่อผู้หญิงอย่างแท้จริง

คณะผู้จัดทำ

วารสารโพธิยาลัย จัดพิมพ์ด้วยปัจจัยบริจาคของท่านผู้มีจิตศรัทธา แจกเป็นธรรมทานและบริจาคไปตามห้องสมุดต่างๆ เพื่อให้เกิดประโยชน์ทางปัญญาอย่างกว้างขวางแก่ท่านผู้ใฝ่ธรรมต่อไป ขออนุโมทนาทุกท่าน

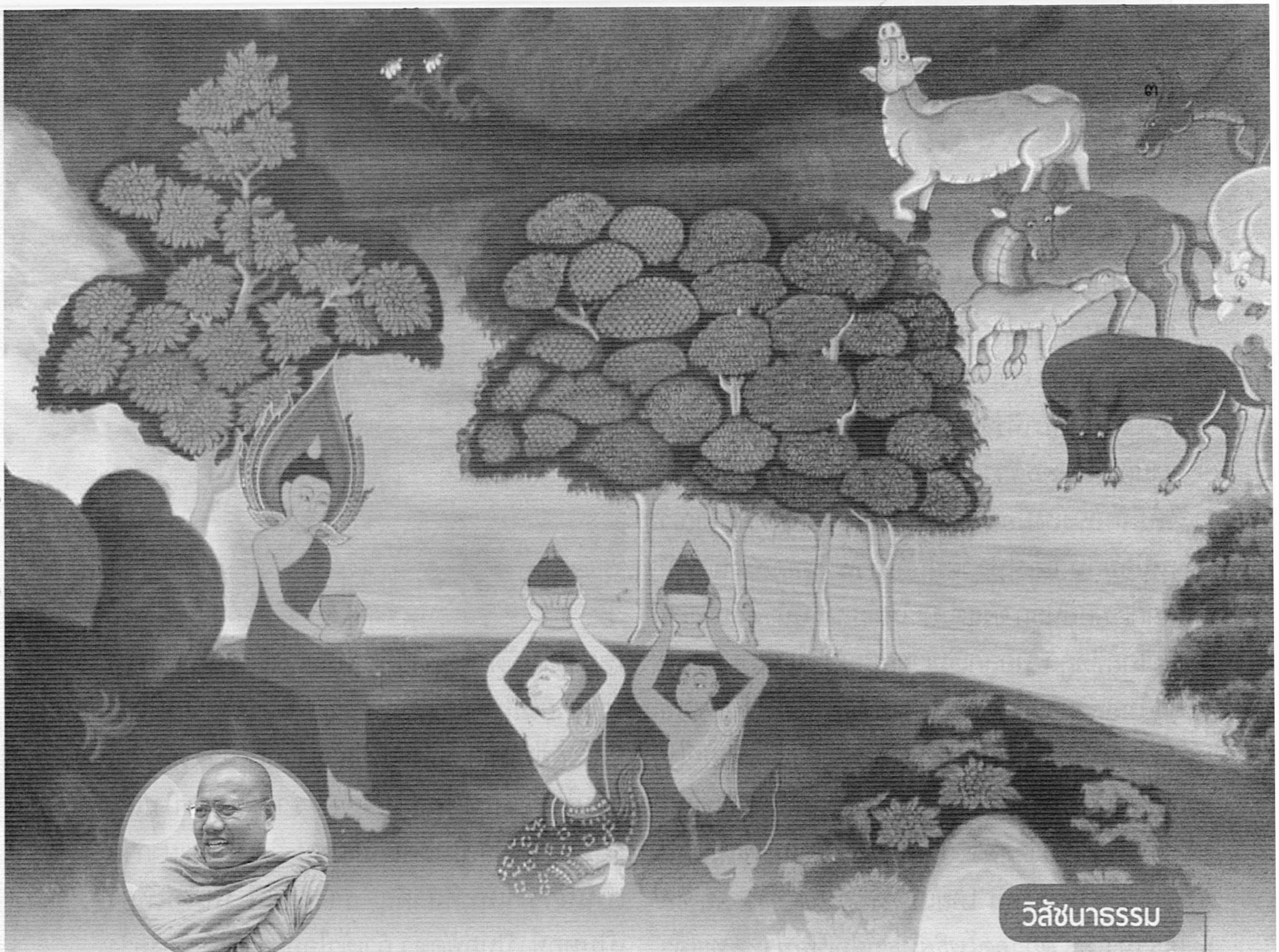
วัดจากแดง ชมรมกัลยาณธรรม

ประธานที่ปรึกษา
พระครูธรรมธรสุมนต์ นนฺทิโก
อัคคมหาบัณฑิต
บรรณาธิการอำนวยการ
พระมหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร
บรรณาธิการบริหาร
พนิตา อังจันทรเพ็ญ
panitaang@gmail.com
รองบรรณาธิการ
ทพญ. อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ์
Acharak7153@gmail.com
ผู้ช่วยบรรณาธิการ
พันธุ์รพี นพรัมภา
Punrapee@gmail.com
ประสานงาน
พระครูประคุณสรกิจ
(พระมหาการุณย์ กุสลนนฺโท)
pk.krun21@gmail.com
กองบรรณาธิการ
คณะสงฆ์วัดจากแดง
สำนักงาน : วัดจากแดง
๑๖ หมู่ ๖ ถ.เพชรหึงษ์ ซ.เพชรหึงษ์ ๑๐
ต.ทรงคนอง อ.พระประแดง
จ.สมุทรปราการ ๑๐๑๓๐
โทรศัพท์. ๐๒-๔๖๔-๑๑๒๒
พิมพ์ครั้งที่ ๑ : พฤศจิกายน ๒๕๖๑
จำนวน ๕,๐๐๐ เล่ม
ภาพปก : อ.ปัญญา วิจินธนสาร
ศิลปินแห่งชาติ สาขาทัศนศิลป์
ออกแบบปก : อ.บัญชา หนังสือ
เครดิตภาพ
ชาคิโนภิกขุ, True Little Monk
เขมา เขมะ และขอขอบคุณ
เจ้าของภาพ
จากทาง Internet ทุกท่าน
ศิลปกรรม
สหมิตรกรุ๊ปทีม
อุปถัมภ์อุปกรณ์คอมพิวเตอร์
โดยคุณพัชรพิมล ยังประภากร
ประธานกรรมการ 'สุวิมล'
จัดพิมพ์โดย
สหมิตรพริ้นติ้งแอนด์พับลิชชิ่ง
โทร. ๐๒ ๙๐๓ ๘๒๕๗-๙

สารบัญ

หากท่านผู้อ่านมีความประสงค์จะติดต่อกองบรรณาธิการวารสารโพธิยาลัย หรือต้องการแสดงความเห็น ติชม หรือให้คำแนะนำใดๆ กรุณาติดต่อได้ที่อีเมล pk.krun21@gmail.com (พระครูประคุณสรกิจ หรือพระมหาการุณย์ กุสลนนฺโท) ขอขอบคุณทุกความคิดเห็น

วิสัชนาธรรม

พระอาจารย์มหาประนอม ธมฺมาลงฺกาโร

ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม ๑

ฉบับนี้ลองมาฟังความเห็นและคำแนะนำจากพระอาจารย์ในมุมมองและทัศนะเกี่ยวกับผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม และผู้หญิงกับพระพุทธศาสนากัน มีหลายแง่มุมน่าสนใจค่ะ

ปุจฉา : หน้าที่ของผู้หญิงตามวิถีไทย และตามหลักพุทธศาสนา มีอะไรบ้างเจ้าคะ

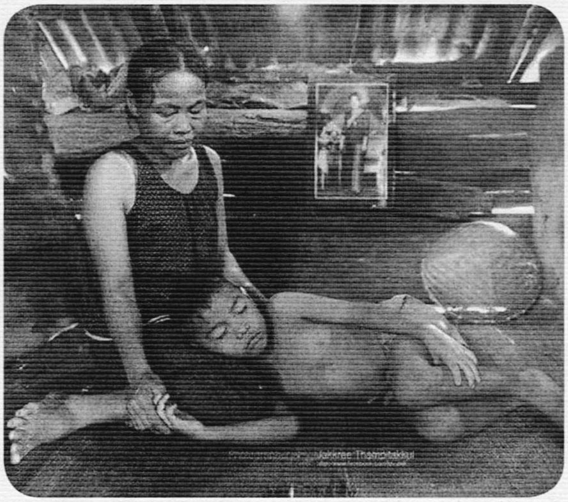
วิสัชนา : หน้าที่แรกคือหน้าที่ในครอบครัว หน้าที่ภรรยาต่อสามี หน้าที่แม่ต้องอบรมสั่งสอนลูก หน้าที่ของลูกที่ต้องดูแลพ่อแม่ เหล่านี้เป็นหน้าที่พื้นฐาน จากนั้นคือหน้าที่ต่อพระรัตนตรัย หน้าที่ต่อพระพุทธศาสนา หน้าที่ของอุบาสิกา ๕ ประการที่ควรทำ ได้แก่ ให้ความเคารพยำเกรง อุปัฏฐากด้วยปัจจัย ๔ แล้วหาโอกาสฟังธรรมตามกาล นำพระธรรมไปปฏิบัติ ต้องมีคุณสมบัติ ๕ ประการ คือ มีศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา

ต้องสร้างศรัทธาให้เกิดขึ้นในพระรัตนตรัยให้ได้ได้แก่ ๑. *กัมมสัทธา* ๒. *วิปากสัทธา* ๓. *กัมมัสสกตาสัทธา* ๔. *ตถาคตโพธิสัทธา* พอมีศรัทธาแล้วก็รักษาศีล ชีวิตครอบครัวก็อยู่เย็นเป็นสุข สังคมก็ไม่มีปัญหา มีศีลแล้วก็มีสุตะ สดับรับฟังพระธรรม การศึกษา หรืออ่านพระธรรม เรียกว่า สุตมยปัญญา ต่อไปคือจาคะ การบริจาค ทำบุญให้ทาน เสียสละอะไรต่างๆ แม้กระทั่งการเสียภาษี ก็อยู่ในส่วนของจาคะ สุดท้ายคือปัญญา ต้องรู้ว่าตัวเราเป็นแค่รูป แค่นาม ไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ปัญญาตัวนี้ก็ต้องสร้างให้เกิดขึ้นให้ได้

ถ้าไม่มี ศรัทธา ศีล สุตะ จาคะ และปัญญา ก็ไม่ได้เป็นชาวพุทธแนวหน้า หรือสตรีแนวหน้า พื้นฐานเหล่านี้เราจะสร้างขึ้นได้อย่างไร ตอนนี้ญาติโยมที่ลูกหลานจะแต่งงาน อาตมาจะไปเทศน์ให้โอวาทเจ้าบ่าวเจ้าสาว หน้าที่สามี หน้าที่ภรรยา จบแล้วก็มีหน้าที่ร่วมกันคือ *สมศรัทธา* - ให้มีศรัทธาเหมือนกัน *สมสีลา* - ให้มีศีลเหมือนกัน *สมฉันทา* - ให้มีฉันทะเหมือนกัน *สมปัญญา* - ให้มีปัญญาเหมือนกัน แล้วให้สวดมนต์ไหว้พระก่อนนอน ถ้ามีลูกก็เริ่มสอนลูก ตั้งแต่ นะโมตัสสะ หน้าที่ของสตรีอยู่ใกล้ชิดลูก พอลูกเริ่มเรียกพ่อเรียกแม่เป็นก็สอนนะโมตัสสะ นะโมตัสสะ ซึ่งตรงนี้ อาตมาได้ทดสอบกับญาติโยมก็ได้ผล ปลูกฝังให้เขา ตั้งแต่เด็กอยู่ในครรภ์ คือให้การศึกษาด้านพุทธศาสนาแก่ลูก ถ้าทำได้ เชื่อว่าสตรีชาวพุทธจะมีคุณภาพแน่นอน

มีศรัทธาไหม โดยเฉพาะ *กัมมสัทธา* คือเชื่อกรรม และ *ตถาคตโพธิสัทธา* คือเชื่อพระพุทธเจ้า มีศีลไหม เมื่อมีศีล ตัวเองก็ไม่เดือดร้อน สังคมก็ไม่เดือดร้อน สุตะก็สำคัญมาก ถ้าไม่ได้ฟังเทศน์ฟังธรรม ปัจจุบันก็ไปโน่น ๑๕ วัน ไปหาเจ้าแม่ตะเคียน ไปหาพญานาค ใครว่าอะไรดี ก็ไป หรือเห็นว่าพุทธศาสนาทำบุญเสียเปล่า ไหว้เจ้ายังได้กิน คือสุตะทางด้านพุทธศาสนาไม่มี ใครมาพูดหน่อยเดียว ก็จะเชื่อแล้ว จำเป็นมากที่ชาวพุทธจะต้องฟังเทศน์ ฟังธรรม เพราะถ้าขาดสุตะแล้ว ก็จะถูกชักจูงไปในทางที่ไม่ถูกไม่ควร หรือถูกหลอกได้ง่าย แต่ถ้ามีสุตะแล้ว ก็จะมีพื้นฐานคือมีปัญญาเป็นของตัวเองและพึ่งตัวเองได้

คนที่มีสุตะอยู่แล้ว จาคะก็จะเป็นเองโดยอัตโนมัติ ให้ทานเพราะเชื่อกรรมและผลของกรรม ไม่ใช่เพราะหลงคารม และการให้ทานก็เป็นการทำลายโลภะ อันนี้สำคัญ เป็นปัจจัยแก่พระนิพพาน เป็นตัวละกิเลส ถ้าสุตะดี จาคะจะมา

โดยอัตโนมัติ สุดท้ายคือมีปัญญารู้เท่าทัน บางทีร่างกายไม่ไหว ถ้าไม่มีปัญญา พอร่างกายไม่ไหวจิตใจก็อ่อนแอ แต่ถ้ามีปัญญา ก็เห็นว่าร่างกายเป็นไปตามเหตุตามปัจจัย ร่างกายก็เป็นแค่รูปขันธ์ จิตใจเป็นแค่นามธรรม จิตเป็นนาย กายเป็นบ่าว และที่สำคัญ ร่างกายนี้ มันไม่เที่ยง เป็นทุกข์ เป็นอนัตตา ถ้าเข้าใจอย่างนี้ได้ บางครั้งร่างกายอ่อนแอหรือสุขภาพไม่ดี ก็ไม่ก่อให้เกิดโทสะ หรือไม่ก่อให้เกิดน้อยใจ เสียใจ อาการเศร้าซึม อาการกังวลจะไม่เกิด ไม่คิดฆ่าตัวตาย พื้นฐานคือ มีปัญญารู้เท่าทันตามความเป็นจริง

ณ ปัจจุบันนี้ดูข่าว คนไทยถูกฆ่าตาย ปีละ ๒,๗๐๐ - ๒,๘๐๐ คน แต่ฆ่าตัวตายเอง ปีละ ๓ พันกว่าคน เกิดอะไรขึ้น ก็เกิดจากอาการซึมเศร้า เพราะไม่มีปัญญารู้ตามความเป็นจริงว่า ถ้าผิดหวังหรือสุขภาพไม่ดี ธุรกิจล้มละลาย โดยมากก็คิดง่ายๆ ว่า ตายให้รู้แล้วรู้รอดไป แต่หารู้ไม่ว่าตายแล้วลงนรก เพราะปัญญาไม่มี แล้วอาการผิดหวังหรือไม่สมหวัง อย่าคิดว่าเกิดเฉพาะคนธรรมดาอย่างเรา แม้แต่องค์พระสัมมาสัมพุทธเจ้า บางวันพระองค์ไปบิณฑบาต ไม่มีใครใส่บาตรเลย พระองค์อุ้มบาตรเปล่ากลับวัด บำเพ็ญทานบารมีมาขนาดนี้ผลทานไม่ส่งบ้างหรือ ผลทานส่ง แต่ว่าเทวบุตรมาร

กลั่นแกล้ง ให้ชาวบ้านลืมว่าวันนี้มีพระพุทธเจ้ามาบิณฑบาต คือไม่ให้เห็นพระพุทธเจ้า อันนี้ก็ถูกกลั่นแกล้งจากพญามาร แม้แต่พระสัมมาสัมพุทธเจ้ายังมีอุ้มบาตรเปล่ากลับวัด ชีวิตของเรามีหรือที่จะไม่ผิดหวัง มีหรือที่จะไม่ตกต่ำ ฉะนั้นถ้าเราไม่เข้าใจตรงนี้ เราก็คิดว่า ทำไมต้องเป็นเรา ทำไมร่างกายเราต้องอ่อนแอ ทำไมเราต้องผิดหวัง ทำธุรกิจต้องล้มละลาย ทำไมเรารักษาโรคไม่หาย พอไม่เข้าใจ ก็น้อยใจ เสียใจ ซึมเศร้าคิดฆ่าตัวตาย ดังนั้น ปัญญาจึงสำคัญมาก

ปุจฉา : เวลาจัดงานปฏิบัติธรรม หรือคนไปวัดมีผู้หญิงมาก ผู้ชายน้อย เพราะอะไรเจ้าคะ

วิสัชนา : ทั่วโลกเลยตอนนี้ พระที่รู้จักกันไปเทศน์ที่ประเทศเยอรมัน มีคนฟังที่เป็นผู้ชายอยู่ในกลุ่ม ๕ คน ใน ๑๐๐ คน ที่เหลือเป็นผู้หญิงทั้งหมด พระท่านก็เลยถามว่าโยมผู้ชายไปไหนหมด อ๋อ เป็นตำรวจบ้าง ไปเป็นทหารบ้าง เป็นนุ่นเป็นนี่บ้าง แล้วก็เป็นเพศที่ ๓ ไปก็มี

ปุจฉา : เป็นเพราะผู้หญิงมีทางออกน้อยกว่าหรือเปล่าเจ้าคะ

วิสัชนา : อาจจะบอกอย่างนั้นก็ได้ ผู้หญิงมีทุกข์มากกว่า ก็เลยไม่ประมาท ผู้ชายมีทุกข์น้อยจึงประมาท ผู้ชายคิดว่าตัวเองบวชได้ ผู้ชายอยากทำอะไรก็ทำได้ ไม่มีภาระอะไร แต่ผู้หญิงแบกทุกข์ ๕ ประการ* อีกส่วนหนึ่งคือข้อจำกัดทางเพศ และที่สำคัญคือผู้หญิงประมาทน้อยกว่าผู้ชาย จึงไปสู่สุคติมากกว่า ผู้ชายประมาทกว่า คิดว่าตัวเองเข้มแข็งไม่ต้องมีภาระหรือข้อจำกัดอะไร ความประมาทก็เกิดขึ้นกับผู้ชายโดยมาก ผู้ชายก็เลยเข้าวัดทำบุญน้อย อันนี้เป็นทั่วโลก ไม่ใช่เฉพาะประเทศไทยนะ

ปุจฉา : ได้ยินว่าบนสวรรค์ เทพบุตรหนึ่งองค์มีเทพธิดาเป็นบริวารถึง ๕๐๐ จริงหรือเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร บางครั้งมีเทพธิดาเป็น ๑,๐๐๐ เทพบุตรองค์เดียว แล้วผู้ชายไปไหนหมด ก็ลงนรกหมด มีความประมาทในชีวิต ตายก็ไปอย่างนั้น ตายด้วยความโลภก็ไปเป็นเปรต ตายด้วยความโกรธก็ลงนรก ตายด้วยความหลงก็กลายเป็นสัตว์เดรัจฉาน ตายด้วยทิฏฐิมานะก็เป็นอสุรกาย แต่ผู้ชายนั้น ไปเป็นอสุรกายเยอะหน่อย

ปุจฉา : ถ้าผู้หญิงเอาข้อดีมาพัฒนา มาฝึกภาวนาปฏิบัติธรรม ก็เป็นส่วนเสริมให้ดีได้ใช่ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร ผู้หญิงละเอียดดี แต่บางทีใจร้อน ถ้ามีขันติสักหน่อยก็ไปได้ดีมากเลย ก็คือบางทีถ้าละเอียดแล้ว ถ้าใครทำอะไรไม่ถูกใจก็จะแว้ดขึ้นมาทันที อาการที่ไม่สบอารมณ์ เบรกไม่ทัน แต่ถ้าคนมีสติ เบรกทัน ก็ไม่มีปัญหา ถ้ามีขันติมีความสงบนิ่งสักนิดหนึ่ง และประกอบกับความละเอียด พิถีพิถัน คุณสมบัติเหล่านี้จะทำให้ผู้หญิงมีศักยภาพมาก

ยกตัวอย่าง ภรรยาของพันธุลเสนาบดี คือ **นางมัลลิกา** ตอนนางรู้ข่าวร้ายว่าสามีถูกลอบฆ่าเสียชีวิตไปพร้อมกับลูกชายทั้ง ๓๒ คน นางก็ไม่สะทกสะท้าน ไม่หวั่นไหว ทำงานได้ตามปกติ ถ้าบางคน เจอขนาดนี้คงสติแตก คุมไม่อยู่แล้ว นั่นคือความละเอียด ละเมียดละไม และเข้มแข็ง **นางวิสาขา**ก็เช่นกัน นางวิสาขาให้ลูกสาวไปช่วยใส่บาตร พระกับลูกสาวก็ไปทะเลาะกัน นางวิสาขาก็บอก ไม่เป็นไร เมื่อทะเลาะกันแล้ว นางวิสาขาก็ไม่โวยวาย พาลูก พาพระ ไปเข้าเฝ้าพระพุทธเจ้าให้พระพุทธเจ้าตัดสินความให้ ถ้าเป็นชาวบ้าน

***ทุกข์ ๕ ประการของผู้หญิง** ๑. ผู้หญิงเมื่อเป็นสาว เมื่อแต่งงาน ย่อมพลัดพรากจากญาติทั้งหลาย ๒. ผู้หญิงย่อมมีระดู ๓. ผู้หญิงย่อมตั้งครรภ์ ๔. ผู้หญิงย่อมคลอดบุตร ๕. ผู้หญิงย่อมทำหน้าที่บำเรอสามี

ธรรมดาคงมีเรื่อง แหม ก็ใส่บาตรขนาดนี้แล้วยังหาเรื่องทะเลาะอีก เดี๋ยวเลิกใส่บาตรเลย แต่นางวิสาขามีสติมั่นคง ไม่หวั่นไหว เพราะฉะนั้นถ้าสตรีมีความละเอียดลออ ละเมียดละไม เข้มแข็งและมั่นคง อย่างนางวิสาขาก็ดี อย่างนางมัลลิกาก็ดี นั้นคือสุดยอดของผู้หญิง สุดยอดของสตรี มุมมองหนึ่งก็เป็นคนสวย อีกมุมมองหนึ่งก็เป็นคนที่เข้มแข็ง ไม่หวั่นไหว อันนี้สำคัญมาก

ปุจฉา : กรุณายกตัวอย่างเพิ่มเติมถึงแบบอย่างของผู้หญิงในพุทธกาล หรือในพระพุทธศาสนาเจ้าค่ะ

วิสัชนา : ในเรื่องของการครองเรือน ควรยึด**นางวิสาขา**เป็นแบบอย่าง ทำหน้าที่ภรรยาครบ มีเรือน ๓ น้ำ ๔ ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า ในเรื่องของครอบครัวทำหน้าที่ได้ครบ แม้เรื่องทางสังคม นางวิสาขาก็ออกงานสังคมเป็นประจำ และที่สำคัญคือ เพื่อนของนางวิสาขากินเหล้าเมายา อ้าว แล้วไปคบเพื่อนขี้เหล้าเมายาหรือก็คบได้ แม้นางวิสาขาจะไม่กินเหล้าเมายาเหมือนกับเพื่อนๆ แต่นางวิสาขาก็ไม่ได้ดูถูกดูแคลนเพื่อนที่เที่ยว กิน ดื่ม อะไรต่างๆ นางหาโอกาสให้เพื่อนที่ชอบดื่มสุราได้มีโอกาสฟังเทศน์ฟังธรรม คือนางเป็นแบบอย่างที่ดีของเพื่อนๆ ลูกหลานนางวิสาขาก็ดูแลดี สอนลูกสอนหลานให้ทำบุญให้ทาน เมื่อตัวเองทำบุญให้ทาน ลูกหลานก็ไม่เคยขวางเลย พอมาถึงยุคลูกหลาน นางวิสาขาปลูกฝังในการที่ให้ลูกหลานมีศีลมีธรรม ทำบุญให้ทาน อันนี้คือในด้านสังคม ในด้านครอบครัว ในด้านพระศาสนา อีกอย่างหนึ่ง นางวิสาขาก็ได้บรรลุธรรม เป็นพระโสดาบันตั้งแต่ยังเด็กด้วย

อีกท่านหนึ่งคือ **พระนางมัลลิกา** มเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล เดิมทีพระนางมัลลิกาเป็นชาวบ้านธรรมดา วันหนึ่งพระเจ้าปเสนทิโกศลเสด็จออกประพาสแล้วไปพบ ก็ให้เจ้าหน้าที่เชิญนางเข้าไปอยู่ในวัง แล้วแต่งตั้งเป็นพระอัครมเหสี *(ส่วนนางมัลลิกาที่ซึ่งเป็นภรรยาของพันธุลเสนาบดี ซึ่งเป็นอำมาตย์ของพระเจ้าปเสนทิโกศลนั่นเป็นคนละคนกัน)* นางมัลลิกาที่มาเป็นมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล พอไปเป็นใหญ่แล้ว นางก็ชอบให้ทาน ระลึกว่าเราเคยผิดพลาดอะไรบ้างในอดีต เราจะแก้ยังไง เราต้องรีบทำทานกุศล ศีลกุศล ภาวนากุศล นางขยันทำทานมากที่สุด พื้นฐานมาจากชาวบ้านธรรมดา ภาวนากุศลก็ไม่ได้เข้าถึง แต่ได้หมั่นทำทานกุศล เป็นที่พึ่งได้

เพราะฉะนั้น ถ้าเรายังไปไม่ถึงภาวนากุศลก็มาที่ศีลกุศล ถ้าศีลกุศลก็ยังไปไม่ถึง ก็ทำทานกุศล พระนางมัลลิกาซึ่งเป็นมเหสีของพระเจ้าปเสนทิโกศล จากชาวบ้านธรรมดา พระนางให้ทานเป็น เป็นการให้ทานที่เป็นต้นแบบ ให้ทานอย่างไรจะเลิศ ให้ทานอย่างไรจะประเสริฐ นางมีความสุขกับการให้ทาน ส่วนการรักษาศีลพระนางไม่ถนัด การเจริญภาวนา พระนางก็ไม่ถนัด แต่พยายามทำคุณงามความดีขั้นพื้นฐานให้ตนเอง

ปุจฉา : พระนางแนะนำให้พระเจ้าปเสนทิโกศลยกเลิกการบูชายัญสัตว์ต่างๆ ด้วย ใช่ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร คือพระเจ้าปเสนทิโกศลจะฆ่าสัตว์เพื่อบูชายัญ พระนางก็แนะนำว่าไม่เหมาะไม่ควร ควรจะไปถามเรื่องการบูชายัญกับพระพุทธเจ้า พระนางกล้าที่จะบอก กล้าที่จะแนะนำ กล้าที่จะทำ บางครั้งก็เสี่ยง แต่ว่าพระนางมีความกล้าหาญในการที่จะพูดความจริง ในการที่จะทำความจริงให้ปรากฏ พระนางก็ทำอะไรหลายอย่างที่เป็นความจริง ที่ทำให้พระเจ้าปเสนทิโกศลเกิดสัมมาทิฏฐิ พระเจ้าปเสนทิโกศลเป็นผู้มีศรัทธา แต่ปัญญายังน้อยอยู่ พราหมณ์มาแนะนำก็ทำ พระพุทธเจ้ามาแนะนำก็ทำ เพราะศรัทธา

ยังไม่มั่นคง แต่พระนางมัลลิกาช่วยให้ศรัทธาของพระเจ้าปเสนทิโกศลเพิ่มขึ้นมา และพระนางคอยส่งเสริมให้เดินไปถูกทาง

ปุจฉา : ตัวอย่างสตรีที่เป็นพระอรหันต์ล่ะเจ้าคะ

วิสัชนา : พระอรหันต์ที่เป็นผู้หญิงที่จะเป็นตัวอย่างก็มีเยอะ ยกตัวอย่างเช่น **พระนางเขมา** เป็นมเหสีของพระเจ้าพิมพิสาร พระนางเป็นคนรักสวยรักงาม พระพุทธเจ้าตรัสเรื่องอสุภกรรมฐาน ความไม่สวยไม่งาม พระนางก็เลยไม่อยากเข้าวัด แต่พระเจ้าพิมพิสารกับพระพุทธเจ้าวางแผนร่วมกันว่าจะทำอย่างไรให้พระนางเข้าวัด ก็วางแผนเอาความสวยงามของวัดเชตวันไปแต่งเพลง ให้คนร้องเพลง จนพระนางอยากจะมา พอพระนางมาแล้ว พระพุทธองค์ก็ใช้ละครใบ้ คือเทศน์โดยการเนรมิตหญิงที่สวยกว่าพระนาง มายืนถวายงานพัดพระองค์อยู่ พระนางเห็นก็ตะลึงในความงาม ต่อมาพระองค์ก็เนรมิตหญิงคนนั้นให้แก่ชราลง ต่อมาก็ให้สิ้นลม ล้มลงต่อหน้าต่อตา แล้วสุดท้ายก็เนรมิตให้หญิงคนนั้นเหลือแต่โครงกระดูก พระนางเห็นการเนรมิตของพระองค์เหมือนชมละครใบ้ พระนางเห็นแล้วทรงมองย้อนกลับมาที่ตัวเอง ดังนั้นเรื่องนี้เป็นแนวคิดว่า **วัดก็ควรจะเป็นรมณียสถาน** ที่สะอาด สงบร่มรื่น ทำให้คนที่รักสวยรักงามอย่างพระนางเขมาอยากเข้าวัดเข้าวา แล้วสุดท้าย พระนางก็ได้บรรลุเป็นพระอรหันต์

ปุจฉา : เป็นเลิศทางปัญญาด้วยใช่ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร อีกตัวอย่างหนึ่งคือ **นางขุชชุตตรา** ซึ่งเป็นคนใช้ของพระนางสามาวดี เป็นคนใช้ก็จริง แต่ไปฟังธรรมมา แล้วได้สิ่งที่เลิศได้สิ่งที่ประเสริฐ ก็อยากจะเอาสิ่งที่เลิศ สิ่งที่ประเสริฐนี้มาบอกกล่าวคนอื่น นางก็ได้นำเอาพระธรรมของ

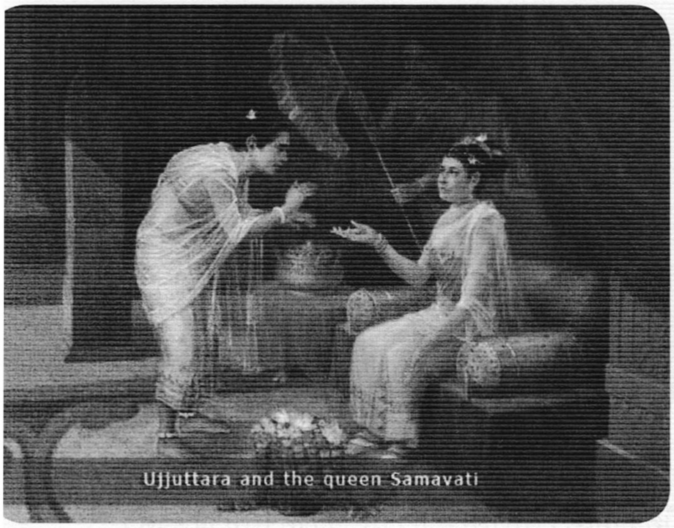

พระพุทธองค์มาแสดง ก่อนจะแสดงธรรม นางก็มีความเคารพในพระธรรม นางอาบน้ำแต่งตัวเรียบร้อย แล้วจึงมาแสดงธรรม คนที่ฟังธรรมนี้เป็นนาย แต่พอฟังธรรมด้วยความเคารพแล้ว ก็ได้ดวงตาเห็นธรรม เพราะฉะนั้น การแสดงธรรม บางครั้งผู้แสดงธรรมเป็นคนใช้ก็มี เป็นนายก็มี แต่ทุกคนเคารพในพระธรรม ทุกคนก็ได้ดวงตาเห็นธรรม

แต่ ณ ปัจจุบัน บางทีพระแสดงธรรม โยมไม่ได้เคารพ ไม่สนใจ แล้วถามว่าได้ประโยชน์อะไรจากการฟังธรรม ก็ไม่ค่อยได้ประโยชน์ พระท่านก็เทศน์ เราก็คุยกัน เลยไม่รู้ว่าเทศน์ให้ใครฟัง ดังนั้นในการที่จะฟังเทศน์ฟังธรรม ให้นึกถึงรูปแบบของนางขุชชุตตรา ถึงนางจะเป็นคนใช้มาสอน แต่การแสดงธรรม การพูดธรรมให้คนอื่นเกิดความเข้าอกเข้าใจ นางมีความสามารถ และที่สำคัญคือทำให้คนเห็นคุณค่าของพระธรรม ให้มีความเคารพในพระธรรม อันนี้เป็นตัวอย่างว่าพระธรรมนี้ ใครมานำเสนอก็ตาม ควรเคารพบุคคลผู้นำเสนอ และเคารพในพระธรรม

ปุจฉา : นางขุชชุตตราคือผู้รวบรวมพระสูตรสำคัญ ใช่ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร นางเป็นเอตทัคคะผู้เป็นเลิศกว่าอุบาสิกาทั้งปวงในด้านการแสดงธรรม และได้รวบรวมพระสูตรทั้งหมดในคัมภีร์อิติวุตตกะ

Ujjuttara and the queen Samavati

แห่งขุททกนิกาย ในพระไตรปิฎก จำนวน ๑๑๒ สูตร

ปุจฉา : มีอะไรเป็นอุปสรรคในการบรรลุธรรมบ้างเจ้าคะ พระอาจารย์

วิสัชนา : เจริญพร โดยมากผู้หญิงจะรักสวยรักงาม เป็นราคะจริตนั่นแหละ แต่สามารถใช้จริตเหล่านี้ เอามาเจริญพุทธานุสติได้ง่าย ถ้าไปเจริญอสุภกรรมฐานเลย ก็อาจจะไม่ได้ แต่ถ้าดึงเข้าสู่พุทธานุสติก็ดึงเข้าได้ง่ายกว่า พุทธานุสติกับราคะจริตนี้ ใกล้เคียงกัน คนราคะจริตก็จะเน้นเรื่องอสุภกรรมฐาน คนสัทธาจริตก็จะเน้นพุทธานุสติกรรมฐาน แต่สัทธาจริตกับราคะจริตนี้ใกล้เคียงกัน ผู้หญิงก็ดึงเข้าสู่พุทธานุสติ ให้สวดมนต์ ทำวัตรสรรเสริญพุทธคุณ ธรรมคุณ สังฆคุณ ก็ทำได้ง่ายคืออาศัยว่าตัวเองเป็นคนราคะจริตก็ให้เจริญพุทธานุสติ

แต่ถ้าผู้หญิงบางคน มีความเชื่อมั่นตัวเองสูงมีปัญญานั่นแหละ ก็ให้เจริญมรณานุสติ ถ้าเป็นคนขี้โมโห เอาแต่ใจ ก็เจริญเมตตากรรมฐาน ถ้าเป็นคนเหม่อลอย ฟุ้งซ่าน ก็ให้เจริญอานาปานสติกรรมฐาน เพราะฉะนั้นจริตนิสัยก็แล้วแต่ ก็ดูจริตของเรา แล้วหาธรรมะที่เหมาะกับจริต เข้ากันได้กับจริต ถ้าเอาธรรมะถูกจริตมาใช้ ก็สามารถที่จะพัฒนาได้ไม่ยาก

ส่วนธรรมชาติของผู้หญิงนะ ก็เป็นคนขี้บ่นจู้จี้ อาตมาเทศน์อบรมเจ้าบ่าวเจ้าสาวว่า **เรือน ๓ น้ำ ๔** ไฟในอย่านำออก ไฟนอกอย่านำเข้า เรือน ๓ น้ำ ๔ ข้อหนึ่งที่สำคัญคือ **น้ำคำ** – เวลาโมโห อย่าพูด ให้อมน้ำไว้ อย่าบ่น อย่าด่า อย่าว่านั้นคือ โบราณเขาบอก ให้ระวังคำพูดคำจา พอระวังแล้ว การบ่นก็จะลดลง การที่บ่นก็ดีหรืออาการจู้จี้ก็ดี เป็นเรื่องปกติ แต่ถ้าได้ฟังเทศน์ฟังธรรมแล้ว ก็รู้ว่าตัวเองสามารถลดทิฏฐิมานะลงได้ พอลดลงอยู่ในระดับมาตรฐาน ก็เป็นการปรับปรุงตัวเองให้ดีขึ้นได้

ปุจฉา : โปรดอธิบายข้อความที่ว่า "ผู้หญิงเป็นพระพุทธเจ้าไม่ได้" เจ้าค่ะ

วิสัชนา : พระโพธิสัตว์ที่ได้รับพยากรณ์แล้ว ว่าต่อไปจะได้เกิดเป็นพระพุทธเจ้า จะไม่เกิดเป็นเพศหญิง แต่ถ้ายังไม่ได้รับพยากรณ์ ก็เป็นผู้หญิงได้ เป็นผู้ชายได้ คือความเข้มแข็งมั่นคงด้านจิตใจต่างกันส่วนหนึ่ง ผู้หญิงไม่มั่นคง เปลี่ยนแปลงได้ง่าย ไม่เด็ดขาด เด็ดเดี่ยว แน่วแน่เหมือนผู้ชาย

ปุจฉา : ข้อได้เปรียบของสตรีมีอะไรบ้างเจ้าคะ

วิสัชนา : ข้อดีก็คือ ระเบียบเรียบร้อย พิถีพิถันงานอะไรที่ต้องการความเรียบร้อย จะให้ผู้หญิงทำ แต่ผู้ชายจะให้มองภาพรวม ผู้ชายโดยมาก ไม่มีคนไหนเก็บรายละเอียดได้ครบ ตัวอย่างง่ายๆ ถ้าผู้ชายอ่านปรู๊ฟ พิสูจน์อักษรหนังสือ ครึ่งหน้าก็วางแล้ว ไม่อ่านต่อแล้ว เป็นธรรมชาติ จะให้มานั่งอ่าน มานั่งตรวจรายละเอียดนี้ รู้สึกว่าไม่ไหว ให้พูด ให้ทำอะไร ก็พอได้ แต่ให้มา proof หนังสือหาผู้ชายทำได้ดียากมาก มันไม่ถูกกับจริต แต่ถ้าผู้หญิงมานั่ง proof สบายเลย ตรงนี้ตกสระอิ

ตรงนี้ขาดสระอา เก็บรายละเอียดดีมาก งานตรวจสอบความเรียบร้อยขั้นสูงนี้ ต้องให้ผู้หญิงทำ เพราะมีนิสัยพิถีพิถัน ใส่ใจรายละเอียด อดทน ใจเย็น ทำได้ ต้องยกนิ้วให้เลย

นั่นคือข้อดี งานละเอียดอย่างนี้ บอกตรงๆ ไม่อยู่ในใจที่ผู้ชายจะทำ จะบอกว่าขี้เกียจก็ไม่ใช่นะ ให้ไปทำอย่างอื่นทำได้ แต่พอให้มานั่งเก็บรายละเอียดนี้ทำไม่ได้ นั่นคือผู้ชาย แต่ให้มาทำงานหนักๆ อย่างอื่น ทำได้ ข้อดีของผู้หญิง คือเก็บรายละเอียดดี เรียบร้อย พิถีพิถัน ละเมียดละไม เป็นข้อดีที่เป็นประโยชน์

ปุจฉา : บางทีก็เอาใจใส่กับเรื่องที่ไม่เป็นเรื่องมากเกินไป ด้วยความที่ชอบเก็บรายละเอียดหรือเปล่าเจ้าคะ

วิสัชนา : อ๋อ ไม่เป็นไร แต่ก็ได้ประโยชน์ตรงที่ว่าเก็บรายละเอียดได้หมดเลย สมัยก่อนนี้เขาจะหุงข้าว ขัดข้าวนี้ เมื่อสีข้าวมาหรือตำข้าวมาแล้วจะมีข้าวเปลือกปนมา ไม่เป็นข้าวสารทั้งหมดหรอก คนที่จะฝัดข้าว และเก็บเมล็ดข้าว เก็บกรวด เก็บกากออกนี้ ผู้ชายจะไม่มีใครทำ ผู้ชายก็บอกว่าหุงไปเถอะ กากก็ช่างมัน กรวดก็ช่างมัน หุงข้าวไปอย่างนั้นแหละ แต่ถ้าเป็นผู้หญิงยอมไม่ได้ ต้องเอามาฝัดก่อน ฝัดเอากากออก ฝัดเอากรวด เอาอะไรออกให้หมดก่อน แล้วค่อยหุง แต่ผู้ชายบอก เอาเถอะข้าวสารสีมาแล้วหุงเลย ข้าวที่ผู้ชายหุงจึงมีกาก มีกรวด มีอะไรปนอยู่ แต่ถ้าผู้หญิงหุงจะไม่มีกาก ไม่มีกรวด ทานได้สบายใจเลย

ปุจฉา : ผู้หญิงมีความสัมพันธ์กับพุทธศาสนามาตั้งแต่อดีตถึงปัจจุบัน หากผู้หญิงจะเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัด ควรจะระมัดระวังเรื่องไหนบ้างเจ้าคะ

วิสัชนา : เมื่อเข้าไปเกี่ยวข้องกับวัดแล้ว ต้องมีสติ ถ้าเปิดโอกาสแล้ว ผู้หญิงมักจะขาดสติ เมื่อขาดสติก็ลืมตัว

ปุจฉา : กล่าวกันว่า พระเสียพระ เพราะสตรีกับสตางค์ จริงหรือไม่เจ้าคะ

วิสัชนา : ใช่ๆ สตรีกับสตางค์ ถ้าพระอยู่ใกล้สตรีมากเกินไป พระก็เสีย พระมีสตางค์ พระก็เสีย สตรีกับสตางค์ เป็นสิ่งที่ทำลายพระสงฆ์ เมื่อทำลายพระสงฆ์หมดแล้ว คนจะรักษาพระศาสนาต่อก็ไม่มีแล้ว ถ้ายังมีพระ ญาติโยมก็มาศึกษาธรรมได้ โยมอยากจะทำบุญกรวดน้ำ ก็ทำผ่านผู้มีศีล ถ้าผู้มีศีลไม่มี เราทำบุญก็ได้บุญนะ แต่จะกรวดน้ำอุทิศส่วนกุศลไม่ได้ อันนี้ประเด็นแรก ประเด็นต่อมา การได้บวชเป็นพระนี้ **ทุลฺลโภ ปพฺพชฺชํ** กว่าจะได้เกิดเป็นมนุษย์ กว่าจะได้พบพระพุทธศาสนา กว่าจะได้บวชเป็นพระนั้น ยากเย็นแสนเข็ญ ถ้าสตรีไม่เข้าใจ เข้าใกล้พระศาสนาโดยขาดความเคารพ *พุทธคารวตา* เคารพในพระพุทธเจ้า *ธัมมคารวตา* เคารพในพระธรรม *สังฆคารวตา* เคารพในพระสงฆ์ *สิกขาคารวตา* เคารพในไตรสิกขา *อัปปมาทคารวตา* เคารพในความไม่ประมาท และ*ปฏิสันถารคารวตา* เคารพในการปฏิสันถาร มีความเคารพ ๖ ข้อ ถ้าไม่รู้ไม่เข้าใจ พอใกล้ชิดพระสงฆ์ ความเคารพในพระหายหมดเลย ภาพพจน์ของพระก็เสียหาย

หมดแล้ว พระก็ถูกมองจากข้างนอกว่า ทำไมผู้หญิงคนนี้จึงกล้าพูดกับพระอย่างนี้

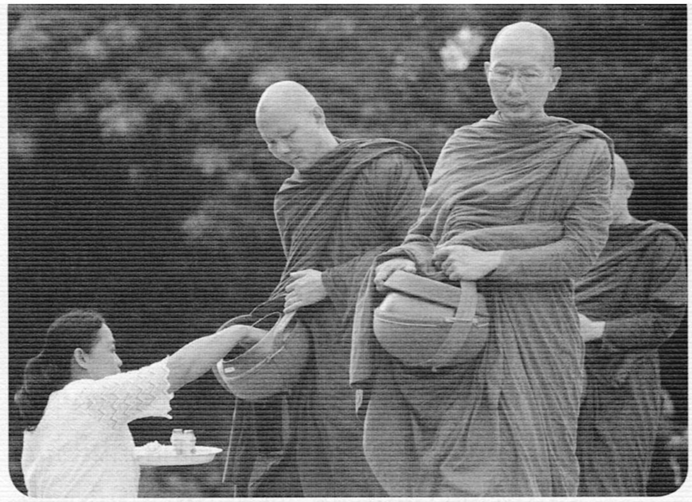
ปุจฉา : บางทีพอใกล้ชิดกับพระมากๆ ก็เหมือนกับจะยึดว่า "อาจารย์ของฉัน" ใครเข้ามาใกล้ไม่ได้ ก็มีนะเจ้าคะ

วิสัชนา : อย่างนี้ก็มีเยอะ คนที่เสียหาย ไม่ใช่ผู้หญิงแล้ว พระเสียหายก่อนแล้ว คือในกรณีที่ใกล้ชิดแล้วปล่อยให้เป็นเจ้าข้าวเจ้าของ พระก็ยังสอนหนังสือ ยังปฏิบัติธรรมอยู่ โยมผู้หญิงก็บอกอาจารย์ของฉัน อาจารย์ของฉัน ใครอย่าเข้ามายุ่งอะไรต่างๆ นี้ อย่างบางสำนัก เวลาจะเข้าไปหาครูบาอาจารย์ ต้องผ่านอุบาสิกาท่านนี้ ทั้งๆ ที่พระอาจารย์ไม่รู้เรื่องเลย ต้องผ่านโยมผู้หญิงท่านนี้ก่อน ก็มีวัดดังๆ หลายวัดเลยที่เป็นแบบนั้น

ปุจฉา : ปัจจุบันนี้ ผู้หญิงมีสิทธิเสรีภาพมากขึ้นช่วยให้ผู้หญิงได้มีโอกาสได้ศึกษาและปฏิบัติธรรมมากขึ้นหรือเปล่า อะไรเป็นปัจจัยเจ้าคะ

วิสัชนา : ญาติโยมมีโอกาสได้เรียนธรรมะ ขอให้**มีโยนิโสมนสิการ** คือเรียนธรรมะแล้ว น้อมเข้าไปใส่ใจตนเองเพื่อปฏิบัติให้มีความรู้ มีความสามารถถ่ายทอดให้ผู้อื่นก็ดี แต่ถ้าเรียนแล้ว ไม่มีโยนิโส-มนสิการ บางทีอ่านธรรมะ เรียนธรรมะ พอรู้มากกว่าพระ ก็เกิดทิฏฐิมานะ ไม่เคารพในพระสงฆ์ คิดว่าตัวเองมีความรู้ มีความสามารถ ในพระไตร-ปิฎกบัญญัติไว้ว่า **แม้แต่ภิกษุณีบวชพรรษา ๑๐๐ พรรษาก็ตาม และมีความรู้มากขนาดไหนก็ตาม ก็ต้องมีความเคารพภิกษุบวชใหม่ แม้เพิ่งบวชในวันนั้น** นี้คือพระพุทธองค์วางกฎไว้กับพระภิกษุณีในพระวินัย แต่ถ้าปัจจุบัน สังคมบ้านเรา ไม่ค่อยเข้าใจตรงนี้

ขออภัยนะ ญาติโยมผู้หญิงบางท่านที่สามารถแสดงธรรมได้ ตอนนี้ก็ตั้งหน้าตั้งตาด่าพระอย่าง

เดียว ไม่ได้เอาธรรมะมาพูด ไม่มีเมตตากายกรรม เมตตาวจีกรรม เมตตามโนกรรมต่อพระสงฆ์เลย พูดดูถูกพระธรรม พูดดูถูกพระสงฆ์ ก็คือเขาไม่มีความเคารพ ขาดโยนิโสมนสิการ เพราะฉะนั้นพระสงฆ์ท่านไม่ดี ท่านก็ไปตามทางของท่าน แต่ถ้าเป็นชาวพุทธ ไปเอาพระสงฆ์ไม่ดีมาประจาน มันก็ไปก่ออกุศลกรรมให้กับตนเอง พระสงฆ์ไม่ดี ไม่ใช่ว่าจะมีในยุคนี้สมัยนี้ ในยุคพระพุทธเจ้า ก็ยังมีพระเทวทัต มีอย่างเช่นพระอุทายี พระพุทธเจ้าห้ามทำเรื่องนี้ก็ไปทำเรื่องใหม่ ห้ามทำเรื่องนี้ก็ไปทำเรื่องใหม่ ในสมัยพุทธกาล พระดื้อๆ ก็มีแต่ทุกคนแยกแยะ ไม่เอามาประจาน ด่าทอให้เสียหายเพิ่ม

แต่ ณ ปัจจุบันนี้ ไม่ดีองค์หนึ่ง หรือ ๒ องค์ พอเห็นแล้ว เอามาขยาย พอเอามาขยายแล้วเกิดผลเสียคือ ได้ฟังสิ่งที่ไม่ดีบ่อยๆ ก็เป็นอกุศลวิบากทางหู ได้เห็นสิ่งที่ไม่ดีบ่อยๆ ก็เป็นอกุศลวิบากทางตา เมื่อเสพสิ่งที่ไม่ดีบ่อยๆ ก็เกิดโทสะ พอเกิดโทสะ ศรัทธาในพระพุทธศาสนาก็หด ศรัทธาในเรื่องกฎแห่งกรรมก็หาย เพราะฉะนั้นการเอาภาพไม่ดี การเอาสิ่งที่ไม่ดีของพระสงฆ์ที่ไม่ดีบางองค์ไปขยายผล ถือเป็นการทำลายศรัทธาตัวเอง เป็นการทำลายพระรัตนตรัยโดยที่ตัวเองไม่รู้ตัว อยากจะอวดอ้างว่าตัวเองรู้ธรรม รู้อะไรต่างๆ แต่ว่า วิธีการทำไม่ถูก เช่น พระพุทธเจ้าก็วางกฎไว้กับภิกษุณีว่า ภิกษุณีจะเก่งขนาดไหน

อายุพรรษาตั้ง ๑๐๐ ปี มีศีลมากกว่า แต่ภิกษุณีองค์นั้น ต้องเคารพภิกษุที่บวชใหม่แม้ในวันนั้น เพื่อลดทิฏฐิ เพื่อลดมานะของผู้หญิง

ปุจฉา : ภิกษุณีมีศีลมีวินัยมากมาย เราเป็นฆราวาส ยิ่งต้องระวังมากเลยนะเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร คือเขาไม่เข้าใจ ณ ปัจจุบันนี้ การเรียนธรรมะแบบ*อลคัททูปมะ* เรียนเหมือนจับงูพิษที่หาง อันตรายมาก คือไม่ได้เรียนมาจับผิดตัวเอง ถ้าเรียนเพื่อจับผิดตัวเอง เรียนเพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน อันนี้คือเรียนแบบ*นิสสรณัตถะ* ถูกต้อง แต่เรียนเพื่อไปจับผิดคนอื่น ไปจับผิดพระ ไปจับผิดคนนั้นคนนี้ เรียกว่า *อลคัททูปมะ* เรียนเหมือนจับงูพิษที่หาง อันนี้อันตราย อันตรายต่อตนเอง อันตรายต่อพระศาสนา ถ้าเรียนแล้วขาดโยนิโสมนสิการ เป็นการเรียนแบบ*อลคัททูปมะ* แต่ถ้าเรียนแบบ *นิสสรณัตถะ* คือเรียนเพื่อหาสิ่งบกพร่องในตน ที่จะพัฒนาตนเองให้สมบูรณ์แบบ ไม่ใช่เรียนเพื่อไปด่าใคร ไม่ใช่เรียนเพื่อไปชนะใคร ไม่เรียนเพื่ออวดอ้าง แต่ ณ ปัจจุบัน เรียนเพื่ออวดอ้าง เรียนเพื่อหาลาภ หายศ หาลูกศิษย์ อันนี้เห็นมีเยอะ

ก็เลยกลายเป็นว่า ณ ปัจจุบันนี้ สตรีเรียนธรรมะดีไหม ดี แต่อาจจะเรียนมาผิดวิธี คือเรียนแบบ*อลคัททูปมะ* เรียนเหมือนจับงูพิษที่หาง คือเรียนเพื่อไปหาความผิดของคนอื่น หรือหาลาภหายศ หาชื่อเสียงจากการเรียน เขาให้เรียนเพื่อหาข้อบกพร่องของตนเอง เพื่อปฏิบัติ เพื่อบรรลุมรรค ผล นิพพาน

ปุจฉา : ขอคำแนะนำสำหรับผู้หญิงที่สนใจจะมาศึกษาและปฏิบัติธรรมเจ้าค่ะ

วิสัชนา : สิ่งแรกคือสร้างศรัทธาอย่างถูกต้องก่อน ตั้งอกตั้งใจอ่านพระธรรม แล้วมีโยนิโสมนสิการ คือฟังเทศน์ฟังธรรมศึกษาธรรมด้วย*นิสสรณัตถะ* มีโยนิโสมนสิการในการเรียน ในการปฏิบัติ อย่างนี้ศรัทธาจะเกิด พอศรัทธาเกิด ปัญญาจะเกิด มีศรัทธาและปัญญาไปคู่กันอย่างไม่หลงทาง ถ้าศรัทธาอย่างเดียว แต่ไม่มีปัญญา จะงมงาย จะหลงทางถ้ามีปัญญามาก แต่ศรัทธาไม่เกิด จะเกิดทิฏฐิมานะก็จะดูถูกคนอื่น เพราะฉะนั้น แต่ศรัทธากับปัญญา ควรพัฒนาโดย จะต้องสร้างศรัทธาก่อน แล้วต่อด้วยปัญญา จะไม่หลงทาง อันนี้สำคัญมาก ก็อยากจะให้กำลังใจ

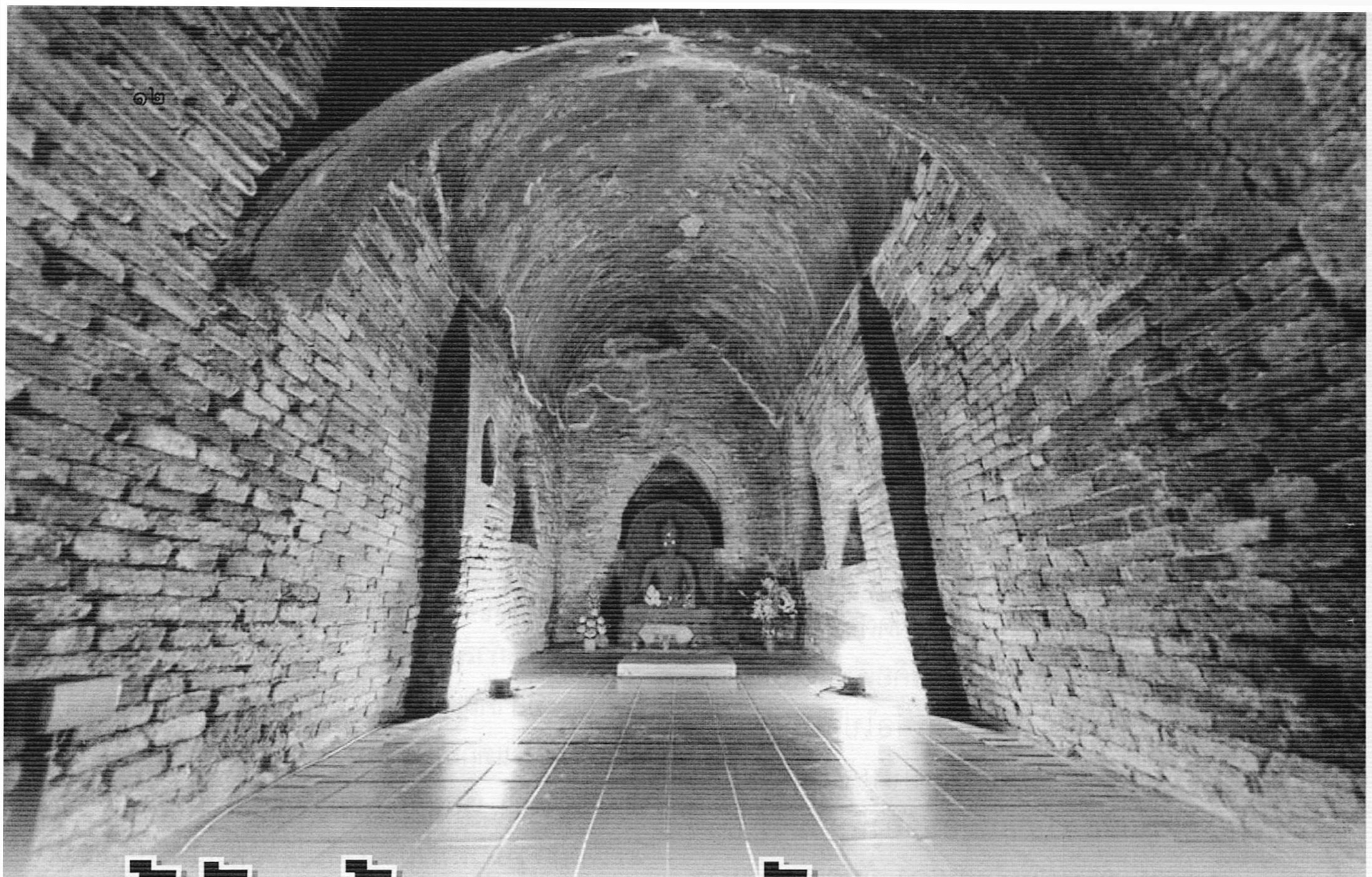
และที่สำคัญอ่านพระไตรปิฎกเถอะ อ่านเล่มที่ง่ายๆ ก่อน แต่ก่อนจะอ่าน ก็ศึกษาทำความเข้าใจก่อน อย่างเช่น เรียนอภิธรรมก่อน พอให้มีพื้นฐาน จิต เจตสิก รูป นิพพาน แล้วก็ไปอ่านพระไตรปิฎก เพื่อให้ตนเองมีศรัทธาและปัญญาอย่างเข้มแข็ง ก็จะเป็นเหตุเป็นปัจจัยให้บรรลุมรรคผลนิพพาน เป็นพื้นฐานที่จะปฏิบัติธรรมให้สูงยิ่งๆ ขึ้นไป จึงได้ชื่อว่า เกิดมาชาตินี้ สมกับที่ได้เป็นสุภาพสตรีผู้มีบุญในพระพุทธศาสนา

ปุจฉา : พระพุทธเจ้าตรัสว่า การบรรลุธรรมไม่ได้จำกัดเพศ ผู้หญิงหรือผู้ชายก็มีสิทธิ์บรรลุธรรมเหมือนกัน ใช่ไหมเจ้าคะ

วิสัชนา : เจริญพร ฝากข้อคิดไว้ว่า หากเราไปวัดพัฒนาแต่ศรัทธา แต่ปัญญาไม่พัฒนา ก็ไปได้ยาก ถ้าพัฒนาทั้งศรัทธาและปัญญา ก็มีโอกาสบรรลุประสบความสำเร็จได้มาก ทั้งผู้หญิงและผู้ชาย

กราบขอบพระคุณพระอาจารย์มากเจ้าค่ะ

รู้จักบ้านของตัว เที่ยวทั่วพระไตรปิฎก ๓ (จบ)

ธรรมปริทัศน์

สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต)

ขุททกนิกาย (ต่อ)

อรรถกถาของชาดกมี ๑๐ เล่ม เรียกง่ายๆ ว่า อรรถกถาชาดก (ชาตกัฏฐกถา) แต่ชื่อจริงเป็นชื่อเดียวกับอรรถกถาธรรมบท คือ *ปรมัตถโชติกา* เป็นอันว่าจบชาดก

ต่อไป **พระไตรปิฎก เล่ม ๒๙ - ๓๐** คราวนี้เป็นคัมภีร์ร้อยแก้ว แต่พม่าไม่เอาด้วย ของพม่าข้าม ๒ เล่มนี้ไปก่อน เขาไม่จัดเรียงลำดับเล่มอย่างไทยเรา แต่เขาเอาเล่มที่เป็นร้อยกรองมาต่อก่อน (เขาคงเห็นว่า ตั้งแต่เล่ม ๒๖ ก็เป็นคาถาตลอดมาทั้งหมดแล้ว เมื่อถึงนี่ ก็เอาเล่มที่เป็นคาถามาเรียงต่อๆ ไปให้หมดเสียก่อน แล้วจึงค่อยไปถึงร้อยแก้ว) อันนั้นเป็นเรื่องของพม่า เราแค่รู้ไว้ เราก็มาดูเรื่องการจัดเรียงลำดับของไทย

เมื่อกี้บอกแล้วว่า ของไทย พอจบคาถาชาดกก็ต่อด้วยความร้อยแก้ว คือคัมภีร์***นิทเทส*** ที่พระสารีบุตรอธิบายพุทธพจน์ไว้

คราวนี้เป็นคัมภีร์ของพระสารีบุตร ที่อธิบายพระสูตรของพระพุทธเจ้า เรียกว่า **"นิทเทส"** (คือคำชี้แจงแสดงไข อธิบายขยายความ, ในภาษาไทย เขียน "นิเทศ") ท่านเรียบเรียงไว้อย่างละเอียดชัดเจน เป็นระบบแบบแผน จนมีการถือทำนองว่า พระสารีบุตรเป็นต้นแบบของอรรถกถา

เมื่อกี้ได้บอกแล้วว่า***นิทเทส***นี้ เป็นคำอธิบายพระสูตรของพระพุทธเจ้า ที่อยู่ใน***สุตตนิบาต*** (คัมภีร์ที่ ๑๑ แห่งขุททกนิกาย ที่ผ่านมาแล้ว) ซึ่งเป็นพระสูตรคาถาล้วนแทบทั้งหมด แล้วก็ยากเสร็จแล้วเป็นคัมภีร์ใหญ่มาก จึงแยกเป็น ๒ คัมภีร์ย่อย คือ

เล่ม ๒๙ ***มหานิทเทส*** อธิบายพระสูตร ๑๖ สูตร ในอัฏฐกวรรค และ

เล่ม ๓๐ ***จูฬนิทเทส*** อธิบายขยายความพระสูตร ๑๖ สูตร ในปารายนวรรค และ ขัคควิสาณสูตร ในอุรควรรค

ที่จริง ***สุตตนิบาต*** ก็มีอรรถกถาอธิบาย (คือ ปรมัตถโชติกา ซึ่งแต่งภายหลังในยุคอรรถกถา) อยู่ชั้นหนึ่งแล้ว พอถึง ***นิทเทส*** นี้ก็มีอรรถกถาอธิบายอีก ชื่อว่า **สัทธัมมปัชโชติกา**

ถึงตรงนี้ ขอให้สังเกตเล็กน้อยในเรื่องการจัดคัมภีร์ในพระไตรปิฎก จะเห็นว่าในชุดของไทยได้จัดเข้าไว้เฉพาะคัมภีร์งานของพระสารีบุตร คือ ***นิทเทส*** นี้เท่านั้น แต่ในพระไตรปิฎกชุดของพม่าเขาจัดเอาคัมภีร์งานของพระมหากัจจายนะเข้ารวมไว้ด้วย พระไตรปิฎกชุดของพม่าจึงมีคัมภีร์ในพระไตรปิฎกจำนวนมากกว่าในชุดของไทย และก็ควรรู้จักคัมภีร์ของพระมหากัจจายนะ ที่จัดรวมเข้ามาในพระไตรปิฎกชุดของพม่านั้นด้วย

พระมหากัจจายนะเป็นพระมหาสาวกสำคัญที่พระพุทธเจ้าทรงยกย่องว่า เป็นเอตทัคคะในบรรดาพระสาวกผู้จำแนกความย่อให้พิสดาร ท่านชำนาญในการอธิบายขยายความ และได้เรียบเรียงคัมภีร์ไว้ ที่มีชื่อสำคัญถึง ๖ เล่ม คือ

๑) กัจจายนปกรณ์ หรือ กัจจายนคันถะ
๒) นิรุตติคันถะ ๓) จุลลนิรุตติคันถะ
๔) ยมกคันถะ ๕) เปฏโกปเทส
๖) เนตติปกรณ์

ทีนี้ คัมภีร์ที่ ๑ ถึง ๔ เป็นจำพวกไวยากรณ์ หรือหลักภาษา ไม่ใช่ตัวหลักพระธรรมวินัย ก็ผ่านไป แต่เนตติปกรณ์ กับ เปฏโกปเทส นั้น อธิบายหลักพระธรรมวินัยโดยตรง ดังนั้นของพม่าจึงมีเพิ่มจากเรา ๒ คัมภีร์คือ ***เนตติปกรณ์*** กับ ***เปฏโกปเทส***

ไม่แค่นั้น ทางพม่ายังจัดเอา ***มิลินทปัญหา*** ที่พระนาคเสนตอบพระยามิลินท์ ซึ่งกว่าจะมี ก็ตั้งราว พ.ศ. ๕๐๐ แล้ว รวมเข้าไปในพระไตรปิฎกด้วย แต่ทางไทยไม่จัดเข้ามา เราถือว่า ***มิลินทปัญหา*** เป็นคัมภีร์ชั้นรอง นอกพระไตรปิฎก เอาละ นี่ก็แทรกเข้ามาพอให้รู้ให้เข้าใจไว้

ว่าถึง ***เนตติปกรณ์*** และ ***เปฏโกปเทส*** นั้น เป็นคัมภีร์ที่ลึกซึ้งมากทีเดียว เวลานี้คนไทยเริ่มตื่นตัวเอามาศึกษากันมากขึ้น

จบเล่ม ๒๙ - ๓๐ แล้ว แต่คัมภีร์ที่พระสารีบุตรรจนายังไม่หมด มีอีกเล่มหนึ่งชื่อว่า ***ปฏิสัมภิทามัคค์*** ("ทางแห่งปัญญาแตกฉาน") ซึ่งต่างจาก ๒ เล่มก่อน คือ มหานิทเทส และจูฬนิทเทส สองเล่มนั้น ท่านอธิบายพระสูตรของพระพุทธเจ้าที่อยู่ใน ***สุตตนิบาต*** แต่***ปฏิสัมภิทามัคค์*** นี้ ท่านเรียบเรียงขึ้นใหม่เอง

ใน***ปฏิสัมภิทามัคค์*** นี้ ท่านยกธรรมที่เป็นหลักหรือหัวข้อสำคัญขึ้นมาตั้ง แล้วก็อธิบายอย่างลึกละเอียด เช่นเรื่องญาณ ตั้งเป็นหัวข้อว่าญาณกถา แล้วก็อธิบายเรื่องญาณอย่างจริงจังให้จะแจ้งไป แล้วก็ทิฏฐิกถา อานาปานกถา...กรรมกถา มรรคกถา โพชฌงคกถา เมตตากถา ปฏิสัมภิทากถา โลกุตตรกถา ฯลฯ รวมทั้งหมด ๓๐ กถา เป็น ๓ วรรค เป็นอีกคัมภีร์หนึ่ง จัดเป็น**พระไตรปิฎก เล่ม ๓๑** มีอรรถกถาชื่อว่า **สัทธัมมปกาสินี** (เมื่อกี้ ***นิทเทส*** ใช้อรรถกถา**สัทธัมมปัชโชติกา** เล่มนี้ใช้**สัทธัมมปกาสินี**)

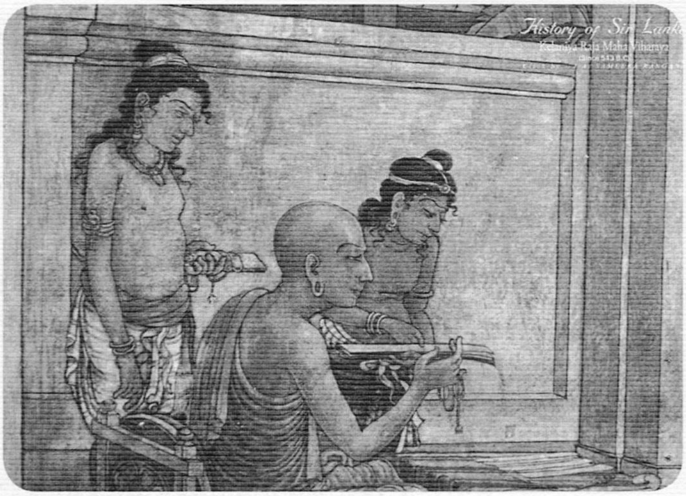
ต่อไป **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๒** คราวนี้ก็ไปบรรจบกันกับของพม่า บรรจบอย่างไร คือ ที่ได้บอกเมื่อกี้ว่า ของเรานี้ พอจบ เล่ม ๒๖ - ๒๗ - ๒๘ ***วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา*** และ ***ชาดก*** ซึ่งเป็นคาถาต่อกันมาตลอดหมด เราก็เอาความร้อยแก้ว คือ ***มหานิทเทส จูฬนิทเทส*** และ

ปฏิสัมภิทามัคค์ มาต่อ เป็นเล่ม ๒๙ - ๓๐ - ๓๑ ทีนี้พอจบเล่ม ๓๑ หมดความร้อยแก้วแล้ว เราก็มาต่อเข้าเล่ม ๓๒ - ๓๓ คือ ***อปทาน พุทธวงส์ จริยาปิฎก*** ที่เป็นคาถาล้วนอีก ดังนั้นของเราจึงเท่ากับเอาความร้อยแก้ว ๓ เล่ม มาแทรกคั่นกลางระหว่างคาถา (๓ เล่ม) กับคาถา (อีก ๒ เล่ม)

แต่ของพม่านั้น พอจบ ***วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา*** และ ***ชาดก*** ที่เป็นคาถามาตลอด เขาก็ไปต่อทันทีกับเล่มที่เป็นคาถาอีก คือตามด้วย ***อปทาน พุทธวงส์ จริยาปิฎก*** ที่เป็นคาถาล้วนเหมือนกัน ดังนั้น ของเขา คัมภีร์ที่เป็นคาถาล้วนทั้งหมดจึงรวมเป็นกลุ่มเดียวกันต่อเนื่องกันไปทั้งหมด

ทีนี้ ของไทยเรา ทำไมจึงไม่จัดเรียงจำพวกคาถาให้รวมเป็นกลุ่มเดียวกันหมดอย่างนั้นบ้าง ลองคิดหาคำตอบดู แล้วก็ลองตอบว่า ของไทยเราอาจจะถือเนื้อหาเป็นหลัก

ถือเนื้อหาเป็นหลักอย่างไร คือว่า ***วิมานวัตถุ เปตวัตถุ เถรคาถา เถรีคาถา*** นี่ ยังมีเนื้อหาทางหลักธรรม สั่งสอนให้คติธรรม จากนั้น ***นิทเทส ปฏิสัมภิทามัคค์*** แม้เป็นความร้อยแก้ว แต่ก็เป็นคัมภีร์ที่บรรยายอธิบายธรรม ต่างจาก ***อปทาน พุทธวงส์*** ที่เป็นเรื่องประวัติองค์บุคคล ซึ่งบอกเล่าด้วยคำประพันธ์ ที่มุ่งในเชิงความงดงามอลังการ ความโดดเด่นเป็นสง่า อิทธิฤทธิ์ปาฏิหาริย์ การได้ผลบุญอันโอฬาร ที่จะชักนำศรัทธา ความตื่นใจเลื่อมใส เช่นว่าพระเถระรูปนี้ ในอดีตได้กำเนิดในสมัยพระพุทธเจ้าเวสสภู ได้ทำพุทธบูชา ผ่านการเวียนว่ายตายเกิดมากมาย ได้เป็นพระเจ้าจักรพรรดิ ได้ครองเทวราชสมบัติ ฯลฯ กระทั่งปัจจุบันมาเกิดที่นี่จนได้เป็นพระอรหันต์ อะไรอย่างนี้ ก็เอาคัมภีร์เชิงความงดงาม โอ่อ่า อลังการ บันดาลศรัทธานี้ แยกไปไว้ต่อท้าย

ทีนี้ก็มาถึงคำบอกที่ทิ้งค้างไว้ว่า คราวนี้ของไทยก็ไปบรรจบกับของพม่า บรรจบอย่างไร อันนี้ง่าย คือของพม่า ดังว่าแล้ว พอจบ ***วิมานวัตถุ - เปตวัตถุ - เถรคาถา - เถรีคาถา - ชาดก*** ที่เป็นคาถาแล้ว ก็ข้าม ***นิทเทส - ปฏิสัมภิทามัคค์*** ที่เป็นร้อยแก้ว ไปต่อกับ ***อปทาน - พุทธวงส์ - จริยา-ปิฎก*** ที่เป็นคาถาล้วนทันที

ส่วนฝ่ายของไทย พอจบ ***วิมานวัตถุ - เปตวัตถุ - เถรคาถา - เถรีคาถา - ชาดก*** ที่เป็นคาถาแล้ว ก็เข้าต่อกับ ***นิทเทส - ปฏิสัมภิทามัคค์*** ที่เป็นร้อยแก้ว เป็นเรื่องที่แทรกคั่นเข้ามา แต่พอจบคัมภีร์ร้อยแก้วที่แทรกคั่นนั้นแล้ว ก็มาถึง ***อปทาน - พุทธวงส์ - จริยาปิฎก*** เป็นอันบรรจบกับของพม่าที่นี่

ทีนี้ ของพม่านั้น คัมภีร์ร้อยแก้ว ***นิทเทส - ปฏิสัมภิทามัคค์*** ที่ข้ามไปเมื่อกี้ เขาก็เอาไปไว้ต่อท้าย หลังจบคัมภีร์คาถาหมดแล้ว

ดังนั้น แทนที่จะจบคัมภีร์ทั้งหมดที่จริยาปิฎกอย่างของไทย แต่ของพม่าเอาคัมภีร์ความร้อยแก้วที่ข้ามไปเมื่อกี้นั้นไปไว้ท้ายต่อจาก**จริยาปิฎก** และอย่างที่บอกแล้วว่าของพม่าเอาคัมภีร์ของพระมหากัจจายนะและมิลินทปัญหา มาจัดเข้าในชุดพระไตรปิฎกด้วย ดังนั้น ต่อจากจริยาปิฎก พม่า

จึงมี ***มหานิทเทส - จูฬนิทเทส - ปฏิสัมภิทามัคค์ - มิลินทปัญหา - เนตติปกรณ์ - เปฏโกปเทส***

ทีนี้ การที่เอาคัมภีร์ร้อยแก้วทั้ง ๖ นี้ไปต่อท้าย***จริยาปิฎก*** นั้น อาจถือตามเหตุผลอีกอย่างหนึ่งก็ได้ ซึ่งไม่ใช่เป็นเรื่องของร้อยแก้ว - ร้อยกรองคาถา - ไม่ใช่คาถา แต่มองในแง่ว่าคัมภีร์ทั้ง ๖ นี้เป็นผลงานของพระสาวกอย่างชัดแจ้ง จึงควรแยกออกไปจัดรวมไว้ต่อท้ายทั้งหมด เอาละ เรื่องนี้พูดแทรกไว้ จบเสียที

เป็นอันว่ามาบรรจบกันต่อที่คัมภีร์***อปทาน*** เริ่มต้น **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๒** และตั้งแต่นี้ไปในฉบับของไทย เป็นคำประพันธ์ที่เป็นคาถาตลอดไปจนจบพระสุตตันตปิฎก

อปทาน คือคัมภีร์เล่าประวัติ เริ่มด้วย*พุทธาปทาน* ประวัติพระพุทธเจ้า ต่อด้วย*ปัจเจกพุทธาปทาน* ประวัติของพระปัจเจกพุทธเจ้า แล้วก็*เถราปทาน* คือประวัติของพระเถระแต่ละองค์ ตั้งแต่พระสารีบุตร พระมหาโมคคัลลานะ พระมหากัจจายนะ พระอนุรุทธ์ ฯลฯ รวมได้ ๕๕๐ องค์ดังว่า แล้วแต่งเป็นคาถาล้วน

แต่***อปทาน*** ซึ่งเริ่มที่เล่ม ๓๒ นั้น พอเล่าประวัติพระอรหันตเถระไปได้ ๔๑๐ รูป ก็จบเล่ม ๓๒ ไม่พอ ต้องไปต่อ***อปทาน*** ภาค ๒ ใน**เล่ม ๓๓** จนจบเถราปทานครบ ๕๕๐ องค์แล้ว จึงต่อด้วยเถรีอปทาน ว่าด้วยประวัติของพระเถรี เริ่มด้วยพระเถรีที่ไม่คุ้นนาม ๑๖ รูป ตามด้วยพระเถรีที่สำคัญเรียงลำดับไปตั้งแต่พระมหาปชาบดีโคตมี แล้วพระเขมา พระอุบลวรรณา พระปฏาจารา

ต่อด้วยพระกุณฑลเกสี พระกีสาโคตมี พระธรรมทินนา...พระภัททกาปิลานี พระยโสธรา และท่านอื่นๆ ได้ ๔๐ องค์ก็จบ เกือบ ๒ เล่ม ซึ่งแต่ละเล่มหนามาก เล่ม ๓๓ ยังเหลือเนื้อที่อยู่หน่อย

จะว่าไป คัมภีร์นี้ ในแง่สาระ เนื้อหาธรรมไม่ค่อยมี เป็นการเล่าประวัติในเชิงอลังการและอิทธาภินิหาร มุ่งไปทางศรัทธา แต่ประโยชน์ในเชิงภูมิศาสตร์ - ประวัติศาสตร์อาจมีไม่น้อย เช่น เรื่องสภาพของชมพูทวีปในยุคสมัยนั้น ชนเผ่าชาติพันธุ์ดินแดนต่างๆ อย่างสุวรรณภูมิ ลังกา และการเดินทางค้าขายทางบก ทางทะเล

ในเล่ม ๓๓ นั้น เมื่อจบอปทานแล้ว ก็มี ๒ คัมภีร์เล็กๆ มาต่อท้าย ซึ่งเป็นคาถาล้วนเหมือนกัน กินเนื้อที่เพียงเล็กน้อย คือ ***พุทธวงส์*** (พุทธวงศ์ก็ได้) ว่าด้วยสายของพระพุทธเจ้า หรือสายการสืบต่อของพระพุทธเจ้าทั้งหลาย ที่พระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบันเคยได้ทรงเฝ้าและได้รับพยากรณ์ จนถึงประวัติของพระองค์เอง รวมเป็นประวัติพระพุทธเจ้า ๒๕ พระองค์ เริ่มแต่พระพุทธเจ้าทีปังกร มาจนถึงโคตมพุทธวงศ์ คือพระพุทธเจ้าพระองค์ปัจจุบัน

ต่อนั้น ท้ายเล่ม มีคัมภีร์เล็กมาก ชื่อ***จริยาปิฎก*** ซึ่งแสดงพระพุทธบุพจริยา ครั้งเป็นพระโพธิสัตว์ โดยนำเอาเรื่องที่เล่าแล้วในบางชาดก มาเล่าอีกแบบหนึ่ง ด้วยคาถาประพันธ์ใหม่ รวมมีเพียง ๓๕ เรื่อง เพื่อชี้ตัวอย่างว่าพระบุพจริยาเรื่องนี้ๆ เป็นพระบารมีนี้ๆ จบจริยาปิฎกก็เป็นอันจบพระไตรปิฎก เล่ม ๓๓ คือจบ **ขุททกนิกาย** และจบ**พระสุตตันตปิฎก ๒๕ เล่ม**

ที่นี้มาดูอรรถกถา สำหรับ*อปทาน* อรรถกถาชื่อเพราะมากว่า **วิสุทธชนวิลาสินี** ต่อไป ***พุทธวงส์*** อรรถกถาก็มีชื่อไพเราะว่า **มธุรัตถวิลาสินี** แล้วสุดท้าย ***จริยาปิฎก*** อรรถกถากลับไปมีชื่อเก่าซ้ำคัมภีร์ก่อนๆ ตอนต้นๆ ว่า *ปรมัตถทีปนี* เอาว่าจบพระสูตรแค่นี้

๓. พระอภิธรรมปิฎก

(สํ - วิ - ธา - ปุ - ก - ย - ป)

ขึ้นต้นอภิธรรม นำด้วย "มาติกา"

ในพระไตรปิฎกบาลีอักษรไทย ๔๕ เล่ม เป็นพระวินัยปิฎก ๘ เล่ม พระสุตตันตปิฎก ๒๕ เล่ม รวมเป็น ๓๓ เล่ม สำรวจกันคร่าวๆ จบไปแล้ว ที่นี้ก็มาถึงพระอภิธรรมปิฎก ๑๒ เล่ม เริ่มตั้งแต่พระไตรปิฎก เล่ม ๓๔ เป็นต้นไป ก็มาเรียงลำดับกันดู

แต่ก่อนจะเริ่มเนื้อตัวของอภิธรรมปิฎกนี่ ท่านมีมาติกานำหน้าให้ "**มาติกา**" แปลว่า แม่บท ซึ่งแยกเป็น *อภิธัมมมาติกา* แม่บทแบบอภิธรรม กับ *สุตตันตมาติกา* (ของพม่าว่า *สุตตันติกมาติกา*) แม่บทแบบพระสูตร ที่ว่าเป็นมาติกาคือแม่บทนี้ ก็คือว่า ต่อจากนี้ไป คัมภีร์พระอภิธรรมก็จะอธิบายมาติกาเหล่านี้

แล้วให้สังเกตว่า ในเมืองไทย เวลามีงานพิธีอวมงคล ก็เอามาติกาคือแม่บทนั้นมาสวด เรียกว่า *สวดมาติกา* ก็คือสวดแม่บทของอภิธรรม ที่ท่านตั้งไว้ต้นก่อนที่จะเริ่มคัมภีร์ แต่เราเอามาใช้สวดเฉพาะติกมาติกา ที่เป็นชุดแรก คือสวดเป็นตัวอย่างไว้

มาติกา คือแม่บทนี้ เริ่มด้วยติกมาติกา คือแม่บทชุด ๓ หรือแม่บทหมวด ๓ ซึ่งแต่ละชุดมีธรรมแม่บท ๓ อย่าง เช่น

กุสลา ธมฺมา, อกุสลา ธมฺมา, อพฺยากตา ธมฺมา นี่ชุดหนึ่งแล้ว

ปริตฺตา ธมฺมา, มหคฺคตา ธมฺมา, อปฺปมาณา-ธมฺมา นี่อีกชุดหนึ่ง

อตีตา ธมฺมา, อนาคตา ธมฺมา, ปจฺจุปฺปนฺนา-ธมฺมา นี่อีกชุดหนึ่ง

อชฺฌตฺตา ธมฺมา, พหิทฺธา ธมฺมา, อชฺฌตฺต-พหิทฺธา ธมฺมา นี่ก็อีกชุดหนึ่ง

แล้วก็ชุดละ ๓...๓...๓ อย่างนี้เรื่อยไป จนกระทั่งจบครบ ๒๒ ติกมาติกา

แล้วต่อจากติกมาติกา ที่มีชุดละ ๓ ก็มีทุกมาติกา ชุดละ ๒ อีกมากมาย

ท่านเรียงมาติกาไว้ทั้งหมดเป็นต้นแบบก่อน แล้วต่อจากนี้ พระอภิธรรมก็อธิบายมาติกาเหล่านั้น ซึ่งมีทั้งหมด ๑๖๔ มาติกา แยกเป็นอภิธัมม-มาติกา ๑๒๒ (ติกมาติกา ๒๒ + ทุกมาติกา ๑๐๐) กับ ๔๒ สุตตันตมาติกา (เป็นทุกมาติกาล้วน)

ทีนี้ เพราะเหตุที่นำหน้าก่อนขึ้นเนื้อเล่ม ท่านจึงเอามาจัดวางไว้เป็นเริ่มต้น เดี๋ยวจะนึกว่าเป็นเล่มที่ ๑ ที่จริงเป็นส่วนพิเศษคือมาติกา เอามารวมไว้นำหน้าตั้งแต่ในอภิธรรมปิฎกเล่มแรก ที่เรียกว่า ***ธัมมสังคณี*** เอาละ เมื่อเข้าใจดีแล้ว ก็เข้าเล่มได้

พระไตรปิฎก เล่ม ๓๔ เป็นอภิธรรมปิฎกเล่มแรก ชื่อว่า **ธัมมสังคณี** แปลว่า นับรวม ก็คือยกมาติกาแรกใน ๑๖๔ มาติกาที่ให้ดูตัวอย่างเมื่อกี้นั้น เอามาอธิบาย และได้แค่มาติกาเดียวใน ๑๖๔ มาติกานั้น ก็เป็นอภิธรรมเล่มแรก คือธัมมสังคณีนี้ทั้งเล่ม

มาติกาแรกว่า กุสลา ธมฺมา, อกุสลา ธมฺมา, อพฺยากตา ธมฺมา ที่จะเป็นธัมมสังคณี ก็คือ พอเริ่มต้น ท่านก็ตั้งคำถามว่า "กตเม ธมฺมา กุสลา ?" (ธรรมไหน เป็นกุศล ?)

ทีนี้ก็ตอบอธิบายมาติกาที่ ๑ นั้นไป

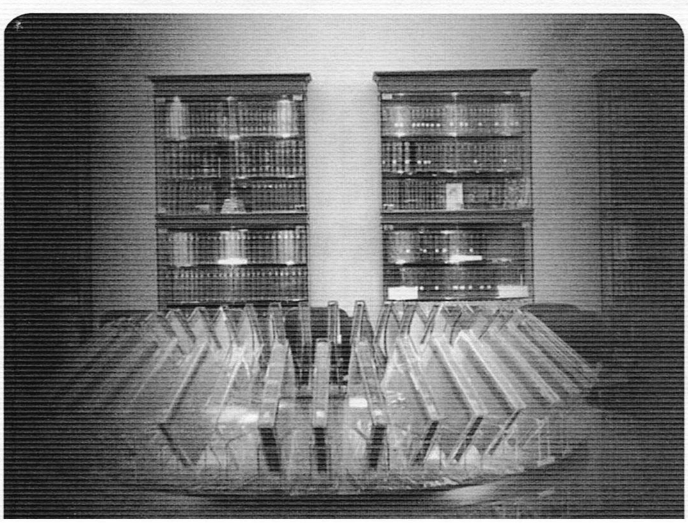
ในมาติกาที่ ๑ (กุสลา ธมฺมา, อกุสลา ธมฺมา, อพฺยากตา ธมฺมา) ก็เริ่มด้วยอธิบาย "กุสลา ธมฺมา"

พอตั้งคำถามว่า “กตเม ธมฺมา กุสลา ?” ขึ้นมาแล้ว ทีนี้ก็ตอบไปสิ ว่ากันยืดยาว อย่างที่เอามาสวดกันนิดหนึ่ง พอเห็นตัวอย่างคำตอบว่า “ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ อุปฺปนฺนํ โหติ โสมนสฺสสหคตํ ญาณสมฺปยุตฺตํ รูปารมฺมณํ วา...ธมฺมารมฺมณํ วา ยํ ยํ วา ปนารพฺภ”

คือ ที่ถามเมื่อกี้ว่า “ธรรมอย่างไหนเป็นกุศล ?” ตรงนี้ก็บอกให้ว่า “ยสฺมึ สมเย...” ในสมัยใด กามาวจรกุศลจิตเกิดขึ้น สหรคตด้วยโสมนัส สัมปยุตด้วยญาณ มีรูปเป็นอารมณ์ หรือมีเสียงเป็นอารมณ์ หรือมีกลิ่นเป็นอารมณ์ หรือมีรสเป็นอารมณ์ หรือมีโผฏฐัพพะเป็นอารมณ์ หรือมีธรรมเป็นอารมณ์ หรือปรารภอารมณ์ใดๆ เกิดขึ้น

ทีนี้ก็มาถึง “ตสฺมึ สมเย ผสฺโส โหติ เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ...ปีติ โหติ สุขํ โหติ ...สติ โหติ สมฺปชญฺญํ โหติ สมโถ โหติ วิปสฺสนา โหติ ปคฺคาโห โหติ อวิกฺเขโป โหติ, เย วา ปน ตสฺมึ สมเย อญฺเญปิ อตฺถิ ปฏิจฺจสมุปฺปนฺนา อรูปิโน ธมฺมา, อิเม ธมฺมา กุสลา”

บอกว่า “ตสฺมึ สมเย” ในสมัยนั้น ผัสสะก็มี เวทนาก็มี สัญญาก็มี เจตนาก็มี...ปีติก็มี สุขก็มี... ว่าไปๆ...สติก็มี สัมปชัญญะก็มี สมถะก็มี วิปัสสนาก็มี ปัคคาหะก็มี อวิกเขปะก็มี, หรือนามธรรมที่อาศัยกันเกิดขึ้นแม้อื่นใด มีอยู่ในสมัยนั้น, ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล

นี่แหละ ตอบคำถามแรกนี้ก็กว่าหน้าหนึ่งแล้ว พระอาจารย์อภิธรรมที่ชำนาญ มาสำรวจตรวจนับตามที่ท่านว่ามานี้ ก็ได้ กามาวจรกุศลจิต รายที่หนึ่งละ คืออันนี้

แล้วก็ว่ารายต่อไป “กตเม ธมฺมา กุสลา ? ยสฺมึ สมเย กามาวจรํ กุสลํ จิตฺตํ... ในนี้ก็เปลี่ยนตัวหนึ่งพวกหนึ่ง เปลี่ยนไปๆ จนจบเล่ม

ที่ท่านว่าอย่างนี้ ไล่ไปๆ เปลี่ยนทีละหนึ่งๆ พระอาจารย์รุ่นหลังก็มานับเอาว่า อ๋อ...กามาวจรกุศลจิต ผสฺโส โหติ เวทนา โหติ สญฺญา โหติ เจตนา โหติ...อวิกฺเขโป โหติ อ๋อ นี่เรียกว่าเจตสิก ที่กามาวจรกุศลจิตมีอันนี้เกิดขึ้นๆ เรียกว่าเจตสิกนั้น กามาวจรกุศลจิตนี้ ที่เป็นโสมนัสสสหรคต เป็นญาณสัมปยุตต์ มีเจตสิกนี้ๆๆๆ ประกอบ ท่านก็นับไปอย่างนี้จนตลอดเล่ม แล้วก็ได้มาเป็นดวงๆ ข้อๆ อย่างที่ว่าแค่ข้อแรกก็กว่าหนึ่งหน้าอภิธรรมนี้แล้ว

นักศึกษาที่มาเรียนกันทีหลัง ไม่ได้เรียนหรือว่าไม่ต้องเรียนตัวจริง ที่อยู่ในพระไตรปิฎก เริ่มตั้งแต่เล่ม ๓๔ คือธัมมสังคณีนี้แล้ว เพราะว่าพระอาจารย์ในปางก่อนท่านสำรวจตรวจนับ และสรุปไว้ให้แล้ว และก็อธิบายประกอบให้อีก

ดังที่ได้มีคัมภีร์อภิธรรมเกิดขึ้นมามากทีเดียว อย่างที่รู้จักกันดีและใช้เป็นหลัก คือ *อภิธัมมัตถสังคหะ* ที่พระอนุรุทธาจารย์แห่งมูลโสมวิหารในลังกาทวีป รจนาไว้ในช่วงใกล้ พ.ศ. ๑๕๐๐

อย่างที่ว่าแล้ว ในธัมมสังคณีนั้น ท่านไล่ไปทีละหน่วยๆ ได้เห็นท่านว่าไปจนจบ ได้แค่มาติกาเดียว คือ กุสลา ธมฺมา, อกุสลา ธมฺมา, อพฺยากตา ธมฺมา.

คือเริ่มด้วยถามว่า “กตเม ธมฺมา กุสลา ?” ก็ตอบไล่ไปตั้งแต่ กามาวจรกุศลจิต โสมนัสสสหรคต ญาณสัมปยุต มีเจตสิกอะไรอยู่ไหน ก็ว่าไปๆ ตอบ

"กตเม ธมฺมา กุสลา ?" จบแล้ว ก็ถาม "กตเม ธมฺมา อกุสลา ?" ก็ตอบไปๆ จบแล้วก็ถาม "กตเม ธมฺมา อพฺยากตา ?" ก็ตอบไปๆ จนจบ นี่คือจบมาติกาที่ ๑ และจบธัมมสังคณี

ที่ท่านตอบคำถาม "กตเม ธมฺมา กุสลา ?" และ "กตเม ธมฺมา อกุสลา ?" จนจบนั้น ก็นับมาได้แค่**จิต**และ**เจตสิก** แต่พอตอบคำถามที่ ๓ "กตเม ธมฺมา อพฺยากตา ?" ก็นับไปถึง**รูป** และ**นิพพาน** พอตอบหมดมาติกาแรกนี้ ที่ว่าจบธัมมสังคณี ก็จึงได้ครบ **จิต เจตสิก รูป** และ**นิพพาน** ที่รู้จักกันว่า ปรมัตถธรรม ๔

ทีนี้ ที่ท่านตอบคำถามมาได้มาติกาแรกอันเดียวนี้ มาติกา ที่เหลืออีกมากมาย ท่านก็ไม่ทิ้งไม่ได้ละเลย ท่านก็ตอบทั้งหมด แต่ตอบแบบสรุปรวบรัด แล้วเอาไปพ่วงไว้ท้าย**ธัมมสังคณี**นั่นแหละ โดยจัดเป็น ๒ กัณฑ์ คือ

๑. **นิกเขปกัณฑ์** ในคัมภีร์ส่วนนี้ นำมาติกาทั้ง ๑๖๔ นั้น มาแสดงไขหรือจำกัดความไปตามลำดับจนหมด ตั้งแต่ติกมาติกาแรก คือ "กุสลา ธมฺมา, อกุสลา ธมฺมา, อพฺยากตา ธมฺมา" เมื่อจบติกมาติกาหมดครบ ๒๒ แล้ว ก็แสดงไข ๑๐๐ ทุกมาติกา เช่นว่า "สงฺขตา ธมฺมา, อสงฺขตา ธมฺมา" (สังขตธรรม - อสังขตธรรม) "รูปิโน ธมฺมา, อรูปิโน ธมฺมา" (รูปธรรม - อรูปธรรม) "โลกิยา ธมฺมา, โลกุตฺตรา ธมฺมา" (โลกิยธรรม - โลกุตตรธรรม) ฯลฯ ไปจนหมด

เมื่อจบอภิธัมมมาติกา ครบ ๑๒๒ แล้ว ก็แสดงไขสุตตันตมาติกา ซึ่งมีแต่ทุกมาติกา ต่อไปอีก เช่นว่า พาลธรรม - บัณฑิตธรรม, นิรุตติธรรม - นิรุตติปถธรรม, อวิชชา - ภวตัณหา, สัสสตทิฏฐิ - อุจเฉททิฏฐิ, โสวจัสสตา - กัลยาณมิตตตา, สาขัลยะ - ปฏิสันถาร, สติ - สัมปชัญญะ, สมถะ - วิปัสสนา, วิชชา - วิมุตติ, จนหมดทั้ง ๔๒ สุตตันตมาติกา เป็นอันครบ ๑๖๔ มาติกา ก็จึงจบนิกเขปกัณฑ์ พอจำกัดความจบ ๑๖๔ มาติกาแล้ว ท่านว่าจะจำกัดความอีกแบบหนึ่งก็ได้

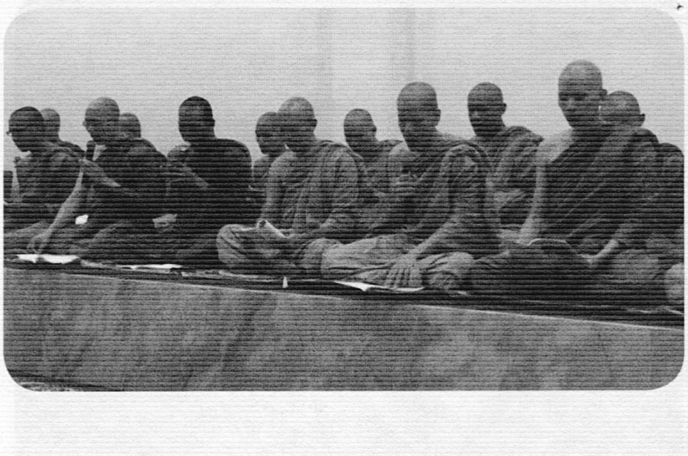
นี่หมายความว่า มาติกาเดียวกันนั้น จำกัดความใหม่อีกแนวหนึ่ง โดยเป็นวิธีจำกัดความเรื่องเดียวกันคนละอย่างก็ได้ ก็จึงมีอีกกัณฑ์หนึ่งที่จำกัดความมาติกาเหล่านั้น อีกแบบหนึ่ง คือ

๒. **อัตถุทธารกัณฑ์** ในคัมภีร์ส่วนนี้ นำมาติกาทั้งหลาย มาแสดงไข หรือจำกัดความต่างออกไปอีกแบบหนึ่ง แต่แสดงจบแค่ ๑๒๒ อภิธัมมมาติกา ไม่กล่าวถึงสุตตันตมาติกา

จะให้ดูตัวอย่างวิธีจำกัดความที่ต่างกันของ ๒ คัมภีร์ย่อยนั้น เป็นตัวอย่าง เอาแค่ อภิธัมมมาติกาแรก ข้อเดียว ดังนี้

นิกเขปกัณฑ์ : *<u>"กตเม ธมฺมา กุสลา ?" ธรรมอย่างไหน เป็นกุศล ?</u> กุศลมูล ๓ คือ อโลภะ อโทสะ อโมหะ, เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์ อันสัมปยุตด้วยกุศลมูลนั้น, กายกรรม วจีกรรม มโนกรรม อันมีกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐาน ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล.*

<u>"กตเม ธมฺมา อกุสลา ?" ธรรมอย่างไหน เป็นอกุศล ?</u> อกุศลมูล ๓ คือ โลภะ โทสะ โมหะ และกิเลสที่ตั้งอยู่ฐานเดียวกันกับอกุศลมูลนั้น, เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณ-ขันธ์ อันสัมปยุตด้วยอกุศลมูลนั้น, กายกรรม

วจีกรรม มโนกรรม อันมีอกุศลมูลนั้นเป็นสมุฏฐาน ธรรมเหล่านี้ เป็นอกุศล

"กตเม ธมฺมา อพฺยากตา?" ธรรมอย่างไหนเป็นอัพยากฤต ? วิบากแห่งกุศลธรรมและอกุศลธรรมที่เป็นกามาวจร รูปาวจร อรูปาวจร โลกุตตระ คือ เวทนาขันธ์ สัญญาขันธ์ สังขารขันธ์ วิญญาณขันธ์, ธรรม เป็นกิริยา ไม่ใช่กุศล ไม่ใช่อกุศล ไม่ใช่กรรมวิบาก, รูปทั้งหมด และอสังขตธาตุ ธรรมเหล่านี้ เป็นอัพยากฤต (อภิ.สํ.๓๔/๖๖๒/๒๕๙; ข้างล่าง ๓๔/๘๗๘/๓๐๒)

อัตถุทธารกัณฑ์ *: "กตเม ธมฺมา กุสลา ?" ธรรมอย่างไหน เป็นกุศล ? กุศลในภูมิ ๔ ธรรมเหล่านี้ เป็นกุศล.*

"กตเม ธมฺมา อกุสลา ?" ธรรมอย่างไหน เป็นอกุศล ? จิตตุปบาทฝ่ายอกุศล ๑๒ ธรรมเหล่านี้เป็นอกุศล.

"กตเม ธมฺมา อพฺยากตา ?" ธรรมอย่างไหน เป็นอัพยากฤต ? วิบากในภูมิ ๔ กิริยาอัพยากฤตในภูมิ ๓ รูป และนิพพาน ธรรมเหล่านี้ เป็นอัพยากฤต

เอาละ หมดเวลาไปกับธัมมสังคณีมากมาย ต่อไปจะต้องพูดย่นย่อ เป็นอันจบพระไตรปิฎกเล่ม ๓๔ ที่เป็นอภิธรรมเล่มแรก แล้วก็รู้จักอรรถกถาของธัมมสังคณีไว้ด้วย คือ **อัฏฐสาลินี**

ทีนี้ก็ไปที่ **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๕** เป็นอภิธรรมเล่ม ๒ เรียกว่า **วิภังค์** ซึ่งเป็นเล่มหนากว่าธัมมสังคณีมาก แล้วก็เป็นการอธิบายธรรมที่ต่างไกลไปอีกแบบหนึ่งเลย

วิภังค์นี้ก็มาแจงกันต่อ คือ ท่านตั้งหมวดธรรมที่เป็นหลักขึ้น แล้วก็อธิบายให้แจ่มแจ้งเป็นเรื่องๆ ไป เช่น จะอธิบายขันธ์ ๕ ก็ตั้งเรื่องเป็น *"ขันธวิภังค์"* แล้วก็อธิบายเรื่องขันธ์ ๕ แจกแจงแง่มุมรายละเอียดออกไปอย่างพิสดาร ทั้งแจกแจงแบบพระสูตร (สุตตันตภาชนีย์) และแจงแบบอภิธรรม (อภิธรรมภาชนีย์) เสร็จแล้วสร้างความแม่นยำ ด้วยหมวดคำถาม - คำตอบ (ปัญหาปุจฉกะ) โดยตรวจสอบกับมาติกา เช่นว่า "บรรดาขันธ์ ๕ ขันธ์ไหนเป็นกุศล ขันธ์ไหนเป็นอกุศล ขันธ์ไหนเป็นอัพยากฤต ฯลฯ...รูปขันธ์เป็นอัพยากฤตขันธ์ ๔ เป็นกุศลก็มี เป็นอกุศลก็มี เป็นอัพยากฤตก็มี"

จบขันธวิภังค์ แล้ว ก็ตามด้วย *อายตนวิภังค์* แจงความเรื่องอายตนะ *ธาตุวิภังค์* เรื่องธาตุ *ปฏิจจสมุปปาทวิภังค์* เรื่องปฏิจจสมุปบาท... รวมทั้งโพชฌงควิภังค์ รวมทั้งหมด มากมายถึง ๑๘ วิภังค์ นี่คืออธิบายแจกแจงให้จะแจ้งเป็นเรื่องๆ ไปเลย

เห็นได้ชัดว่า วิภังค์นี้มีประโยชน์นัก ว่าให้ชัดกันไปเป็นเรื่องๆ อยากเรียนเรื่องปฏิจจสมุปบาทก็มี*ปฏิจจสมุปปาทวิภังค์* อยากเรียนเรื่องโพชฌงค์ก็มี*โพชฌงควิภังค์* ให้ เป็นอันพระไตรปิฎก เล่ม ๓๕ พอแค่นี้ และก็มีอรรถกถาเป็นคัมภีร์อธิบายเรียกว่า *สัมโมหวิโนทนี*

ทีนี้ต่อไป **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๖** นี่กินเวลาไปเท่าไรแล้ว ทนไหวไหม เอาละ เมื่อกี้วิภังค์ ต่อจากวิภังค์ ก็ตามด้วยธาตุกถา แล้วก็ปุคคลบัญญัติ ทีนี้ ๒ คัมภีร์นี้มีขนาดเล็ก ท่านก็เลยจัดรวมไว้ในการพิมพ์อยู่ในหนังสือเล่มเดียวกัน

ธาตุกถา กถาว่าด้วย ขันธ์ ธาตุ อายตนะ ไม่ใช่ว่าด้วยธาตุอย่างเดียว ที่ใส่ไว้ในชื่อนั้นให้เป็นทำนองตัวอย่างที่จะให้เรียกชื่อได้ง่ายๆ สั้นๆ สาระของธาตุกถานี้ก็คือ เป็นการนำข้อธรรมมากมายในมาติกาทั้งหลาย และข้อธรรมอื่นๆ อีก ๑๒๕ อย่าง มาจัดเข้าในขันธ์ ๕ อายตนะ ๑๒ และธาตุ ๑๘ ว่าลงในธาตุไหน ลงในขันธ์ไหน ลงในอายตนะไหน ลงได้ หรือลงไม่ได้ อย่างไร รวมจบแล้วก็เป็นคัมภีร์เล่มไม่ใหญ่

พอจบธาตุกถาแล้ว ก็ถึงคัมภีร์ต่อไป เรียกว่า **ปุคคลบัญญัติ** เป็นบัญญัติบุคคล คัมภีร์นี้จะว่าแปลกก็ได้ เพราะอภิธรรมนั้น ตามปกติมีแต่เรื่องสภาวะ ไม่มีเรื่องบุคคล ไม่มีเรื่องบัญญัติ แต่คัมภีร์นี้เป็นเรื่องบัญญัติ แต่ก็โยงไปที่สภาวะ โดยเป็นบัญญัติที่เกี่ยวกับบุคคลผู้ได้บรรลุธรรม คือบัญญัติความหมายของชื่อที่ใช้เรียกบุคคลต่างๆ ตามคุณธรรม เช่นว่า โสดาบัน ก็บัญญัติความหมายว่า เรียกว่า โสดาบัน เพราะละสังโยชน์ ๓ ได้แล้ว คือ สักกายทิฏฐิ วิจิกิจฉา และสีลัพพตปรามาส อย่างนี้เป็นต้น

บัญญัติเรียกว่าสกิทาคามี อนาคามี พระอรหันต์ จนถึงพระสัมมาสัมพุทธเจ้า ท่านก็แสดงความหมาย หรือจำกัดความไว้ให้ทั้งนั้น นี้คือบุคคลบัญญัติ

จบบุคคลบัญญัติแล้ว ก็ถึงกถาวัตถุ ซึ่งเป็นคัมภีร์เล่มใหญ่ หนาทีเดียว

นี่ก็คือ **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๗** ชื่อว่า **กถาวัตถุ** ซึ่งแปลตามตัวอักษรว่า เรื่องที่เอามาถกกัน แล้วเรื่องที่เอามาถกนั้นคืออะไร

นี่ก็คือว่า หลังพุทธกาลมา จนถึงพระเจ้าอโศกมหาราช เป็นเวลา ๒๐๐ กว่าปี ปรากฏว่าได้มีความคิดเห็นแตกแยกกันในหมู่สาวกรุ่นหลังจนกระทั่งเกิดพุทธศาสนานิกายย่อย ๑๘ นิกาย

เมื่อถึงสมัยของพระเจ้าอโศกมหาราช พระองค์ได้ทรงอุปถัมภ์ให้มีการสังคายนาครั้งที่ ๓ ประธานของการสังคายนา คือ พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระ เมื่อจะสังคายนา พระโมคคัลลีบุตรติสสเถระก็รวบรวมทิฏฐิความคิดเห็นของนิกายทั้ง ๑๘ นั้นมาจัดเป็นเรื่องๆ แล้วท่านก็ทำคำตอบชี้แจงอธิบายว่าทิฏฐิและข้อยึดถือนั้นๆ แต่ละเรื่องๆ ผิดหลัก ผิดธรรมอย่างไร เพื่อแก้ความเห็นผิดของนิกายเหล่านั้น เช่น บางนิกายมีความเห็นว่าพระอรหันต์เสื่อมจากอรหัตตผลที่บรรลุแล้วได้ คนเป็นพระอรหันต์พร้อมกับการเกิดได้ ทุกอย่างเกิดจากกรรม อย่างนี้เป็นต้น ท่านประพันธ์เป็นคำปุจฉา - วิสัชนา รวมทั้งหมด ๒๑๙ เรื่อง เรียกว่า ๒๑๙ กถา เป็นพระไตรปิฎกเล่มใหญ่ เรียกว่า **กถาวัตถุ**

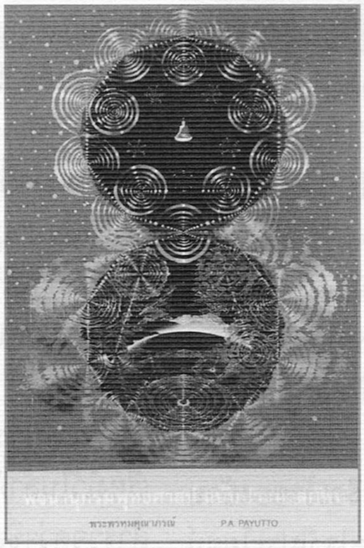
จากนี้ก็เป็นคัมภีร์ใหญ่มาก จัดเป็น **พระไตรปิฎก เล่ม ๓๘ - ๓๙** เรียกว่า **ยมก** ที่เรียกชื่ออย่างนี้ก็เพราะเป็นการอธิบายหลักธรรมสำคัญให้เห็นความหมายและขอบเขตอย่างชัดเจน และทดสอบความรู้อย่างลึกซึ้ง ด้วยวิธีตั้งคำถามย้อนกันเป็นคู่ๆ ("ยมก" แปลว่า "คู่") เช่นถามว่า ธรรมทั้งปวงที่เป็นกุศล เป็นกุศลมูล หรือว่าธรรมทั้งปวงที่เป็นกุศลมูล เป็นกุศล, รูป (ทั้งหมด) เป็นรูปขันธ์ หรือว่ารูปขันธ์ (ทั้งหมด) เป็นรูป, ทุกข์ (ทั้งหมด) เป็นทุกขสัจจ์ หรือว่าทุกขสัจจ์ (ทั้งหมด) เป็นทุกข์ ดังนี้เป็นต้น

ที่ถามให้ตอบเป็นคู่ๆ อย่างนี้แหละ เรียกว่า ยมก ก็ถาม - ตอบไปๆ มากมาย จัดได้เป็น ๒ เล่ม หรือ ๒ ภาค

ในภาค ๑ คือเล่ม ๓๘ มีหลักธรรมที่นำมาอธิบาย ๗ เรื่อง คือ มูล (เช่นในกุศลมูล) ขันธ์ อายตนะ ธาตุ สัจจะ สังขาร อนุสัย ถามตอบอธิบายเรื่องใด ก็เรียกว่า "ยมก" ของเรื่องนั้นๆ เช่น มูลยมก ขันธยมก เป็นต้น รวมในเล่มนี้ ๗ ยมก แล้วไปภาค ๒ คือเล่ม ๓๙ ก็ถามตอบอธิบายหลักธรรมเพิ่มจากภาค ๑ อีก ๓ เรื่อง คือ จิตตยมก ธรรมยมก (กุศล - อกุศล - อัพยากตธรรม) อินทรียยมก รวมเป็น ๑๐ ยมก เป็นพระไตรปิฎก ๒ เล่ม แต่ละเล่มหนาปึ้ก

ทีนี้ก็ไปคัมภีร์สุดท้าย อภิธรรมจะจบแล้วนะ ทนฟังอีกหน่อยหนึ่ง เหลือคัมภีร์สุดท้ายเรียกว่า **"ปัฏฐาน"** เป็นคัมภีร์ใหญ่ที่สุด จนมีอีกชื่อหนึ่งว่า **"มหาปกรณ์"** เป็นเล่มใหญ่ๆ ถึง ๖ เล่ม

นี่คือ **พระไตรปิฎก เล่ม ๔๐ - ๔๕** ชื่อว่า **ปัฏฐาน** พูดให้ง่ายคือ ว่าด้วยปัจจัย ๒๔ ประการ เป็นการอธิบายระบบความสัมพันธ์ในการเป็นปัจจัยแก่กันของสิ่งทั้งหลาย ซึ่งโยงไปถึงหลักปฏิจจสมุปบาท ที่เป็นปัจจยาการ

หลักการในเรื่องนี้เป็น ความสัมพันธ์ในเชิงปัจจัย ๒๔ ประการ ว่าอะไรเกิดขึ้นอย่างนี้มาจากปัจจัยอะไร เป็นปัจจัยชนิดไหน เรียกชื่อว่าอย่างไร ตามที่ท่านตั้งเป็นหัวข้อ ที่นำมาสวดกันว่า “เหตุปจฺจโย อารมฺมณปจฺจโย อธิปติปจฺจโย อนนฺตรปจฺจโย” ไปจนถึง “วิคตปจฺจโย อวิคตปจฺจโย” คัมภีร์ปัฏฐาน อธิบายปัจจัย ๒๔ นี้โดยพิสดาร แสดงความสัมพันธ์อิงอาศัยเป็นปัจจัยแก่กันแห่งธรรมทั้งหลายในแง่ด้านต่างๆ ธรรมที่นำมาอธิบายก็คือข้อธรรมที่มีในมาติกา คือแม่บทซึ่งแสดงไว้ในธัมมสังคณีนั่นเอง แต่อธิบายเฉพาะ ๑๒๒ มาติกาแรก ที่เรียกว่า **อภิธัมมมาติกา**

ปัฏฐานเล่มแรก คือพระไตรปิฎก เล่ม ๔๐ อธิบายความหมายของปัจจัย ๒๔ เป็นการปูพื้นความเข้าใจเบื้องต้นก่อน จากนั้นจึงเข้าสู่เนื้อหาของเล่ม คือ *อนุโลมติกปัฏฐาน* แล้วก็อธิบายต่อทอดกันไปในเล่มที่ตามมา จนจบ กินเนื้อที่ทั้งหมด ๓,๓๒๐ หน้า ใช้เนื้อที่พระไตรปิฎก ๖ เล่ม

คัมภีร์ปัฏฐานนี้ ท่านอธิบายค่อนข้างละเอียดเฉพาะเล่มต้นๆ เท่านั้น เล่มหลังๆ ท่านแสดงไว้แต่หัวข้อหรือแนวและทิ้งไว้ให้ผู้เข้าใจแนวนั้นแล้วเอาไปแจกแจงโดยพิสดารเอง โดยเฉพาะเล่มสุดท้ายคือภาค ๖ แสดงไว้ย่นย่อที่สุด แม้กระนั้นก็ยังเป็นหนังสือถึง ๖ เล่ม อย่างที่ว่าแล้ว

เรื่องคัมภีร์ปัฏฐาน ที่เป็นมหาปกรณ์ คือ “ตำราใหญ่” ซึ่งใหญ่ทั้งโดยขนาด และโดยความสำคัญนี้ บอกเล่าไว้ที่นี่แค่นี้ก็พอควรแล้ว ถ้าต้องการทราบให้มากอีกหน่อย ก็อาจไปค้นดูได้ใน ***พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์*** ซึ่งได้บอกสาระสำคัญไว้เป็นรายเล่มตามลำดับ สำหรับที่นี่ ก็บอกไว้แค่นี้

จบแล้วพระไตรปิฎก เล่ม ๔๕ ว่าด้วยปัฏฐาน ที่เริ่มมาตั้งแต่เล่ม ๔๐ เป็น ๖ เล่ม เมื่อเล่าเรื่องของคัมภีร์หลักแล้ว ก็บอกชื่ออรรถกถาสำหรับไว้ค้นหาคำอธิบายอีกชั้นหนึ่งด้วย

สำหรับอภิธรรมปิฎกนี้ เพิ่งบอกชื่ออรรถกถาไป ๒ คัมภีร์ คือ ธัมมสังคณี มีอรรถกถาชื่อ **อัฏฐสาลินี** และวิภังค์มีอรรถกถาเรียกว่า **สัมโมหวิโนทนี** ที่นี้ ต่อจากนั้นมาหมดทั้ง ๕ คัมภีร์ คือ ธาตุกถา ปุคคลบัญญัติ กถาวัตถุ ยมก จนมาถึงปัฏฐานนี้ด้วย มีอรรถกถารวมกันเป็นชื่อเดียวว่า **ปัญจปกรณัฏฐกถา** แปลว่าอรรถกถา ๕ คัมภีร์ ๕ ปกรณ์ จบทีเดียวเลย

เป็นอันว่าจบพระไตรปิฎก ๔๕ เล่ม พร้อมทั้งอรรถกถา เรียบร้อยแล้ว พอที่จะรู้เข้าใจว่าอะไรเป็นอะไร

พระอรรถกถาจารย์กล่าวว่า พระไตรปิฎกมีเนื้อความทั้งหมด ๘๔,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ แบ่งเป็น พระวินัยปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ พระสุตตันตปิฎก ๒๑,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ และพระอภิธรรมปิฎก ๔๒,๐๐๐ พระธรรมขันธ์ และนี่ก็คือที่สถิตแห่งพระธรรมวินัย ที่ว่าเป็นวัดเป็นบ้านของเรา

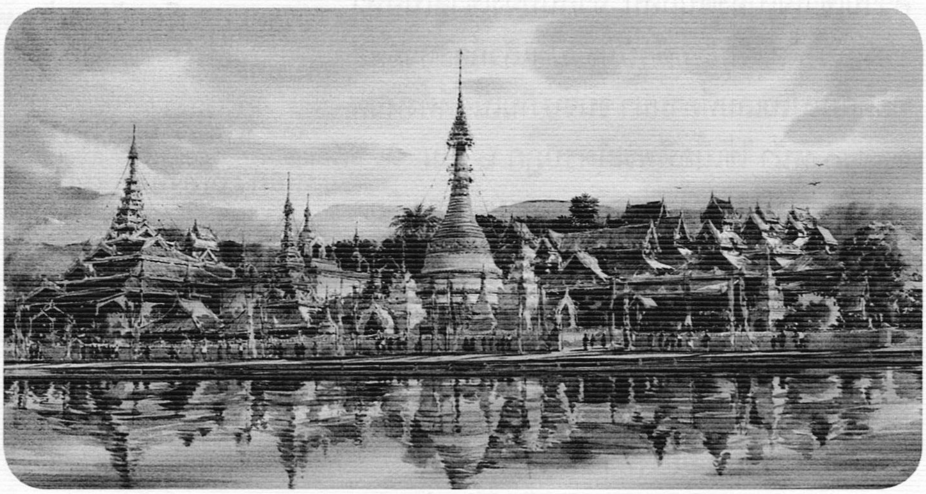
เกร็ดเรื่องอรรถกถา และพระไตรปิฎกภาษาไทย

อย่างที่พูดไว้แต่ต้น ทุกคนทุกองค์ควรรู้จักวัด รู้จักบ้านของตัวเอง ที่ฟังกันมานี้ก็ได้ทดสอบแล้ว ว่าสู้ หรือไม่สู้ ยังมีฉันทะไหม ต่อไปนี้ต้องบอกได้ ว่าอะไรอยู่ตรงไหน เหมือนอย่างคนรู้จักบ้านของตัว ถึงจะยังใช้อะไรไม่เป็น ยังไม่รู้จักแท้จริง ก็เอาแค่รู้ว่าอันนี้เรียกว่าอะไร อยู่ตรงไหน พอใครถามถึง ก็บอกได้ เอาแค่รู้จักบ้านของตัว แค่นี้ก็พออยู่ไปได้

ต่อไปในขั้นจะเป็นเจ้าบ้านหรือเจ้าของบ้าน สิ่งของอะไรอันไหนสำหรับใช้ทำอะไร มีประโยชน์อย่างไร ก็รู้เข้าใจ ถึงเวลาก็หยิบเอาไปใช้ได้ เอาไปสร้างสรรค์ทำประโยชน์ เอาธรรมไปเผยแผ่ได้ นี่คือรู้จักบ้านของตัวเอง

พระนั้น เดี๋ยวนี้ถ้าถือว่าเสื่อมก็เพราะไม่รู้จักบ้านของตัว เพราะฉะนั้น ก็มองไม่ออกบอกไม่ได้ว่า ธรรมวินัยเป็นอะไร มีอะไรอยู่ที่ไหน จะใช้อย่างไร จึงต้องรู้จักไว้ ให้มองออกบอกได้ อะไรอยู่ตรงไหน จะเอามาใช้อย่างไร รู้ธรรมวินัยให้ชัด รู้จักบ้านของตัว

เป็นอันว่าจบแล้ว พระวินัยปิฎก ๘ เล่ม พระสุตตันตปิฎก ๒๕ เล่ม พระอภิธรรมปิฎก ๑๒ เล่ม และอรรถกถาทั้งหลาย ครบแล้ว แค่นี้ก็รู้จักบ้านของตัวเอง

ที่จริง ทั้งหมดนี้อธิบายไว้แล้ว ใน *พจนานุกรมพุทธศาสน์ ฉบับประมวลศัพท์* ที่คำว่า "พระไตรปิฎก" ได้เรียงไว้หมด ตั้งแต่มหาวิภังค์ เล่ม ๑ ไปจนถึงปัฏฐาน ภาค ๖ เล่ม ๔๕ เมื่อนานสัก ๒๐ ปีแล้ว โดยเฉพาะปัฏฐานนั้นอธิบายไว้เรียงเล่ม ถ้ามีเวลา น่าจะอธิบายใหม่ให้กะทัดรัด คัมภีร์เหล่านี้ ที่จริงต้องทำ cross - reference แต่ในพจนานุกรมนั้น ยังบกพร่องที่ว่าเมื่ออธิบายเรียงรวมกันไว้ที่เดียวแล้ว บางเล่มในนั้นก็เอาออกไปตั้งในลำดับคำ เช่น "กถาวัตถุ" ได้อธิบายไว้ในลำดับคำที่ "ก" ก็บอกด้วยว่าให้ดูที่ "ไตรปิฎก" ด้วย แต่บางคัมภีร์ก็ลืมนึกไป ไม่ได้เอาออกมาเรียงไว้ในลำดับอักษรด้วย คราวนี้เมื่อมีโอกาส ก็สำรวจดูว่าชื่อคัมภีร์ไหนยังไม่มาอยู่ในลำดับ ก็จะได้เอามาใส่และทำ cross - reference บอกให้ไปดูตรงนั้น ดูตรงนี้

ในคำว่า **"อรรถกถา"** ก็อธิบายยาวมาก มีทั้งหมดครบทุกเล่ม แล้วแต่ละอรรถกถา ก็ไปอยู่ในลำดับคำอีกทีหนึ่ง โดยมี cross - reference อ้างอิง โยงให้มาดูที่คำว่า "อรรถกถา" ด้วย

รวมความว่า เมื่ออ่านแค่คำว่า "ไตรปิฎก" และคำว่า "อรรถกถา" ในพจนานุกรมนั้น ก็จะเข้าใจเรื่องนี้พอสมควร

ขอพูดเพิ่มเติมเรื่องนี้นิดหนึ่ง เมื่อรู้จักอรรถกถาแล้ว ก็จะเข้าใจที่จะแยกอะไรๆ ได้ และมองเห็นแง่ของตัวจริงที่เป็นประโยชน์ และจะได้ชี้แจง

คนที่เข้าใจพร่ามัวที่พูดคลุมไปว่าอรรถกถาไม่ได้เรื่อง อย่างน้อยควรรู้ไว้ ท่านก็ไม่ได้บอกให้เชื่อ แต่ให้ใช้เพื่อศึกษา

เคยย้ำบ่อยๆ ว่า พระไตรปิฎกแปลนั้นใช้เป็นเครื่องประกอบการศึกษา ไม่ควรถือเป็นที่อ้างอิง เรื่องนี้ย้ำแล้ว ก็ยังต้องย้ำอีก พระไตรปิฎกแปลนี้ก็ต้องเห็นใจท่าน เป็นงานหนัก เป็นของยาก และทำกันมากท่านมากองค์ บางท่านก็ละเอียดลออ บางท่านก็ผ่านๆ บางท่านภูมิดี บางท่านก็ภูมิไม่แน่น ที่ทำไปแล้ว บางที่ก็ผิดมาก ยกตัวอย่าง "อาสนะยาว" มีคำอธิบายอยู่ในพระไตรปิฎกบาลี ท่านแปลออกมาในพระไตรปิฎกภาษาไทยฉบับหลวงว่า อาสนะยาวที่สุดนั่งได้ ๓ คน แต่ที่จริง คำแปลที่ถูกต้องคือบอกว่า อาสนะยาวนั้นคืออย่างต่ำนั่งได้ ๓ คน จะเห็นว่าตรงข้ามเลย

ก็ต้องเห็นใจท่านอย่างที่ว่า ก็มีผิดๆ อย่างนี้บ้าง แต่เป็นงานที่สำคัญยิ่ง ก็ควรช่วยบอกกล่าวกันดีๆ หรืออย่างในมหาปรินิพพานสูตร ท่านว่ามาเป็นบาลี ไม่มีสักนิดว่า พระสุภัททะกล่าวอย่างนั้นแล้ว พระมหากัสสปะได้ยินก็เกิดธรรมสังเวช ในพระไตรปิฎกแท้ไม่มี แต่ในพระไตรปิฎกแปลท่านคงเห็นว่าข้อความตรงนี้เข้าเรื่องดี จึงเติมเข้ามา หรือบางทีในพระไตรปิฎกว่าสังเวชเฉยๆ ท่านก็เติมเป็นธรรมสังเวช อะไรอย่างนี้

ในพระไตรปิฎกแปลนั้น โดยทั่วไป ท่านแปลไปตามอรรถกถา (ผู้ที่อาศัยพระไตรปิฎกภาษาไทยก็คือใช้อรรถกถาไปในตัว) อรรถกถาต้องการให้คนอ่านรู้เรื่อง ก็อธิบายข้อความในพระไตรปิฎกไว้ เช่นในพระสูตรพูดถึงที่ประทับของพระพุทธเจ้า อรรถกถาก็อธิบายว่าที่ประทับนี้คือพระคันธกุฎี พระไตรปิฎกภาษาไทยก็แปลไปตามอรรถกถาว่าพระพุทธเจ้าเสด็จออกมาจากพระคันธกุฎี แต่ที่จริงในพระสูตรตรงนี้ไม่มีคำว่าคันธกุฎี มีแต่คำว่าวิหาร คือที่ประทับ อย่างนี้ก็ไม่ถึงกับแปลผิด แต่ไม่แปลตรงตามตัว

ที่เป็นอย่างว่ามานี้เยอะแยะ เพราะฉะนั้นเราก็ใช้ได้แค่เป็นเครื่องประกอบในการเล่าเรียน **บอกว่าอย่าไปเอาพระไตรปิฎกแปลเป็นมาตรฐาน เป็นตัวตัดสินไม่ได้ อ้างอิงจริงแท้ไม่ได้**

บางทีควรจะทับศัพท์ ท่านก็ไม่ทับ เช่น ธรรมาธิปไตย ท่านก็แปลว่า "ถือธรรมเป็นใหญ่" แล้วก็ไม่ใส่วงเล็บคำเดิมไว้ ไม่ทำเชิงอรรถบอกให้ ทีนี้คนอ่านก็ไม่รู้เรื่องว่ามันอะไรกัน อย่างนี้ก็มากมาย เคยยกตัวอย่างให้ดูให้รู้ให้เข้าใจ

พระไตรปิฎกภาษาไทย คือฉบับแปลนี้ ท่านต้องอาศัยอรรถกถาทั้งนั้น แม้แต่อาศัยอรรถกถาแล้ว บางทีก็ยังแปลผิด อรรถกถาตัวแท้ก็อย่างที่ว่า คือโดยพื้นฐาน เป็นดิกชันนารี ต่อจากนั้นก็มีอรรถสังวรรณนา อธิบายขยายความต่อไป แล้วก็มีเรื่องเล่าประกอบหลากหลาย แล้วก็มีมติคนโน้น มติคนนี้ มีเกจิ (อาจารย์บางพวก) มีอปเร (อาจารย์อื่นอีก) อะไรต่ออะไรก็ว่าไป นี่ก็ต้องเข้าใจ ก็เป็นอันว่า ให้รู้เรื่องพระไตรปิฎก และเรื่องที่เกี่ยวข้องได้อธิบายมาพอสมควร คิดว่าตามทัน

ทีนี้ เมื่อตามทันแล้ว ก็เป็นหน้าที่ของแต่ละท่าน ที่จะไปพยายามศึกษา ไม่ต้องท่อง แต่ทำให้เกิดความคุ้นชิน เหมือนกับบ้านของเรานี้ ไม่ต้องท่องให้ยาก ก็รู้ว่าอะไรชื่ออะไร เป็นอะไร อยู่ตรงไหน จะเอาไปใช้อะไร แล้วต่อไปใช้ให้เป็น ทำให้เป็นประโยชน์ได้มากที่สุด จึงได้ถือโอกาสมาอธิบาย

ที่มา : จากหนังสือ **"รู้จักบ้านของตัว เที่ยวทั่วพระไตรปิฎก"** ของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) สามารถอ่านฉบับเต็มได้จากเว็บไซต์วัดญาณเวศกวัน ตามลิ้งค์ http://www.watnyanaves.net/th/book_detail/657

โครงสร้างพระไตรปิฎกและอรรถกถา

พระวินัยปิฎก

คัมภีร์	อรรถกถา
มหาวิภังค์	สมันตปาสาทิกา
ภิกขุนีวิภังค์	สมันตปาสาทิกา
มหาวรรค	สมันตปาสาทิกา
จุลวรรค	สมันตปาสาทิกา
ปริวาร	สมันตปาสาทิกา

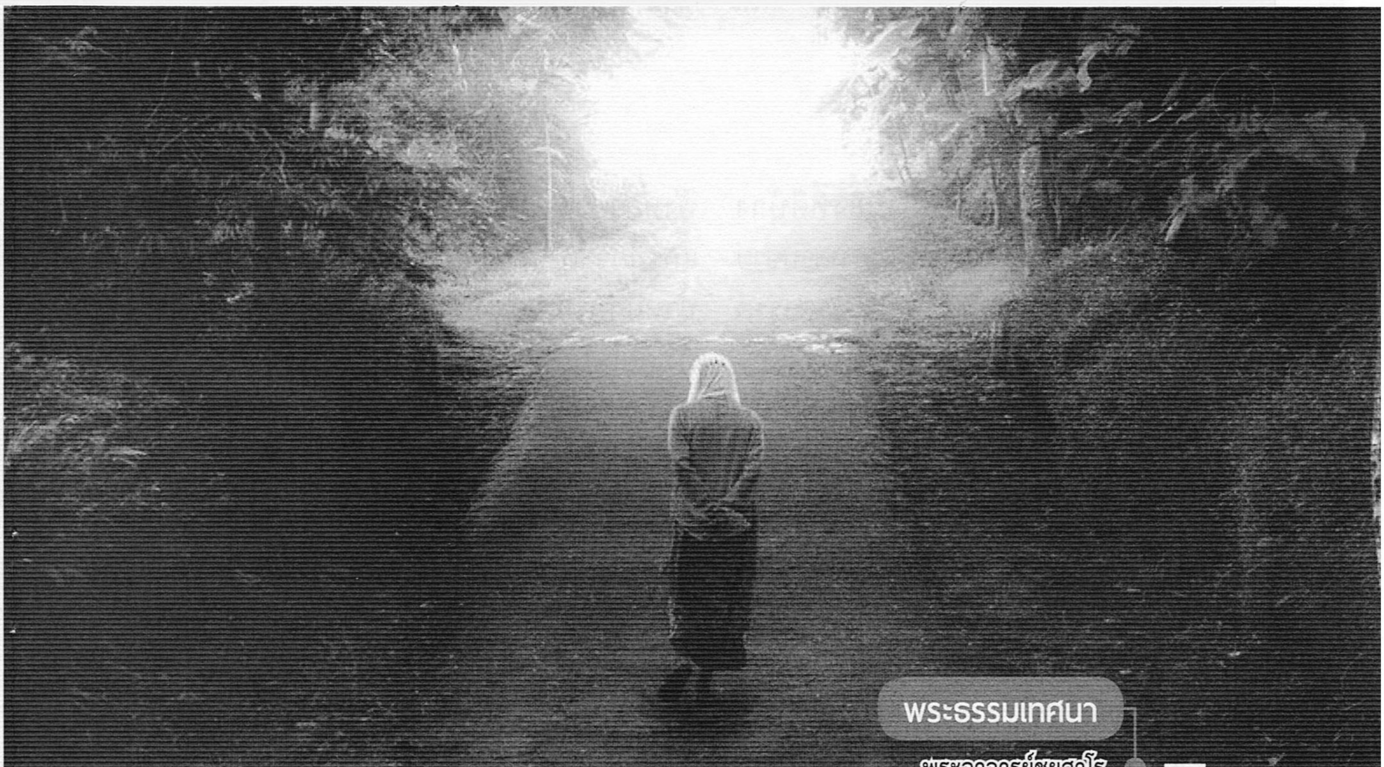
พระสุตตันตปิฎก

คัมภีร์	อรรถกถา
ทีฆนิกาย	สุมังคลวิลาสินี
มัชฌิมนิกาย	ปปัญจสูทนี
สังยุตตนิกาย	สารัตถปกาสินี
อังคุตตรนิกาย	มโนรถปูรณี
ขุททกนิกาย	
- ขุททกปาฐะ	ปรมัตถโชติกา
- ธรรมบท	ธัมมปทัฏฐกถา
- อุทาน	ปรมัตถทีปนี
- อิติวุตตกะ	ปรมัตถทีปนี
- สุตตนิบาต	ปรมัตถโชติกา
- วิมานวัตถุ	ปรมัตถทีปนี
- เปตวัตถุ	ปรมัตถทีปนี
- เถรคาถา	ปรมัตถทีปนี
- เถรีคาถา	ปรมัตถทีปนี
- ชาตก	ชาตกัฏฐกถา
- นิทเทส	สัทธัมมปัชโชติกา
- ปฏิสัมภิทามัคค์	สัทธัมมปกาสินี
- อปทาน	วิสุทธชนวิลาสินี
- พุทธวงศ์	มธุรัตถวิลาสินี
- จริยาปิฎก	ปรมัตถทีปนี

พระอภิธรรมปิฎก

คัมภีร์	อรรถกถา
ธัมมสังคณี	อัฏฐสาลินี
วิภังค์	สัมโมหวิโนทนี
ธาตุกถา	ปัญจปกรณ์
ปุคคลบัญญัติ	ปัญจปกรณ์
กถาวัตถุ	ปัญจปกรณ์
ยมก	ปัญจปกรณ์
ปัฏฐาน	ปัญจปกรณ์

เครดิต : ธีรปัญโญ

พระธรรมเทศนา

พระอาจารย์ชยสาโร

คุณยายดินสอเก่า

วันอาทิตย์ที่แล้ว อาตมาอยู่เมืองปักกิ่งและใช้เวลาทั้งวันสนทนาธรรม แลกเปลี่ยนกับเจ้าอาวาสวัดเซน จริงๆ ท่านอยู่ในชนบทห่างออกไปหลายร้อยกิโลฯ ท่านมาปักกิ่งเพื่อจะได้เจอกัน จะได้คุยกัน ก็รู้สึกว่าเป็นประโยชน์ ท่านขอคำแนะนำในการบริหารอะไรบางอย่างที่วัดท่าน

ช่วงหนึ่งอาตมาบอกว่า มีสิ่งหนึ่งที่ถ้าทำได้จะดีมาก นั่นก็คือ "บิณฑบาต" แนะนำให้ฟื้นฟูธรรมเนียมรับบาตรตอนเช้า ท่านก็สนใจมากแต่ไม่รู้ว่าจะทำได้หรือเปล่า อาตมาแนะนำให้ไปให้ลูกศิษย์ถ่ายวิดีโอแถวยูนนาน ซึ่งวัดทางนั้นก็มีบิณฑบาต บ้างก็เปิดให้ อ.บ.ต. หรือว่าคนในหมู่บ้านดู หรือว่าทดลอง อาตมาบอกว่าถ้าผ่านและทำได้แล้ว อาตมาและลูกศิษย์ หมายถึงพวกเรานี่แหละ จะช่วยเรื่องบาตร ส่งบาตรไปให้ เอาเถอะ อาตมาว่า ถ้าเรามีส่วนร่วมในการฟื้นฟูธรรมเนียมบิณฑบาตในเมืองจีน นี่ก็จะบุญหลายนะ ตอนนี้พระสงฆ์ในเมืองจีนนี้ ถ้ารวมทั้งพระในธิเบต เกือบ ๒ แสนรูปนะ ไม่ใช่น้อยเลย มีเพิ่มขึ้นเรื่อยๆ วันนั้นญาติโยมของอาตมาที่เกิดทางเมืองจีน ชอบแต่งกลอน มีกลอนหนึ่งที่เห็นว่าพอใช้ได้แล้วให้ลูกศิษย์แปลเป็นภาษาจีน พระองค์นี้ท่านก็เขียนด้วยพู่กันจีน ท่านย่อเป็น ๔ อักษร วาดสวยมาก เลยทำให้นึกถึงนิทานเก่าแก่ที่อาตมาชอบที่สุดเรื่องหนึ่ง ว่าจะเล่าให้ญาติโยมฟังบ้าง บางคนอาจจะเคยฟังก็ไม่เป็นไร

เป็นเรื่องคุณยายคนหนึ่ง ที่จริงไม่ได้อยู่เมืองจีน (แต่) อยู่ที่ญี่ปุ่น คุณยายคนนี้ นิสัยไม่ค่อยน่ารักดุมาก เอาใจยาก ใครทำอะไรก็ผิดหมด ชนิดที่ว่าลูกหลานหรือใครไปเยี่ยมก็ต้องพูดในลักษณะที่ว่า "เอ่อ คุณยาย แวะมาเยี่ยมนะ แต่ขออภัยนะ อยู่ได้ไม่นาน เพราะว่ามีธุระ" คือทุกครั้งที่ใครจะไปหา...จะต้องอ้างว่ามีธุระต่อ เพื่อเป็นข้ออ้างในการไม่ต้องอยู่นาน ทำพอเป็นพิธี ทุกคนไม่มีความสุขกับการอยู่กับคุณยายคนนี้เลย

แต่ในหัวใจของคุณยายก็ยังมีสิ่งที่ดีบ้างเหมือนกัน โดยเฉพาะความรักหลานชาย หลานชายมาอยู่ด้วย คุณยายก็ดูแล หลานชายมีพรสวรรค์เรื่องการเขียนด้วยพู่กันจีน เรียกว่า Calligraphy ภาษาไทยมีศัพท์เฉพาะไหม ไม่มีนะ แต่พอเข้าใจได้นะ ที่เขียนเป็นตัวอักษรจีนสวยๆ คุณยายเองก็มีความฝันว่า หลานชายจะได้ไปเรียนต่อที่เมืองหลวงคือที่โตเกียว แต่สอบเข้ายากมาก คิดหาช่องทาง ก็นึกถึงญาติคนหนึ่งที่เป็นพระอยู่ต่างจังหวัด ซึ่งมีชื่อเสียงอยู่พอสมควรในเรื่องการวาดพู่กันจีน คุณยายจึงพาหลานชายไปหาท่าน จะขอให้ท่านช่วยเขียนคำแนะนำหลานชาย เพื่อที่เวลาไปที่โตเกียว ก็จะเอาจดหมายนี้อ้างอิง หวังว่าถ้าผู้อำนวยการเห็นศิลปะของญาติผู้แนะนำ ก็จะมีน้ำหนักพอ ที่จะรับหลานเข้าไปเรียนได้ วางแผนไว้อย่างนี้

วันที่เดินทางไปถึงวัดที่พระองค์นี้อยู่ แก่ก็ตื่นเต้นเหมือนกัน ก็เล่าให้ท่านฟังว่าวางแผนไว้อย่างไร ขอให้ท่านช่วยหน่อย ท่านก็รับปากจะช่วย ทีนี้ในที่ท่านนั่งอยู่ ก็มีพู่กันหลายแบบ สวยงามมากเลย คือมีอุปกรณ์พร้อมเลย แต่คุณยายตกใจว่า แทนที่ท่านจะหยิบพู่กันที่สวยงามขึ้นมา ท่านกลับเปิดลิ้นชักหยิบเอาดินสอเก่าๆ ออกมาใช้มีดเหลา พอเขียนได้แล้วท่านก็เขียน แล้วใส่ซองไว้ "เอ้า...เอาไปด้วยนะ หวังว่า จะพอช่วยหลานชายได้"

คุณยายเลยไม่รู้จะพูดยังไง เหมือนความฝันจะพังทลายลง โกรธว่าแค่นี้ก็ทำให้เราไม่ได้เหรอ แกรู้สึกว่าเป็นการดูถูกดูหมิ่นมากกว่า เสียดายน้ำหมึกหรือเปล่าที่ไม่ยอมทำให้เราเลย ทั้งโกรธทั้งเสียใจ แอบร้องไห้แต่ไม่ให้ใครเห็น กลับบ้านแล้วจะทำอย่างไรต่อ ได้นัดผู้อำนวยการที่โตเกียวไว้เรียบร้อยแล้ว จะไม่ไปเลยก็ อื้อ...กัดฟัน ยอมขายหน้า ไปก็ไป ก็พาหลานชายเดินทางไปที่โรงเรียน เข้าไปหาผู้อำนวยการ ก็หยิบจดหมายจากพระออกมาให้ท่านดู ไม่กล้าดูหน้าท่านเลย เขิน...อายเต็มที่ พอผู้อำนวยการอ่านแล้วก็ยิ้ม **"โอ้โห...ถ้าผู้เขียนจดหมายฉบับนี้แนะนำก็ต้องรับแน่นอน ไม่รับไม่ได้"** คุณยายแทบไม่เชื่อหูตัวเองดีอกดีใจ แล้วแกก็กลับบ้านอย่างมีความสุข

ต่อมาหลานชายก็ย้ายไปเรียนที่โตเกียว คุณยายคิดถึงเหมือนกัน นัยว่าภาคภูมิใจมาก ความฝันจะเป็นจริง หลายเดือนต่อมา มีน้องสาวหรือใครจากต่างจังหวัดมาเยี่ยม ก็นึกว่าคุณยายคงจะเศร้า ตอนนี้แม้แต่หลานชายก็ไม่อยู่ ไม่มีอะไรแล้ว คงจะทุกข์มาก สงสาร จะไปเยี่ยมให้กำลังใจ

พอเดินไปที่บ้าน เอ๊ะ ทำไมไม่เหมือนแต่ก่อนเลย มีการทาสีใหม่ แล้วก็มีคนกำลังออกมา พูดคุยกันอย่างร่าเริง นี่! คุณยายย้ายบ้านไปหรือเปล่า...ไม่น่าจะใช่ แต่ว่าเคาะประตูแล้วก็ใช่ เป็นคุณยายคนเดิม แต่เปลี่ยนไปเหมือนคนละคน เขาเลยงง ถามว่า "คุณยายเป็นยังไง ถึงได้ดูมีความสุขจังเลย"

คุณยายตอบว่า "ใช่ๆ ชีวิตของฉันมันเปลี่ยนไป

เรื่องมันเกิดตั้งแต่ตอนที่พาหลานชายไปสมัครโรงเรียนที่โตเกียว คือวันนั้น อาย โกรธ เสียใจที่สุดเลย เพราะท่านไม่ยอมเขียนด้วยพู่กัน ท่านใช้แต่ดินสอเก่าๆ แต่ปรากฏว่าผู้อำนวยการประทับใจที่สุด ฉันกลับไปถึงบ้านแล้วนั่งคิดพิจารณาเรื่องนี้หลายรอบเลย จึงได้เกิดความคิดขึ้นมาว่า *"ฉันนี่แหละดินสอเก่าๆ มันอยู่มาหลายปี เหมือนดินสอที่ไม่มีคุณค่า ไม่มีประโยชน์ เป็นคนแก่ไม่รู้อยู่ไปทำไม ทำอะไรก็ไม่มีใครชอบ รู้สึกทำอะไรก็ไม่ประสบความสำเร็จ ไม่ดีไม่งาม แต่ถ้าเราทำเหมือนกับที่พระท่านทำกับดินสอนั้น ค่อยๆ เหลาให้มันแหลมจนเขียนได้ เราอาจจะเขียนอะไรได้ อาจจะทำอะไรกับชีวิตนี้ให้มันดีให้มันงาม ให้เป็นที่ประทับใจ ให้เป็นประโยชน์ได้เหมือนกัน คือเราเป็นดินสอเก่า แต่ถ้าขัดเกลา มันก็อาจจะเป็นดินสอที่เขียนอะไรดีๆ ได้"*

จากวันนั้น ชีวิตของฉันก็เปลี่ยนไป ตอนนี้เพื่อนเยอะ แต่ก่อนไม่มีใครอยากมาเยี่ยม ตอนนี้ก็แข่งกันมา ขอคำแนะนำบ้าง อยากจะนั่งคุยบ้าง ตอนนี้คุณยายมีความสุข

นี่คือเรื่องเล่าเกี่ยวกับการวาดรูป เป็นเรื่องหนึ่งที่อาตมาชอบด้วยเหตุผลหลายประการ **ที่สำคัญก็เป็นการยืนยันหลักการสำคัญในทางพุทธศาสนาว่า มนุษย์คือสัตว์ประเสริฐ เพราะฝึกตน** ถ้าเราพูดแค่ว่ามนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐ นั้นยังไม่ใช่ ประเสริฐอย่างไร ประเสริฐเพราะอะไร ไม่อย่างนั้นมันก็ทำให้ประมาทมากกว่าว่า ข้าพเจ้าเป็นสัตว์ประเสริฐนะ เลยไม่ต้องทำอะไร แต่พระพุทธองค์ไม่ตรัสเช่นนั้น พระพุทธองค์ตรัสไว้ว่า **"มนุษย์เป็นสัตว์ประเสริฐด้วยการฝึก"** หมายถึงว่า ถ้าไม่ฝึกก็ไม่ประเสริฐ

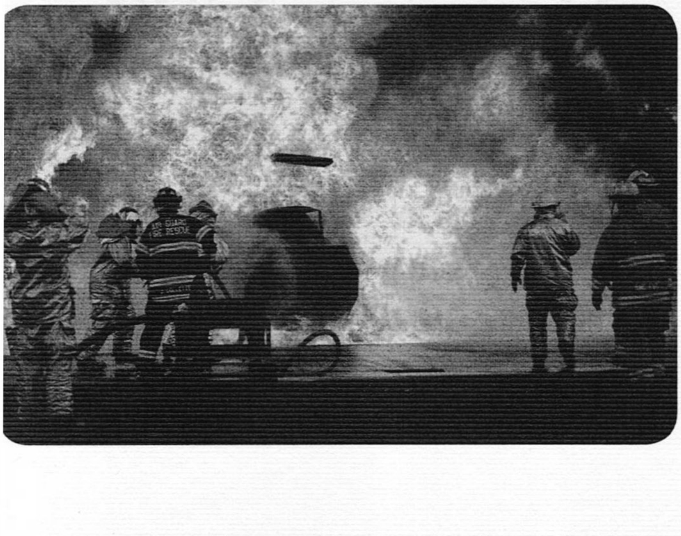
แต่ทุกคนมีสิทธิ์มีหวังที่จะประเสริฐได้ด้วยการฝึก ถึงจะมีอายุ ๖๐, ๗๐, ๘๐ เหมือนคุณยายแล้วก็ยังมีสิทธิ์มีโอกาสที่จะฝึกตนได้ เราถึงความเป็นมนุษย์อย่างสมบูรณ์ ด้วยการขัดเกลาตัวเอง พุทธศาสนาเป็นศาสนาแห่งความเพียร พระพุทธองค์เรียกว่า "วิริยวาท" เป็นคำสอนที่เน้นความเพียร ถ้าเราถือว่าทุกสิ่งทุกอย่าง แล้วแต่พระผู้เป็นเจ้าจะโปรด พระผู้เป็นเจ้าและสิ่งศักดิ์สิทธิ์จะดลบันดาล เราจะไปทำอะไรไปทำไม ยังไงๆ มันก็ถูกลิขิตไว้เรียบร้อยแล้ว เป็นแผนการลี้ลับอยู่แล้ว จะทำความเพียร ให้ยากลำบากทำไม หรือถ้าทุกสิ่งทุกอย่างไม่มีเหตุไม่มีผล เป็น random (สุ่ม) ไปเลย แบบที่หลายคนในปัจจุบันเขาเชื่อกัน แล้วจะไปทำอะไร ถ้าทำดีไม่ได้ดี ทำชั่วไม่ได้ชั่ว ไม่สามารถเปลี่ยนตัวเองให้ดีขึ้นได้ เราจะทำดีทำไม

แต่พระพุทธองค์ตรัสว่า **"เพราะกฎแห่งกรรม นั่นแหละเป็นของสากล"** จะเชื่อหรือไม่เชื่อก็ตาม กฎแห่งกรรมมีจริง เมื่อกฎแห่งกรรมมีจริง การกระทำมีความหมาย การทำด้วยโลภ โกรธ หลง จึงเรียกว่า กรรมชั่ว กรรมไม่ดี ถ้าทำด้วยจิตที่ปลอดพ้นจากโลภ โกรธ หลง เป็นกรรมดี กรรมชั่วก็มีผลชั่ว กรรมดีย่อมมีผลดี เป็นตามเหตุปัจจัยของมัน แต่คนเราจะเปลี่ยนได้ ก็ต้องมีฉันทะ มีความกระตือรือร้น อาศัยศรัทธาเชื่อว่าเราทำได้ แล้วต้องมีความเพียรอย่างสม่ำเสมอต่อเนื่อง แล้วก็ต้องมีปัญญาด้วย

ในเมืองจีน คุยกับพระก็ดีหรือโยมก็ดี บางทีมีการมองว่าทางฝ่ายเถรวาทคับแคบ เรียกมหายานว่าเป็นยานใหญ่ อาตมาว่า "ใช่...จะว่าเป็นหินยานเป็นยานเล็กก็ได้ เหมือนเฟอรารี่ เป็นรถสปอร์ต รถคันเล็กแต่ว่าวิ่งเร็ว อาตมาว่า ถ้าจะเดินทาง

ไกล ถ้าจะเลือกระหว่างรถสปอร์ตกับรถบรรทุก ข้าพเจ้าจะเลือกรถสปอร์ตมากกว่า" แต่อาตมาก็ออกความเห็นว่า ที่จริงแล้ว ไม่ใช่ว่าทางฝ่ายเถรวาทไม่ให้ความสำคัญกับการช่วยคนอื่น เพราะเราถือว่าทุกคนเปลี่ยนได้หมด แล้วเราก็มีหน้าที่จะพยายามช่วยให้ทุกคนเปลี่ยนไปในทางที่ดี แต่ทางเถรวาท เราจะ practical (เน้นในทางปฏิบัติ) มาก คือ จะพูดถึงอุปสรรคในการช่วยคนอื่นที่จะต้องป้องกัน ต้องป้องกันอุปสรรคอะไรบ้าง อุปสรรคเกิดขึ้น จะจัดการยังไง ต้องปลูกฝังคุณธรรมอะไรบ้าง จึงจะช่วยคนอื่นได้ผล และเมื่อคุณธรรมเหล่านั้นเกิดขึ้น จะต้องดูแลรักษา ทำให้ดียิ่งๆ ขึ้นไปได้อย่างไร

ยกตัวอย่างพวกดับเพลิง เราถือว่าเพลิงทุกข์ เพลิงกิเลส ไฟทั้ง ๓ ไฟโลภ ไฟโกรธ ไฟหลง พระพุทธองค์จะชอบเอาไฟทั้ง ๓ มาเปรียบเทียบกับสิ่งที่ไม่ดี ซึ่งผู้ที่จะดับทุกข์ดับเพลิงกิเลส เราก็เป็นผู้ดับเพลิง ทีนี้ดูพวกดับเพลิงทั่วไป เวลาเขาไปดับเพลิง เขาไม่ใช่เอาเจตนาดีที่จะช่วยคนอื่นอย่างเดียว ต้องแต่งตัว ต้องมีชุดป้องกันไฟเหมือนกันใช่ไหม เพราะว่าถ้าเขาไปดับเพลิงแล้ว เขาเองโดนไฟ เขาก็ช่วยใครไม่ได้ เขาก็ตายไปด้วย เขาก็ต้องป้องกันตัวเองในระหว่างการทำงาน แล้วไฟก็มีหลายประเภท เห็นไหม ไฟบางอย่างจะดับก็

ต้องดับด้วยน้ำ แต่ไฟบางอย่าง เช่นไฟเคมี ยิ่งใส่น้ำ ยิ่งไปกันใหญ่ ต้องใช้โฟม แล้วไฟมันก็มีหลายประเภท เพราะฉะนั้น พวกดับเพลิงก็ต้องเรียนรู้ ต้องมีวิชา รู้ว่า...ไฟในอาคาร ไฟในตึกสูง ต้องดับอย่างไร ไฟป่าต้องดับอย่างไร เขาก็ต้องมีเทคนิค ต้องมีวิธีที่เหมาะสม

ฉะนั้น นอกจากเจตนาจะช่วย เจตนาจะดับเพลิง ต้องมีอย่างอื่นอีก คือ ๑. ต้องรู้จักวิธีป้องกันตัวเอง ให้ผู้ดับเพลิงไม่โดนเพลิง ๒. ต้องมีเทคนิค ต้องมีวิธี ต้องมีปัญญา ไม่อย่างนั้นอาจจะไม่ได้ผล แม้ว่าเราจะช่วยคนอื่น แต่ถ้าไม่รู้จักประมาณ ไม่รู้จักตัวเอง ทำเต็มที่เลย คิดว่าเสียสละได้ทุกสิ่งทุกอย่างเพื่อสังคม เพื่อส่วนรวม ทำไปไม่นานก็จะหมดแรง เจ็บไข้ได้ป่วย เพราะไม่รู้จักดูแลตัวเอง ฉะนั้น ระยะเวลาในการช่วยคนอื่น อาจจะสั้นแค่ปีสองปี ในทางฝ่ายเถรวาทเราบอกว่า ถ้าต้องการจะช่วยส่วนรวม ควรจะวางแผนว่า ข้าพเจ้าจะช่วยส่วนรวม ระยะยาว ๒๐ ปี ๓๐ ปี ๔๐ ปี ๕๐ ปี จะต้องวางแผนกันอย่างไร อารมณ์เมตตาสงสาร ก็ต้องมีปัญญาประกอบด้วย

ส่วนกิเลสที่จะเกิดขึ้นในระหว่างการทำความดีมีเยอะมาก แต่ว่าบางทีคนที่จะช่วยคนอื่นก็จะมีความถือตัวเหมือนกันว่า ข้าพเจ้าจะช่วยคุณ และจะช่วยคุณในทางที่ข้าพเจ้าเห็นสมควรจะช่วย คุณจะยอมรับ ไม่ยอมรับ ไม่เป็นประเด็น เหมือนกับเราเข้าใจว่า เรารู้ว่าเขาต้องการอะไร ดีกว่าตัวเขาเอง ซึ่งอาจจะเป็นจริงก็ได้ อาจจะไม่เป็นจริงก็ได้ ฉะนั้น ต้องระวังเรื่องทิฏฐิมานะของเรา ถ้าเราไม่ภาวนาจะจับกิเลสตัวนี้ได้ยาก

ในการทำงาน อาตมาเคยพูดหลายครั้งแล้ว ต้องย้ำเลยว่า **"การทำความดี อย่าหวังอะไรเลย เพราะจะผิดหวัง"** คือ ทำความดีแล้ว ปฏิกิริยาจากปุถุชนก็ต้องมีอย่างน้อย ๕ อย่าง ท่องไว้

เลยว่า ๑. เขาอนุโมทนาด้วยใจจริง ๒. เขาอนุโมทนาด้วยหวังผลประโยชน์จากเรา (เป็นการประจบประแจง) ๓. เขาเฉยๆ ๔. เขาอิจฉา ๕. เขาไม่พอใจ

ฉะนั้น ถ้าเราจำอันนี้ไว้ พอเราทำความดีจิตใจก็ไม่หวั่นไหว แต่ถ้าเราทำความดีด้วยจิตใจบริสุทธิ์ และหวังให้คนอื่นเขาเห็น ให้เขาชื่นชมก็จะทุกข์ใจว่าทำไมเขาเห็นบุญคุณเราน้อยมากก็มี บางคนเขาเฉยเลย ไม่เห็นความสำคัญเราทำเต็มที่ เขาก็เฉย เลยเสียใจ ทำแล้วเขาอิจฉา ทำแล้วเขาโกรธที่เราขัดผลประโยชน์ เขาก็ใส่ร้ายเราเลย อย่างนี้ถือว่าธรรมดา ธรรมดาของโลกมนุษย์ ธรรมดาของปุถุชน ธรรมดาของผู้มีกิเลส เราอยู่ในโลกของคนมีกิเลส เราจะไปแปลกใจอะไร เมื่อกิเลสเหล่านั้น ปรากฏให้เราเห็นเป็นเรื่องธรรมดา แม้แต่ความดีมันก็กระตุ้นกิเลสคนบางคนเหมือนกัน

ถ้าเราทำงานช่วยคนอื่น เราก็ต้องพร้อมที่จะรับปฏิกิริยาทุกอย่าง แต่เราก็เชื่อมั่นในความดีว่าทำความดีแล้วก็ได้ความดี แต่ทางสังคมจะยอมรับไม่ยอมรับ มันก็อีกเรื่องหนึ่ง อีกประเด็นหนึ่ง เราก็ดูตัวอย่าง เช่น *เนลสัน แมนเดลา* ชาวแอฟริกาใต้ที่ติดคุกตั้ง ๒๐ กว่าปี ในคุกนั้นก็โหดพอสมควรสุดท้ายถูกปล่อยตัวออกไป แต่แมนเดลาบอกว่าก่อนที่จะออกจากคุก ต้องให้อภัยผู้คุมทุกคนแม้แต่พวกที่โหด พวกที่ชอบลงโทษนักโทษอย่างไม่มีเหตุผลเลย เป็นต้น แล้วบอกว่า เพราะว่าข้าพเจ้ารู้ดีว่า ถ้าจะออกจากคุก แต่ยังโกรธผู้คุมนักโทษบางคน ถือว่าจิตใจยังไม่ได้ออกจากคุกจิตใจก็ยังอยู่ในคุกอยู่ เพราะความโกรธ ความแค้นใจ จะเป็นตัวผูกพัน ถ้ายังมีอะไรอยู่ในใจออกจากคุกก็ออกแต่กาย แต่เพราะให้อภัยเขาได้วันนั้นออกมาจากคุก จึงรู้สึกเป็นอิสระทั้งกายใจ

ฉะนั้น เราโกรธใคร มันก็เป็นความผูกพันเหมือนกัน เป็นความยึดมั่นถือมั่นเหมือนกัน ในสมัยพุทธกาลก็มีตัวอย่างที่ดีมากมาย อย่างเช่นเรื่องของพระสารีบุตร

ครั้งหนึ่งพระสารีบุตรออกบิณฑบาต มีพราหมณ์คนหนึ่งอยากจะรู้ว่า ทุกคนเคารพนับถือพระสารีบุตร บอกว่าท่านเป็นผู้มีเมตตา เป็นผู้มีความอดทน ทำอะไรเพื่อส่วนรวม เราจะลองทดสอบดูซิว่า จริงหรือเปล่า พราหมณ์คนนั้นก็วิ่งไปตีพระสารีบุตรเต็มแรงเลย จากด้านหลัง ท่านก็เดินต่อไปอย่างสำรวม แม้แต่จะมองข้างหลังว่าเกิดอะไรขึ้น ท่านไม่มอง พราหมณ์คนนั้นรู้สึกเสียใจ รีบวิ่งตามพระสารีบุตร เพื่อขอขมา "ขอขมาครับ ขอขมา" พระสารีบุตรบอก "เรื่องอะไรจึงมาขอขมา"

พราหมณ์ : "เอ้า เมื่อกี้นี้ผม..."

พระสารีบุตร : "อ้อ ไม่เป็นไรหรอก"

พระสารีบุตรท่านไม่ถือสา แต่พราหมณ์ก็คงไม่แน่ใจว่าพระสารีบุตรให้อภัยจริง หรืออาจจะแค่พูดเฉยๆ จึงบอกว่า "ถ้าท่านให้อภัยผมจริง ผมขอนิมนต์ไปฉันที่บ้านผมได้ไหมครับ" พระสารีบุตรก็ตอบว่า "ได้" และตามพราหมณ์ไปที่บ้านพราหมณ์ถวายอาหาร เสร็จแล้ว พระสารีบุตรก็แสดงธรรมให้ข้อคิด หลังจากนั้นชาวบ้านได้ทราบข่าวว่าพราหมณ์คนนี้มาทำร้ายพระสารีบุตรโกรธกันใหญ่ เอาอาวุธ เอาไม้ เอาก้อนหินมา จะแก้แค้น มารอกันอยู่ที่หน้าบ้านของพราหมณ์พราหมณ์ก็ "โอ...ตายแล้ว" กลัว ! พระสารีบุตรเห็นแล้วจึงพูดว่า "เอาอย่างนี้ เราจะเดินกลับวัดให้โยมถือบาตรของอาตมาเดินตามมาก็แล้วกัน" เมื่อพระสารีบุตรเดินออกไป พอชาวบ้านเห็นพราหมณ์เดินอุ้มบาตรของพระสารีบุตรตามมาก็ไม่กล้าทำอะไร พราหมณ์ก็ปลอดภัย

แล้วพระสารีบุตรก็สอนชาวบ้าน "เอ๊ะ นี่... พราหมณ์คนนี้เขาตีอาตมา เขาไม่ได้ตีพวกคุณ คุณไม่ได้เกี่ยวอะไร อาตมาก็ให้อภัยไปแล้ว กลับบ้านได้แล้ว" ชาวบ้านอาย พากันกลับบ้านไป คือ พระสารีบุตร ตั้งแต่แรกที่โดนตีแรง ไม่ใช่ว่าไม่รู้สึกนะ แต่ท่านไม่ถือสาอะไร ให้อภัยทันที แล้วยังไปฉันในบ้านพราหมณ์ และแสดงธรรมให้พราหมณ์ฟังด้วย เมื่อชาวบ้านจะมาทำร้ายร่างกายของพราหมณ์คนนี้ พระสารีบุตรไม่ถือว่า นี่เป็นกรรมของเขา เขาตีเรานี่ คนก็จะมาตีเขา เขาจะได้รู้เรื่องกฎแห่งกรรมสักหน่อย พระสารีบุตรก็ไม่ได้คิดว่าต้องสมน้ำหน้าอะไร ท่านก็สงสาร คิดว่าจะช่วยเขาได้อย่างไร เออ...ให้เขาอุ้มบาตรแล้วกัน เขาจะได้ปลอดภัย

อันนี้ไม่ว่าอะไรจะเกิดขึ้น ความเมตตา ความหวังดีก็ไม่หวั่นไหว ตั้งมั่นอยู่เหมือนเดิม อันนั้นเพราะจิตใจของพระสารีบุตรได้รับการขัดเกลา ได้รับการฝึกหัดที่ดี แต่ทุกวันนี้ความหวังดีของเรามักจะมีขอบเขต

ตอนอาตมาอยู่ในระหว่างการเดินทางกลับจากเมืองจีน มีอยู่วันหนึ่งไปเยี่ยมบ้าน พอดีไปเยี่ยมโยมแม่ นึกถึงพี่เขยซึ่งเคยเป็นเพื่อนเก่า เราเคยเรียนหนังสือด้วยกันเล่นบอลทีมเดียวกัน สนิทกันตั้งแต่วัยรุ่น ตอนสมัยวัยรุ่น พี่เขยอาตมาเป็นคนที่ชอบมหาตมะ คานธีมาก เป็นฮีโร่ในใจเขาเลย ต่อมาอาตมาหายไปหลายปี ไปอินเดีย ๒ ปี กลับมา อยู่ไม่กี่วันไม่กี่เดือน ก็ไปเมืองไทย ๖ ปี ถึงกลับไปบ้านอีกครั้ง

พอกลับไปครั้งแรก พี่เขยกับพี่สาวมีลูก ๒ คนแล้ว วันหนึ่งก็ไปเดินเล่นในป่า อาตมาถามพี่เขยว่า "พี่ยังชอบมหาตมะ คานธีอยู่ไหม" "ชอบ...เรื่องสันติวิธีผมยังชอบมากเหมือนเดิม <u>แต่</u>ถ้าหากมีใครมายุ่งกับลูกผม ผมจะฆ่ามันเลย" อาตมาว่านี่น่าคิดมาก คือเราก็จะมี<u>แต่</u>ใช่ไหม ปุถุชนมีเมตตาต่อสรรพสัตว์ทั้งหลายทั้งปวง <u>แต่</u> ใครจะมายุ่งกับครอบครัวฉันไม่ได้ อันนี้เรียกว่ามีความเมตตาที่มีขอบเขต มียกเว้น แต่ถ้าเป็นเมตตาหรือเป็นอุดมการณ์ที่มั่นคง จะไม่มียกเว้น ไม่มีพิเศษ ต้องสม่ำเสมอในทุกๆ คน

เมตตาธรรม กับ **ความหวังดี** จริงๆ การแผ่เมตตา เป็นอาการทางจิตก็จริง แต่ถ้าเราแผ่เมตตาอยู่ด้วยเมตตา ฝึกมองคนรอบข้างด้วยเมตตา ก็ย่อมมีผลต่อพฤติกรรม มีผลต่อศีลธรรมด้วย ถ้าเรามีเมตตาต่อเขาอย่างไม่มียกเว้น การที่จะเบียดเบียนเขา การจะถือสิ่งของที่เจ้าของไม่ได้ให้ เป็นต้นนั้นก็น่าจะมีโอกาสน้อยลง แต่ว่าเราก็ฝึกโดยการแสดงเมตตาออกมาทางกาย ทางวาจาด้วย อันนี้หมายถึงว่า ทุกสิ่งทุกอย่าง อะไรเล็กๆ น้อยๆ ถ้าเรารู้สึกว่าทำแล้วช่วยให้คนอื่นมีความสุข ทำได้ก็ทำ ตัวเองไม่ต้องหวังให้ใครรู้ อย่างที่โบราณเรียกว่า "ปิดทองหลังพระ"

มีพระผู้ใหญ่จากศรีลังกา เคยมาเยี่ยมที่นี่ครั้งหนึ่ง ชื่อ *ภันเต คุณะรัตนา มหาเถระ* เป็นพระมหาเถระที่มีคนนับถือมาก ท่านเคยเล่าว่า เวลาท่านเดินทางไปเผยแผ่ธรรมะทั่วโลก เวลาท่าน

ภันเต คุณะรัตนา มหาเถระ

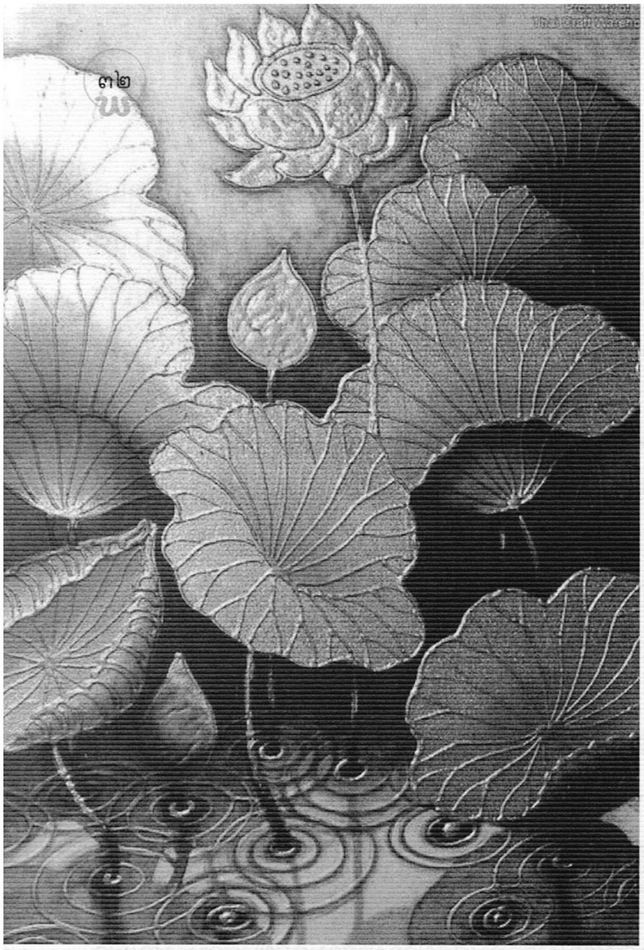
นั่งอยู่ในสนามบิน ท่านจะใช้เวลาด้วยการแผ่เมตตา ท่านเล่าว่า วันหนึ่ง ท่านนั่งหลับตาแผ่เมตตา แล้วรู้สึกอะไรอยู่ที่ตักที่หน้าอก ลืมตาก็มีเด็ก ๒ - ๓ ขวบ ขึ้นมากอด ท่านก็ไม่รู้จะทำอย่างไร ท่านก็ยิ้ม ปรากฏว่าเขาเรียกที่ gate (ประตู) ให้แม่ของเด็กคนนี้ต้องรีบไปขึ้นเครื่อง แม่บอก "เอ้า...เด็กๆ มา" เด็กก็ไม่ยอมไป กอดแน่นเลย แม่ก็พยายามดึงลูกออกจากคอของพระ เด็กก็ร้องห่มร้องไห้ "อยากอยู่ตรงนี้ มันอุ่นดี" ท่านบอกว่าผมอายเหมือนกัน คือทุกคนก็มองว่า ใครคนนี้ แต่งตัวแปลกๆ แล้วก็จะไปแย่งลูกของแม่ ท่านก็บอกว่าไม่ได้ตั้งใจ เพียงแต่ว่าท่าน**แผ่เมตตา**อย่างเดียว แต่ว่าพลังเมตตานี้มีจริง

ท่านมีข้อวัตรปฏิบัติของท่านหลายอย่างที่น่าประทับใจ ท่านบอกว่า ผมก็พยายามทำอะไรเล็กๆ น้อยๆ เท่าที่ทำได้ อย่างเช่นห้องน้ำ ถ้าผมนั่งเครื่องบินไปไหน ผมเข้าห้องน้ำ ถ้าห้องน้ำไม่สะอาด ผมจะทำความสะอาดห้องน้ำก่อนจะออก ผมลงจากเครื่องบินแต่ละครั้ง ผมรู้สึกพอใจว่าแม้แต่อยู่บนเครื่องบิน ผมก็ทำความดีได้เล็กน้อย ดังนั้น เรื่องการทำความดีนี่ มันไม่ต้องเป็นอะไรใหญ่พิเศษอะไร ที่คนอื่นเขาไม่ทำเพราะส่วนมากคิดว่า "เออ...ทำไมคนอื่นเขารีบร้อน ไม่ดูแลความสะอาดเลย แย่มากเลย" ออกไปก็บ่นไป แต่น้อยคนนะที่จะคิดอย่างท่าน "เออ...คนอื่นเขาไม่ดูแล ใครเข้ามาแล้วรู้สึกน่าเกลียด ถ้าอย่างนั้นเราก็ทำเองแล้วกัน เพราะว่าคนต่อไปเข้ามาเขาจะได้ชื่นใจ" ที่ไหนเราทำได้เราก็ทำไป ตัวเองก็รู้สึกได้กำไรชีวิตทุกวัน ทำความดีเล็กๆ น้อยๆ ที่เรารู้ว่าทำแล้ว ถึงจะทำให้คนที่เราไม่รู้จัก แต่ต้องมีสักคนหนึ่งที่เห็นแล้วรู้ แล้วเขาก็จะมีความสุขมากขึ้น หรือมีความทุกข์น้อยลง

ฉะนั้น การช่วยคนอื่นก็เป็นเรื่องการฝึกตนด้วย เป็นการป้องกันกิเลสที่อาจเกิดขึ้นระหว่างการทำประโยชน์กับคนอื่น และต้องดูแลตัวเอง ดูแลสุขภาพตัวเองด้วย รู้จักประมาณ ช่วยตัวเองบ้าง ช่วยคนอื่นบ้าง ถ้าเรานั่งสมาธิทุกวัน ทำจิตใจของเราให้รู้จักปล่อยวางความคิดฟุ้งซ่าน ปัญญาในการช่วยคนอื่น ในการทำประโยชน์ก็มากขึ้น ความเครียดของเราก็น้อยลง อย่างเรื่องการช่วยคนอื่นนี่ ก็ชัดเจนว่า ผู้ที่จะช่วยคนอื่นได้ เขาต้องไว้ใจเราก่อน บางทีเรามีข้อคิดดีๆ ให้เขา ชี้ทางให้เขาได้ทุกสิ่งทุกอย่าง แต่เขาไม่รับ เพราะเขาไม่ไว้ใจเรา แต่ถ้าเขาประทับใจตัวเรา ว่าเราเป็นผู้หวังดีต่อเขาจริงๆ เป็นผู้มีความรู้พอจะแนะนำเขาได้ เขาก็อาจจะทำตาม

เวลาเราจะช่วยคนอื่น มันไม่ใช่เฉพาะเรื่องข้อคิดแนวทางนั้น มันอยู่ที่ตัวเราด้วย ที่เราจะเป็นผู้ที่เขาเคารพหรือไว้ใจ พอที่จะรับข้อคิดของเราไปได้ สรุปแล้วว่า ฝึกตนด้วย ช่วยคนอื่นไปด้วย อันนี้จะเป็นไปในทางที่ฝ่ายเถรวาทเราบอกว่าเหมาะสม ดีงาม เลิศ ประเสริฐ

ที่มา : พระธรรมเทศนา ปฏิบัติธรรมบ้านบุญวันอาทิตย์ โดยพระอาจารย์ชยสาโร ณ บ้านบุญ ปากช่อง นครราชสีมา วันที่ ๖ พฤษภาคม ๒๕๖๑.

ปัญญาภิวัฒน์

คาถา สุภา ธิดาช่างทอง ผู้เห็นโทษของเงินทองและกาม

ธีรปัญโญ

ในฉบับก่อนๆ ได้เคยนำเอาคาถาของพระรัฐปาลเถระและพระปาราปริยะเถระมาเล่าให้ฟังกันบ้างแล้ว ฉบับนี้จึงขอนำเอาคาถาจากพระเถรีมาแนะนำบ้าง

ในสมัยโบราณกาลนั้น คัมภีร์ทางศาสนาส่วนใหญ่มักจะเป็นผลงานของปราชญ์ฝ่ายชาย ส่วนหนึ่งคงเป็นเพราะสังคมเปิดโอกาสให้ผู้ชายเข้าถึงการศึกษาได้มากกว่าผู้หญิง หลังจากที่พระสัมมาสัมพุทธเจ้าของเรา ได้ประดิษฐานพระธรรมคำสอน และดูแลคณะสงฆ์ให้ตั้งมั่นคงได้แล้ว พระพุทธศาสนาก็เป็นศาสนาแรกๆ ในโลกที่เปิดโอกาสให้ผู้หญิงได้เข้ามาบวช ศึกษา และทำที่สุดแห่งทุกข์ได้เต็มศักยภาพ ไม่ต่างจากฝ่ายชาย

เถรีคาถาจึงเป็นผลงานของพระเถรีในสมัยพุทธกาล ที่ผ่านการฝึกฝนจนพ้นทุกข์แล้ว เปล่งออกมาด้วยความไพเราะ ให้ข้อคิดและมุมมองที่ต่างออกไปจากเถรคาถา ควรค่าแก่การศึกษาอย่างยิ่ง **นับเป็นหลักฐานที่บ่งบอกความสามารถของฝ่ายหญิงที่เก่าแก่ที่สุดหลักฐานหนึ่งในโลกด้วย**

วันนี้เรามาศึกษาดูคาถาของพระภิกษุณีสุภาธิดาช่างทองกันดูบ้าง โดยนำมาจาก **วีสตินิบาต เถรีคาถา คาถาที่ ๓๓๙ - ๓๖๗** มีอรรถกถาขยายความเป็นมาดังนี้

พระสุภาเถรี ได้บำเพ็ญบารมีมาในพระพุทธเจ้าพระองค์ก่อนๆ สร้างกุศลอันเป็นอุปนิสัยแห่งพระนิพพานในภพนั้นๆ สั่งสมสัมภารธรรมเครื่องปรุงแต่งวิโมกข์มาโดยลำดับ ท่องเที่ยวอยู่ในฝ่ายสุคติเท่านั้น เมื่อญาณแก่กล้าในพุทธุปบาทกาลนี้ ได้บังเกิดเป็นธิดาช่างทอง ในกรุงราชคฤห์ เพราะความสวยงามแห่งรูปสมบัติ จึงได้ชื่อว่า “สุภา” นางรู้เดียงสามาโดยลำดับ เกิดความเลื่อมใสในพระผู้มีพระภาค เมื่อพระศาสดาเสด็จไปกรุงราชคฤห์ วันหนึ่ง จึงเข้าเฝ้าถวายบังคมแล้วนั่ง ณ ที่สมควรส่วนหนึ่ง พระศาสดาทรงเห็นนางมีอินทรีย์แก่กล้า จึงทรงแสดงอริยสัจ ๔ ที่พอเหมาะแก่อัธยาศัย ครั้นฟังแล้ว นางก็ตั้งอยู่ในโสดาปัตติผล ประดับด้วยนัยพันนัย

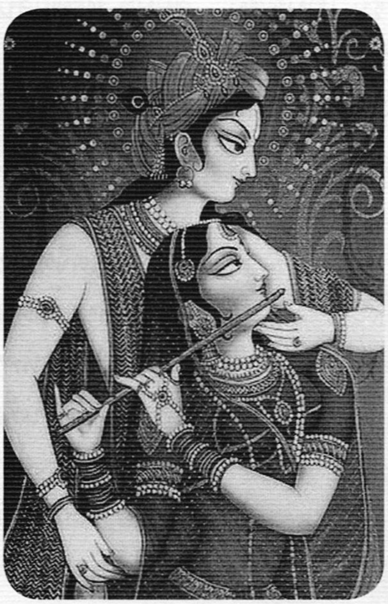
ต่อมา นางเห็นโทษในฆราวาสวิสัย จึงออกบวชในสำนักพระนางปชาบดีโคตมี บำเพ็ญภิกษุณีศีล

ประกอบภาวนาเนืองๆ เพื่อมรรคชั้นสูง พวกญาติของนางพากันเข้าไปหานางอยู่บ่อยๆ ชักชวนแสดงทรัพย์สินเงินทองจำนวนมาก ประเล้าประโลมนางด้วยกามทั้งหลาย วันหนึ่งเมื่อพวกญาติเข้ามาหานาง เมื่อนางจะประกาศโทษของฆราวาสวิสัยและกามวัตถุ จึงกล่าว ๒๔ คาถาสละเยื่อใย ทำให้ญาติหมดหวัง นางเจริญวิปัสสนาต่อเนื่อง ประกอบอินทรีย์ทั้งหลาย มี สัทธินทรีย์เป็นต้น ขะมักเขม้นภาวนายิ่งขึ้น ไม่ช้านานก็ได้บรรลุพระอรหัต พร้อมด้วยปฏิสัมภิทา ๔

ครั้นบรรลุพระอรหัตแล้ว จึงได้กล่าวคาถาเหล่านี้ว่า

"เพราะเหตุที่แต่ก่อนข้าพเจ้ายังสาว นุ่งห่มผ้าอันสะอาด ได้ฟังธรรม ข้าพเจ้านั้นไม่ประมาท ก็ได้ตรัสรู้สัจธรรม ฉะนั้น ข้าพเจ้าจึงไม่ยินดีอย่างยิ่งในกามทั้งปวง เห็นภัยในสักกายะ [ปัญจขันธ์] ยินดีเฉพาะเนกขัมมะ [การบวช] เท่านั้น ข้าพเจ้าละหมู่ญาติ ทาส กรรมกร บ้าน ไร่นา ความมั่งคั่งและรมณีย์ที่น่ารื่นรมย์ ที่เขาบันเทิงกันนัก

ข้าพเจ้าละสมบัติมิใช่น้อย ออกบวชด้วยศรัทธาอย่างนี้ ในพระสัทธรรมที่พระพุทธเจ้าประกาศดีแล้ว การที่ละทิ้งเงินทองแล้ว กลับมายึดเงินทองอีกนั้น ไม่สมควรแก่ข้าพเจ้า เพราะข้าพเจ้าปรารถนาแต่ความไม่กังวลห่วงใย ผู้ใดละทิ้งเงินทอง แล้วกลับมายึดเงินทองนั้นไว้อีก ผู้นั้นจะโงหัวขึ้นได้อย่างไร ในระหว่างบัณฑิตทั้งหลาย เงินและทองไม่มีเพื่อสันติความสงบ สำหรับผู้นั้น **เงินทองนั้นไม่สมควรแก่สมณะ เงินทองนั้นมิใช่อริยทรัพย์**

เงินทองนี้ ทำให้เกิดความโลภ ความมัวเมา ความลุ่มหลง ความติด ดังเครื่องผูก มีภัย มีความคับแค้นมาก เงินทองนั้นไม่ตั้งอยู่ยั่งยืนเลย ชนเป็นอันมากประมาท มีใจเศร้าหมองแล้วเพราะเงินทองเท่านี้ จึงต้องเป็นศัตรู วิวาทบาดหมางกัน ถูกฆ่า ถูกจองจำ ต้องโทษ มีตัดมือ เป็นต้น ความเสื่อมเสีย ความเศร้าโศก พิไรรำพัน ความพินาศเป็นอันมากของชนที่ตกอยู่ในกามทั้งหลาย ก็มองเห็นกันอยู่

ท่านทั้งหลายเป็นญาติก็เหมือนศัตรู เพราะเหตุไรเล่า ท่านทั้งหลายจึงชักจูงเรานั้นไว้ในกามทั้งหลาย จงรู้เถิดว่า เราเห็นภัยในกามทั้งหลายจึงบวช **อาสวะทั้งหลายไม่อาจหมดสิ้นไปได้เพราะเงินทอง กามทั้งหลาย ทำลายมิตร เป็นผู้ฆ่า เป็นศัตรู เป็นดั่งลูกศรเสียบไว้** ท่านทั้งหลายเป็นญาติก็เหมือนศัตรู เพราะเหตุไร จึงชักจูงประกอบเรานั้นไว้ในกามทั้งหลาย จงรู้เถิดว่า เราบวช มีศีรษะโล้น ครองผ้าสังฆาฏิแล้ว ก้อนข้าวที่ได้มา ด้วยการไปยืนที่หน้าเรือนทุกๆ หลัง การเที่ยวขอเขา ผ้าบังสุกุล จีวร และบริขาร ที่อาศัยของนักบวชผู้ไม่มีเรือน นี้แล เป็นสิ่งที่เหมาะสำหรับเรา

กามทั้งหลาย ทั้งที่เป็นของทิพย์และของมนุษย์ เหล่าท่านผู้แสวงคุณอันยิ่งใหญ่คายเสียแล้ว ท่านน้อมไปในสถานที่อันเกษม บรรลุสุขอันไม่หวั่นไหวแล้ว ข้าพเจ้าไม่ร่วมด้วยกามทั้งหลาย ซึ่งช่วยอะไรไม่ได้

กามทั้งหลายทำลายมิตร เป็นผู้ฆ่า นำทุกข์มาเสมอด้วยกองไฟ สภาวะนั้นไม่บริสุทธิ์ มีภัย มีความคับแค้น

เป็นเสี้ยนหนามและสภาวะ นั่นเป็นความหมกมุ่น เป็นความไม่สม่ำเสมอขนาดใหญ่ เป็นเหตุลุ่มหลง เป็นอุปสรรคที่น่าสะพรึงกลัว กามทั้งหลาย เปรียบด้วยหัวงูพิษ ที่เหล่าปุถุชนคนบอดเขลาเพลิดเพลินกันนัก

ความจริง ชนเป็นอันมากในโลก ติดอยู่ในเครื่องข้องคือกาม ไม่รู้ความจริงกันเลย ไม่รู้จักที่สิ้นสุดแห่งชาติและชรา มนุษย์เป็นอันมาก เดินทางไปทุคติ มีกามเป็นเหตุนำมาแต่โรคสำหรับตน กามทั้งหลายทำให้เกิดอมิตรอย่างนี้ เป็นเครื่องแผดเผา เป็นเครื่องเศร้าหมอง เป็นเหยื่อของโลก ผูกสัตว์ไว้ มีมรณะเป็นเครื่องพันธนาการ

กามทั้งหลาย ทำให้คนบ้า ทำให้เพ้อ ทำให้จิตประมาท พลั้งเผลอ เพราะทำสัตว์ให้เศร้าหมอง พึงเห็นเหมือนลอบที่มารดักไว้ กามทั้งหลายมีโทษไม่สิ้นสุด มีทุกข์มาก มีพิษมาก รสอร่อยน้อย เป็นสมรภูมิรบ มีแต่ทำกุศลธรรมให้เหือดแห้งหายไป ข้าพเจ้านั้นละความย่อยยับ ซึ่งมีกามเป็นเหตุเช่นนั้นแล้ว ยินดียิ่งในพระนิพพานทุกเมื่อ จักไม่กลับมาหาความย่อยยับนั้นอีก ข้าพเจ้าละสมรภูมิรบของกามทั้งหลายแล้ว จำนงหวังแต่ความเยือกเย็น ยินดีในธรรม เป็นที่สิ้นสังโยชน์ ไม่ปรารถนาอยู่ ข้าพเจ้าเดินตามทางอริยมรรคมีองค์ ๘ ซึ่งเป็นทางตรง ไม่เศร้าโศก ไม่มีกิเลสดุจธุลี เป็นทางเกษม ซึ่งเหล่าท่านผู้แสวงคุณอันยิ่งใหญ่ พากันข้ามมาแล้ว”

พระผู้มีพระภาคเจ้า เมื่อจะทรงสรรเสริญพระเถรีผู้บรรลุพระอรหัตตผล ในวันที่ ๘ หลังจากบวช ผู้นั่งเข้าฌาน อยู่ที่โคนต้นไม้แห่งหนึ่ง แก่ภิกษุทั้งหลาย จึงได้ตรัสคาถาเหล่านี้ว่า

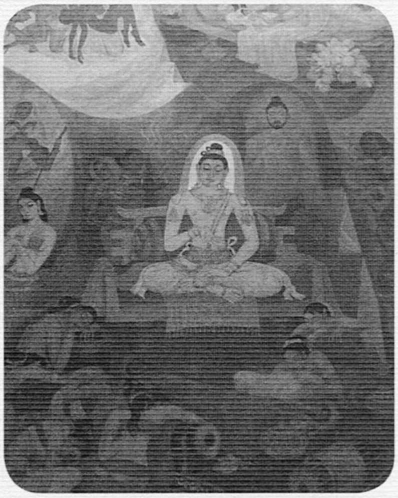
*“ท่านทั้งหลาย จงดูธิดาช่างทอง ผู้สวยงามผู้ตั้งอยู่ในธรรมผู้นี้เถิด นางเข้าถึงธรรมที่ไม่หวั่นไหว เข้าฌานอยู่ที่โคนไม้ วันนี้เป็นวันที่ ๘ นางมีศรัทธา บวชแล้ว เป็นผู้งามในพระสัทธรรม มีพระอุบลวรรณาช่วยแนะนำแล้ว ทรงวิชชา ๓ ละมฤตยูได้แล้ว **ภิกษุณีรูปนี้นั้น เป็นไทแก่ตัว ไม่เป็นหนี้ อบรมอินทรีย์ สลัดโยคะได้หมด ทำกิจเสร็จ อาสวะสิ้นแล้ว** แม้ท้าวสักกะ เจ้าแห่งหมู่สัตว์ พร้อมด้วยทวยเทพ ก็เข้าไปหาพระสุภากัมมารธิดาเถรีรูปนั้นด้วยเทวฤทธิ์ แล้วทรงนมัสการอยู่”*

<u>อธิบายเพิ่มเติม :</u>

ในสมัยก่อน ครอบครัวของพ่อค้าทอง มักจะมีฐานะดีที่สุดในเมือง นางสุภา ธิดาช่างทอง ทั้งงดงาม ทั้งร่ำรวย เธอมีบารมีที่ได้สั่งสมมาแต่ก่อน เมื่อได้ฟังพระสัทธรรมของพระศาสดา ก็เห็นโทษในกาม ในความงาม ในเงินทอง และในสมบัติ ทรัพย์สิน บริวารเหล่านั้น จึงได้ออกบวชแสวงหาโมกขธรรมแต่ยังสาว แต่การเป็นภิกษุณีในสมัยนั้นคงจะไม่สะดวกในการเดินทางไปไหนได้ไกล ครอบครัวของนางจึงได้แวะเวียนมาบ่อยๆ เพื่อชักจูงให้นางกลับมาใช้เงินทองและเสวยกามสุขอีก แต่จิตใจของนางก็หาได้หวั่นไหวไม่ (พระอริยบุคคลชั้นต้น มี*อจลศรัทธา* - ศรัทธาที่ไม่หวั่นไหว) เพื่อชี้ให้ครอบครัวเห็นโทษของกาม และแสวงหาสิ่งอื่นที่เป็นสาระแก่นสารในชีวิต จึงได้เอ่ยคาถาอันงดงามเหล่านี้

อรรถกถาได้ขยายความเรื่องโทษของเงินทองและโทษของกามต่อไปว่า :

บุคคลใด ละทิ้งเงินทอง หรือทรัพย์ใดๆ อื่นแล้ว กลับมายึดเอาทรัพย์นั้นอีก บุคคลนั้นจะพึงโงศีรษะได้อย่างไร ในระหว่างบัณฑิตทั้งหลาย เพราะว่า **เงินทองย่อมไม่มีเพื่อสันติความสงบ** อธิบายว่า ไม่มีเพื่อมรรคญาณ ไม่มีเพื่อพระนิพพาน แม้สำหรับบุคคลนั้น

ทรัพย์สมบัติคือของหวงแหนมีเงินทอง หรือการหวงแหนเงินทอง เป็นต้นนั้น ไม่สมควรแก่สมณะ ดังนั้นท่านจึงกล่าวไว้ว่า **เงินทอง ไม่สมควรแก่เหล่าสมณศากยบุตร** ของหวงแหนตามที่กล่าวแล้วนั้น ไม่ใช่ทรัพย์ที่สำเร็จด้วยอริยธรรม เหมือนอย่างอริยทรัพย์ มีศรัทธาเป็นต้น เพราะไม่นำความเป็นพระอริยะมาให้

ชนทั้งหลายผู้ยินดีในทรัพย์นั้น ชื่อว่าประมาท เพราะอยู่ปราศจากสติในกุศลธรรม ๑๐ เป็นผู้มีใจเศร้าหมอง ด้วยสังกิเลส มีโลภะ เป็นต้น ความย่อยยับ พินาศเป็นอันมาก ความเสียใจ ความคับแค้นใจ เป็นต้น ที่เป็นไปในปัจจุบันและเป็นไปในภายหน้าในกามทั้งหลาย เห็นกันได้ทั้งนั้น สัตว์เป็นอันมากเป็นศัตรูกันและกัน โดยที่สุดแม้มารดากับบุตรบ้าง บุตรกับมารดาบ้าง ย่อมกระทำความบาดหมาง ทะเลาะกัน ด้วยเหตุแห่งกามนั้น พระผู้มีพระภาคเจ้าจึงตรัสว่า **“ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย มารดาวิวาทกับบุตรบ้าง บุตรวิวาทกับมารดาบ้าง มีกามเป็นเหตุ มีกามเป็นต้นเรื่อง มีกามเป็นตัวก่อคดี”**

อาสวะทั้งหลาย มีกามาสวะเป็นต้น ไม่หมดสิ้นไปด้วยเงินด้วยทอง ที่แท้กลับกำเริบด้วยเงินทองเหล่านั้นทีเดียว ด้วยเหตุนั้น พระเถรีจึงกล่าวว่า **“กามทั้งหลาย ทำลายมิตร เป็นผู้ฆ่า เป็นศัตรูเป็นดั่งลูกศรเสียบไว้”** กามทั้งหลาย ชื่อว่าทำลายมิตร เพราะไม่มีไมตรี นำมาแต่สิ่งที่ไม่เป็นประโยชน์เกื้อกูล ชื่อว่า**ผู้ฆ่า** เพราะเป็นเสมือนเพชฌฆาตเงื้อดาบ เป็นเหตุแห่งความตาย ชื่อว่าเป็น**ศัตรู** เพราะเป็นเสมือนศัตรู ผู้ผูกเวรติดตาม นำมาแต่ความพินาศ ชื่อว่าเป็น**ดังลูกศรเสียบไว้** เพราะลูกศรทั้งหลาย มีราคะเป็นต้น เสียบติดไว้

ใคร่ - ครวญ

อันความใคร่ ไม่มาเดียว เดี่ยวด้วนๆ
คำ “ ใคร่ - ครวญ ” มาคู่ อยู่เสมอ
ไม่อยากครวญ ก็อย่าไป ใคร่นะเธอ
ระวังเผลอ ใคร่มากวน ครวญก็ตาม ฯ

บรรดากามทั้งหลายที่ถูกตรวจสอบอยู่ แม้ในกามสักอย่างหนึ่งที่จะช่วยต่อต้านความพินาศก็ไม่มีเลย กามทั้งหลาย ชื่อว่า**เสมอด้วยกองไฟ** เพราะเผาให้ร้อนขนานใหญ่ ชื่อว่า**ทุกข์** เพราะทนได้ยาก ก็ขึ้นชื่อว่ากามแล้ว **ไม่บริสุทธิ์ มีภัย** เพราะนำมาแต่ความพินาศอย่างกว้างขวางที่ไม่รู้มาก่อน ชื่อว่า**มีความคับแค้น** เพราะทำความคับแค้นแห่งจิต ชื่อว่าเป็น**เสี้ยนหนาม** เพราะแทงเอาได้ กามเหล่านี้ บัณฑิตพึงเห็นว่า เหมือน**ลอบที่มารดักไว้** เพราะนำมาแต่ความพินาศแก่สัตว์ทั้งหลาย กาม**มีทุกข์ติดตามหลายอย่าง** มีทุกข์ในอบายเป็นต้น **เสมือนมหาพิษ**ที่ร้ายกาจ เพราะมีผลเผ็ดร้อน **มีรสอร่อยน้อย** เหมือนหยดน้ำผึ้งบนคมมีด เป็น**สมรภูมิรบ** เพราะทำความกำหนัดนักเป็นต้นให้เพิ่มทวี ทำส่วนแห่งธรรมฝ่ายไม่มีโทษ (ธรรมฝ่ายขาวหรือกุศลธรรม) ของสัตว์ทั้งหลายให้พินาศเหือดแห้งไป ดังนี้ มาดูตัวคาถากัน

สุภากัมมารธีตาสูตร

ทะหะราหัง สุทธะวะสะนา
ตัสสา เม อัปปะมัตตายะ
ยัง ปุเร ธัมมะมัสสุณิง
สัจจาภิสะมะโย อะหุ

ตะโตหัง สัพพะกาเมสุ
สักกายัสฺมิง ภะยัง ทิสฺวา
ภุสัง อะระติมัชฌะคัง
เนกขัมมะเมวะ ปีหะเย

หิตฺวานะหัง ญาติคะณัง
คามะเขตตานิ ผีตานิ
ทาสะกัมมะกะรานิ จะ
ระมะณีเย ปะโมทิเต

ปะหายะหัง ปัพพะชิตา
เอวัง สัทธายะ นิกขัมมะ
สาปะเตยยะมะนัปปะกัง
สัทธัมเม สุปปะเวทิเต

นะ เมตัง อัสสะ ปะติรูปัง
โย ชาตะรูปัง ระชะตัง
อากิญจัญญัญหิ ปัตถะเย
ฉัฑเฑตฺวา ปุนะราคะเม

ระชะตัง ชาตะรูปัง วา
เนตัง สะมะณะสารุปปัง
นะ โพธายะ นะ สันติยา
นะ เอตัง อะริยัทธะนัง

โลภะนัง มะทะนัญเจตัง
สาสังกัง พะหุอายาสัง
โมหะนัง ระชะวัฑฒะนัง
นัตถิ เจตถะ ธุวัง ฐิติ

เอตถะ รัตตา ปะมัตตา จะ
อัญญะมัญเญนะ พฺยารุทธา
สังกิลิฏฐะมะนา นะรา
ปุถุ กุพพันติ เมธะคัง

วะโธ พันโธ ปะริกฺเลโส
กาเมสุ อะธิปันนานัง
ชานิ โสกะปะริทฺทะโว
ทิสสะเต พฺยะสะนัง พะหุง

ตัง มัง ญาตี อะมิตตาวะ
ชานาถะ มัง ปัพพะชิตัง
กิง โว กาเมสุ ยุญชะถะ
กาเมสุ ภะยะทัสสินิง

นางสุภา ธิดาช่างทอง ได้เอ่ยคาถาบทนี้ว่า

เมื่อก่อนเรายังสาว ไว้ผมยาวผ้าสะอาด
ฟังธรรมไม่ประมาท บรรลุชาติอริยชน

ระอายิ่งกามทั้งหลาย เห็นภัยร้ายในกายตน
เนกขัมมะสละทน ความหลุดพ้นยอดปรารถนา

ละหมู่ญาติทาสกรรมกร บ้านนครก้อนเงินตรา
ความมั่งคั่งทรัพย์โสภา ที่เขาหาความรื่นรมย์

ละสมบัติมิใช่น้อย บวชตามรอยพระโคดม
ศรัทธากล้าทวนจิตข่ม สัทธรรมบ่มพรหมจารี

เงินทองสละขาด แล้วไยอาจกลับยินดี
สลัดทั้งปวง ห่วงไม่มี เงินทองนี้ย่อมไม่ควร

เงินมีไว้ใช่ตรัสรู้ ครอบครองอยู่ ย่อมเย้ายวน
สงบเย็นก็ขาดห้วน อริยทรัพย์ล้วนค่อยหมดไป

มีเงินทองหมองโลภเกิด เมาเตลิดหลงกันใหญ่
มัวระแวงยุ่งยากใจ เงินของใครที่ยั่งยืน

ผิดใจก็เพราะทรัพย์ ทะเลาะกัด ต้องกล้ำกลืน
วิวาทบาดหมางขื่น ต้องสะอื้นเพราะเคยกาม

ฆ่ากันและจองจำ ก่นด่านำไปขึ้นความ
โศกเศร้า ร่ำไรลาม พินาศตามเพราะกามไง

ท่านเป็นญาติหรือศัตรู ชักเราสู่กามทำไม ?
เราบวชเพราะเห็นภัย กองไฟใหญ่ใครจะลง

นะ หิรัญญะสุวัณเณนะ
อะมิตตา วะธะกา กามา

ตัง มัง ญาตี อะมิตตาวะ
ชานาถะ มัง ปัพพะชิตัง

อุตติฏฐะปิณโฑ อุญโฉ จะ
เอตัง โข มะมะ สารุปปัง

วันตา มะเหสีหิ กามา
เขมัฏฐาเน วิมุตตา เต

มาหัง กาเมหิ สังคัจฉิง
อะมิตตา วะธะกา กามา

ปะริปันโถ เอสะ ภะโย
เคโธ สุวิสะโม เลโป

อุปะสัคโค ภีมะรูโป
เย พาลา อะภินันทันติ

กามะปังเกนะ สัตตา หิ
ปะริยันตัง นะ ชานันติ

ทุคคะติคะมะนัง มัคคัง
พะหุง เว ปะฏิปัชชันติ

เอวัง อะมิตตะชะนะนา
โลกามิสา พันธะนียา

ปะริกขียันติ อาสะวา
สะปัตตา สัลละพันธะนา

กิง โว กาเมสุ ยุญชะถะ
มุณฑัง สังฆาฏิปารุตัง

ปังสุกูลัญจะ จีวะรัง
อะนะคารูปะนิสสะโย

เย ทิพพา เย จะ มานุสา
ปัตตา เต อะจะลัง สุขัง

เยสุ ตาณัง นะ วิชชะติ
อัคคิกขันธูปะมา ทุขา

สะวิฆาโต สะกัณฏะโก
มะหันโต โมหะนามุโข

กามา สัปปะสิรูปะมา
อันธะภูตา ปุถุชชะนา

พะหู โลเก อะวิทะสู
ชาติยา มะระณัสสะ จะ

มะนุสสา กามะเหตุกัง
อัตตะโน โรคะมาวะหัง

ตาปะนา สังกิเลสิกา
กามา มะระณะพันธะนา

อาสวะสิ้นเพราะเงินหรือ
แท้ศัตรู ผู้ปลดปลง

กลับกระพือไฟโลภหลง
กามนี้คงดั่งศรไฟ

ท่านเป็นญาติหรือศัตรู
เราโกนผมและสวมใส่

ชักเราสู่กามทำไม ?
จีวรไว้ให้ไกลวุ่น

ก้อนข้าวพึงลุกรับ
อาศัยบ้านทานเกื้อหนุน

ผ้ามากับบังสุกุล
เพียงเจือจุนพอแก่เรา

กามทิพย์ กามมนุษย์
คายทิ้งสิ้นความเมา

ผู้บริสุทธิ์ท่านไม่เอา
คืนความเบาสุขเกษม

อย่าร่วมกามทั้งหลาย
กามไฟไม่เกษม

มิช่วยคลายให้อิ่มเอม
อยากปรีดิ์เปรมหาสิ่งแทน

ทางเปลี่ยว เสียวมีภัย
ชะล่ากามหนามเสียบแล่น

ชโลมใจให้คับแค้น
ข้ามสู่แดนความมืดมิด

ขัดข้อง น่าหวาดหวั่น
พาลปุถุชนคนเห็นผิด

กามแม้นั้นมันงูพิษ
ชอบเชยชิดติดกามเกิน

ตกในตม จมในกาม
สุดเกิดตาย กลับหมายเมิน

ไม่รู้ความเสื่อม เจริญ
ว่ายเวียนเพลิน ในวัฏฏ์วน

ส่วนมาก ไปทุคติ
นำโรคร้ายกล้ำกลายตน

กามดำริ คือเหตุผล
ไม่คิดหนทางถ่ายถอน

ทำมิตรเป็นศัตรู
เหยื่อล่อมาให้อาวรณ์

เผาลนผู้อยู่เดือดร้อน
รอตายต้อนไปจัดการ

อุมมาทะนา อุลละปะนา
สัตตานัง สังกิเลสายะ

กามา จิตตัปปะมัททิโน
ขิปัง มาเรนะ โอฑฑิตัง

อะนันตาทีนะวา กามา
อัปปัสสาทา ระณะกะรา

พะหุทุกขา มะหาวิสา
สุกกะปักขะวิโสสะกา

สาหัง เอตาทิสัง กัตฺวา
นะ ตัง ปัจจาคะมิสสามิ

พฺยะสะนัง กามะเหตุกัง
นิพพานาภิระตา สะทา

ระณัง ตะริตฺวา กามานํ
อัปปะมัตตา วิหัสสามิ

สีติภาวาภิกังขินี
สัพพะสังโยชะนักขะเย

อะโสกัง วิระชัง เขมัง
ตัง มัคคัง อะนุคัจฉามิ

อะริยัฏฐังคิกัง อุชุง
เยนะ ติณณา มะเหสิโน

อิมัง ปัสสะถะ ธัมมัฏฐัง
อะเนชัง อุปะสัมปัชชะ

สุภัง กัมมาระธีตะรัง
รุกขะมูลัมฺหิ ฌายะติ

อัชชัฏฐะมี ปัพพะชิตา
วินีตุปปะละวัณณายะ

สัทธา สัทธัมมะโสภะนา
เตวิชชา มัจจุหายินี

สายัง ภุชิสสา อะนะณา
สัพพะโยคะวิสังยุตตา

ภิกขุนี ภาวิตินทฺริยา
กะตะกิจจา อะนาสะวา

ตัง สักโก เทวะสังฆะนะ
นะมัสสะติ ภูตะปะติ

อุปะสังกัมมะ อิทธิยา
สุภัง กัมมาระธีตะรันติ

เหตุบ้า เหตุบ่นเพ้อ ยามจิตเผลอ ย่ำรุกราน
เป็นบ่วงดักของมาร วางหลอกไว้ ให้ชิดเชย

โทษกามนี้ไม่มีสุด ทุกข์ไม่หยุด พิษเสวย
รสอร่อยช่างน้อยเอย กุศลเคยก็เหือดหาย

เราเห็นแล้วความพินาศ จึงละขาดกามทั้งหลาย
ไม่หวนกามความวอดวาย ใจมุ่งหมายพระนิพพาน

สัมผัสความสงบเย็น สงครามเข็ญแห่งสังสาร
สิ้นสังโยชน์ สันโดษสราญ สติต้านประมาทธรรม

อริยมรรค ทางสายตรง ปราศจากผงธุลีดำ
ข้ามถึงฝั่งพระองค์นำ เข้าถึงธรรมพระมหามุนี ฯ

(พระผู้มีพระภาค เมื่อจะทรงสรรเสริญพระเถรีจึงตรัสคาถาเหล่านี้ว่า)

เธอจงดูธิดาเรา เข้าถึงธรรมที่นำชี้
ใต้ร่มพฤกษาพี จิตยินดีเจริญฌาน

วันที่แปดหลังออกเรือน ได้ยอดเพื่อนอุบลวาณณ์*
งามด้วยไตรวิชชาชาญ มัจจุมารก็แหลกไป

ภิกษุณีนี้หมดหนี้ มีอินทรีย์ที่ผ่องใส
พ้นสังโยค จิตเป็นไท กิจหมดไป สิ้นอาสวา

ทวยเทพ สักการะ ท้าวสักกะ น้อมเข้ามา
เธอชื่อ **“กัมมาระสุภา”** ธิดาแท้ เกิดแต่เรา ฯ

---

* ได้พระอุบลวรรณาเถรีช่วยแนะนำ

มีเรา ร่ม เงาแม่

เดือนสิงหา วันมารดา คราบรรจบ
ได้โอกาส บวชเรียน ภาวนา

ให้ความรัก ให้ความรู้ คู่ทรัพย์สิน
ให้วิชา ให้แรงใจ ให้เพียรงาน

ใต้เงาท่าน จึ่งสุขสันต์ มีวันนี้
ถึงโลกร้อน แม่ผ่อนไว้ ไม่ลำเค็ญ

โลกลำบาก ยากแสน แล่นทางผิด
จึงผิดแล้ว ผิดเล่า ไม่เอาจำ

รักจากแม่ คือต้นทุน คอยหนุนช่วย
ขอบุญใน ร่มผ้าเหลือง ดลบันดาล

ขอน้อมนบ เคารพใน ไตรสิกขา
พระคุณของ มารดา บูรพาจารย์

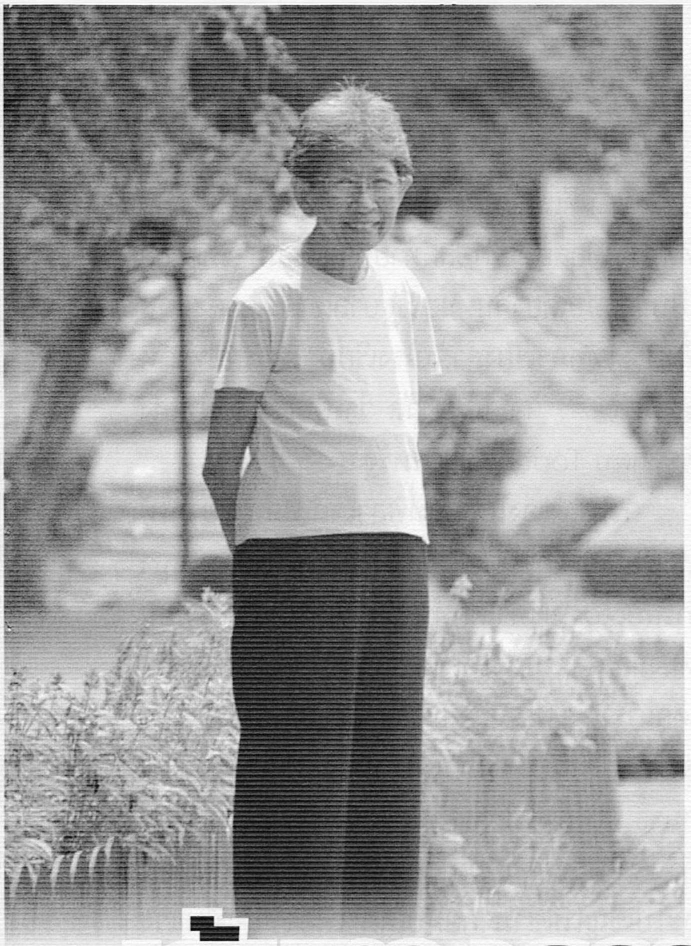
ให้ดื่มกิน นมแต่น้อย ค่อยต่อสาน
ให้พ้นพาล คบบัณฑิต ให้คิดเป็น

ได้แม่ชี้ นำทางถูก ให้ลูกเห็น
ร่มผ้าเหลือง สงบเร้น บำเพ็ญธรรม

หวังเชยชิด กามชื่น กลับขื่นขำ
เจริญธรรม ดีกว่าหล่น ไปปนพาล

รู้แม่อวย – พรอยู่ สู้กรรมฐาน
แม่พบพาน สุขแท้ วันแม่ เทอญฯ

ปปัญจา

พอพี่อายุ ๘ ขวบ คุณทวดก็เสียชีวิต ยังรู้สึกประทับใจท่านเลยค่ะ คือ ๓ - ๔ วันก่อนท่านจะเสีย ท่านบอกว่า *"แม่ไม่กินข้าวแล้วนะ เพราะว่ามันไม่ย่อยแล้ว กินเข้าไปก็อึดอัด"* เราก็ทึ่ง เพราะว่าสมัยก่อนเรากินวันหนึ่งไม่รู้กี่มื้อ คุณทวดถือศีล ๘ ด้วย กินแค่ ๒ มื้อ เราก็ถามว่า ท่านไม่หิวบ้างเหรอ คุณทวดบอกว่า *"ถ้าเป็นคนดีแล้ว มันอิ่มใจนะลูก"* พอถึงวันสุดท้าย คุณทวดก็บอกแม่ว่า *"คอมันไม่กลืนแล้วลูก กินเข้าไปก็จะสำลักเปล่าๆ"* ท่านก็นอนสงบ พอตอนสุดท้าย คุณทวดบอก *"เอาดอกบัวมาใส่มือย่า ย่าจะไปกราบพระจุฬามณี"* ตั้งแต่เด็กพี่ก็จำไว้เลย ใฝ่ฝันจะไปบ้าง ชื่อก็ไพเราะ **"พระจุฬามณี !!"** เราต้องไปหาพระจุฬามณีให้ได้สักวัน (หัวเราะ)

เส้นทางธรรม ในประสบการณ์ อาจารย์ พญ. ดร.อมรา มลิลา

กองบรรณาธิการ

พื้นฐานทางครอบครัวในวัยเด็ก มีส่วนทำให้ท่านอาจารย์สนใจธรรมะหรือเปล่าคะ

อ.พญ.อมรา : ก็มีนะคะ เพราะว่า คุณทวดผู้ชายเสียชีวิตตั้งแต่ลูกๆ ยังเล็ก แล้วคุณทวดผู้หญิงก็เลี้ยงลูก ๔ คนมาด้วยตัวเอง ลำบากมาก แล้วลูกๆ ทุกคนก็ได้ดีกันทั้งนั้น ตอนหลังท่านบวชเป็นแม่ชียกบ้านให้วัด แล้วคุณแม่ก็พาคุณทวดมาอยู่ด้วย ตอนนั้นพี่ยังเด็กอยู่เลย จำได้ว่าคุณทวดใจดี มีเหตุมีผล แล้วก็ชอบเล่านิทานชาดกให้ฟัง เด็กๆ เราก็ชอบฟังนิทานอยู่แล้ว ท่านมีวิธีเล่าและสอนเราไปในตัว จะไม่ได้สอนแบบที่แม่สอน แม่สอนก็คล้ายจะดุด้วย แต่คุณทวดท่านจะสอนเป็นนิทาน แล้วย้ำว่าต้องมีความซื่อสัตย์ มีความกตัญญู เป็นต้น พี่เริ่มเข้าใจธรรมะพื้นฐานโดยที่ไม่ได้รู้สึกว่ากินยาขม

ถึงคุณพ่อคุณแม่ไม่ได้ปฏิบัติ แต่ก็เคร่งครัดว่าลูกต้องถือศีล ลูกต้องไหว้พระ สวดมนต์ เราก็เป็นชาวพุทธที่ทำหน้าที่ ตั้งใจเรียนหนังสือ มีความรับผิดชอบ ยังไม่รู้จักเรื่องปฏิบัติ แต่ก็ได้พื้นฐานมาจากคุณทวด แล้วพอไปเรียนหนังสือ ก็ไปเป็นลูกศิษย์แม่ชีฝรั่ง ไปอยู่โรงเรียนมาแตร์ แต่พี่ก็ไม่ได้รู้สึกว่าขัดแย้งกันนะคะ เช้าๆ ก่อนที่จะเป็นชั่วโมงเรียน มาแมร์ก็จะเล่าเรื่องจากไบเบิ้ล และจะมีรูปสวยๆ มาให้ประกอบเรื่องเล่าดูทุกวัน

เข้าไปเรียนที่มาแตร์ตั้งแต่เด็กเลยหรือเปล่าคะ

อ.พญ.อมรา : ตั้งแต่อนุบาลจนถึง ม.๖ ค่ะ สมัยก่อนนั้น มาแมร์ถือว่าผู้หญิงต้องเรียนอักษรศาสตร์ เพราะฉะนั้น ม.๘ ของโรงเรียนก็จะมีแต่อักษร-ศาสตร์ แต่รุ่นของพี่เป็นรุ่นกบฏ เพราะว่าพวกเรา

อยากเรียนหมอกัน ปีนั้นพวกเราก็ต้องลาออก มาต่อ ม.ปลายที่โรงเรียนเตรียมฯ เพื่อมาเรียนเตรียมวิทยาศาสตร์ มาแมร์โกรธมากเลย ปีนั้น ม.๘ มาแตร์เลยไม่ได้ที่ ๑

แล้วเวลาเราไปเยี่ยมเพื่อนที่เรียนอักษรศาสตร์ มาแมร์ก็จะงอน ไม่พูดด้วย ตอนนั้นมีความรู้สึกอกหัก มีความรู้สึกว่าเรามาโรงเรียนเตรียมฯ ก็ไม่ได้สนิทกันเหมือนโรงเรียนมาแตร์ เราก็คิดถึงเพื่อน พอไปถึงมาแตร์ มาแมร์ก็งอน รู้สึกเคว้งคว้างเหมือนกับเด็กที่พ่อแม่ตายหมด เรียนโรงเรียนเตรียม ๒ ปี ก็สอบเข้ามหาวิทยาลัย ได้เรียนแพทย์ตามที่ตั้งใจไว้

ถึงเราจะฟังประวัติพระเยซู ก็ไม่รู้สึกแปลก ก็เหมือนนิทานที่คุณทวดเล่า พี่ไม่รู้สึกว่าศาสนาคริสต์กับศาสนาพุทธมันแตกต่างกัน เพราะว่ามาแมร์ก็สอนให้เราเป็นคนดี สอนให้เราเสียสละ สอนให้เราซื่อสัตย์ มันก็เหมือนๆ กันค่ะ เรียกว่าตอนนั้นพี่เป็น "พุทธอลิก" (คือทั้งพุทธ ทั้งคาทอลิก)

แล้วท่านมาสนใจศึกษาธรรมะตั้งแต่เมื่อไหร่คะ

อ.พญ.อมรา : ตอนแรกคิดว่าการที่เราเป็นคนดี รักษาศีล ซึ่งพ่อแม่เคร่งครัดมากนะคะ ตั้งใจเรียนหนังสือ แล้วมีอาชีพหมอเพื่อที่จะได้ช่วยเหลือคน คิดว่าเราเป็นชาวพุทธสมบูรณ์แบบแล้ว พอตอนที่จบหมอแล้ว สมัยก่อน แพทย์ต้องเชี่ยวชาญเฉพาะทาง เราต้องไปเรียนที่อเมริกา จะได้ board

ตรงนี้ที่แปลกมาก ไปอยู่ที่ฟิลาเดลเฟีย ตอนนั้นที่สหรัฐ ข้อสอบเด็กปีสุดท้ายที่จะเข้ามหาวิทยาลัยเป็นข้อสอบเดียวกันหมด รัฐบาลเขาจะเอาคะแนนทั้งประเทศมาเรียงลำดับโรงเรียน โรงเรียนที่ได้ที่ ๑ ถึงที่ ๑๐ ก็จะได้รางวัล ว่าเป็นโรงเรียนที่เก่งติดลำดับ Topten ของสหรัฐ

ครูใหญ่ของไฮสคูลที่ฟิลาเดลเฟีย ก็อยากให้โรงเรียนเขาติดอันดับ ก็มีคนไปแนะนำเขาว่า ให้หา Instructor มาพาเด็กทำสมาธิ แล้วเด็กๆ จะเรียนหนังสือได้ดีขึ้น ครูใหญ่ก็ไปหา Instructor มาสอนเด็กเกรด ๙ - ๑๒ ทำสมาธิ อาทิตย์ละ ๓ วัน แล้วครูใหญ่ก็คิดเอาเองอีกว่า คนเอเชียทุกคนต้องทำสมาธิเป็น ก็เลยไปบอกผู้ดูแลนักเรียนต่างชาติว่า ถ้ามีเด็กเอเชียมา ช่วยขอเบอร์โทรศัพท์ให้หน่อย จะไปเชิญให้เขามาคุยกับเด็ก เพื่อจะได้เป็นแรงจูงใจว่า การทำสมาธิเป็นของดี

เขาก็ได้เบอร์โทรศัพท์พี่ไป พี่ก็ปฏิเสธ บอกว่า พี่ไม่รู้ว่าทำสมาธิเป็นยังไง ไม่เคยทำ เขาก็บอกว่า Instructor ที่เขาเอามานั้น เขาสอนวิธีเดียวกับ Your Lord Buddha เลยนะ เราเลยหน้าแตก เราบอกว่าเราทำไม่เป็นจริงๆ เขาก็นึกว่าที่ไม่เป็นของเรา มันก็ต้องเป็นบ้าง ในที่สุดเขาบอกว่า "เอาอย่างนี้ก็แล้วกัน you มาเล่าประวัติพระพุทธเจ้าให้เด็กๆ ฟัง เด็กๆ จะได้รู้สึกว่าสมาธิมันมีคุณมีประโยชน์จะได้ตั้งใจทำเต็มที่ พี่ก็นึกว่า แค่นั้นพอไหว เราก็รับปากเขาไป

มีเด็กคนหนึ่งเขาทำสมาธิแล้ว รู้สึกว่าเขาเหาะได้ Instructor ก็บอกว่า เขาคิดไปเอง เขาก็บอกว่า ถ้าคราวหน้าเขาเหาะได้ เขาจะลืมตาดู ทุกคนก็ร้องจ๊ากเลย เพราะถ้าเหาะได้จริง พอลืมตา มันก็หลุดจากสมาธิ แล้วตกลงมาพิการใครจะเลี้ยง เขาก็เลยไม่กล้าทำ Instructor ก็เลยไปบอกเด็กๆ ว่า คนที่จะมาเล่าประวัติ

พระพุทธเจ้า เขามาจากเอเชีย เพราะฉะนั้น มีคำถามอะไรที่ขัดข้องในใจ ก็ถามได้หมดเลย เขาจะได้อธิบายจนไม่มีข้อสงสัย คราวนี้จะได้ตั้งใจทำสมาธิ (ถ้ารู้อย่างนี้ พี่ไม่ไปหรอกค่ะ)

พอพี่ไปเล่าถึงพระพุทธเจ้าไปได้สัก ๒๐ นาที เขาก็เริ่มยุกยิกกัน เพราะเขาไม่อยากฟัง เขาอยากถาม พี่ก็เข้าใจว่า ภาษาอังกฤษเราไม่แข็งแรง เรื่องที่เล่า เขาเลยฟังไม่ชัดเจน พี่ก็บอก เชิญถามเลย พอเขาลุกขึ้นถามคำถาม พี่แทบจะลมใส่เลย เด็กที่ว่าเหาะได้ก็ลุกขึ้นอย่างนอบน้อม บอกว่าเขาฝึกทำสมาธิตามที่ Instructor สอน คิดว่าจิตรวมเป็นสมาธิแล้วเหาะได้ เขาจะทำยังไงดี ตอนนั้นพี่นึกในใจว่า วันนี้เราจะเอาหน้ารอดไปได้ยังไง ในที่สุด พี่ก็บอกเด็กๆ ว่า “ครูใหญ่บอกให้มาเล่า เรื่องประวัติพระพุทธเจ้า แต่ครูใหญ่ไม่ได้บอกให้ตอบคำถามนะ พวกเราอย่าเพิ่งฝ่าฝืนคำสั่งครูใหญ่เลย แล้วค่อยว่ากันใหม่ก็แล้วกัน” วันนั้นพี่ก็เลยรอดตัวไปค่ะ

ปลายปีนั้นโรงเรียนเขาได้เป็นที่ ๔ ของสหรัฐ ติด ๑ ใน ๑๐ จริงๆ จุดนี้เลยเป็นจุดที่ พอกลับมานึกภาพแล้ว สงสารตัวเอง ที่คิดว่าเราเป็นเจ้าของพระพุทธเจ้า แต่เราเป็นกบเฝ้ากอบัว ฝรั่งแท้ๆ ไม่ใช่ลูกครึ่งนะ ผมสีทอง ตาสีฟ้าเลย เป็นเด็กนักเรียนด้วย ที่บอกพี่ว่าเขาเหาะได้ นี่ก็เลยเป็นจุดบันดาลใจว่า ฉันกลับมาบ้านแล้ว จะต้องฝึกทำสมาธิให้เป็น เพราะขายหน้าเขามาก แต่พอกลับมาถึง ไม่ว่าจะพูดถึงครูบาอาจารย์องค์ไหน หรือว่าที่เขามีเป็นคอร์สฝึกทำสมาธิ เราก็ไม่คุ้นเคย เราก็อยู่แต่ทางฝั่งของเรา ตกลงก็ยังกลัวๆ กล้าๆ อยู่

จนกระทั่ง Early Retire นึกถึงที่ Advisor (อาจารย์ที่ปรึกษา) เขาเคี่ยวเข็ญให้พี่ทำ board เสร็จแล้ว แล้วก็ทำ Ph.D ทางสรีรวิทยาด้วย ตอนนั้นอยู่ที่โรงพยาบาลเด็ก ก็มียาแก้แพ้ท้อง Thalidomide ที่กินเข้าไปแล้วลูกออกมาแขนขาไม่มี ผู้อำนวยการเขาบอกว่า ไปทำ board แล้ว ถ้าเป็นไปได้ก็ทำวิจัยมาด้วย เราจะได้มาค้นคว้าว่ายาที่ผ่านรกแม่เป็นอย่างไร พี่ก็เลยได้ Ph.D มาด้วย ระหว่างนั้นอาจารย์หมอสวัสดิ์ สกุลไทย ก็ตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นมา

ตอนไปต่างประเทศ พี่ก็ต้องลาออกจากโรงพยาบาลเด็ก พอดีตอนนั้นอาจารย์ท่านได้ตั้งบัณฑิตวิทยาลัยขึ้นมา อาจารย์ก็เป็นคณบดีคณะแพทย์ที่มหิดลด้วย ท่านกำลังหา Ph.D ที่จะมาช่วย พออาจารย์เห็นพี่กลับมา ก็ส่งคนมาหว่านล้อม มาช่วยกันทำตรงนี้ จนในที่สุด พี่ก็เลยมาอยู่กับอาจารย์ ที่คณะวิทยาศาสตร์มหิดล ช่วยสอนนักเรียนปริญญาโท ปริญญาเอก แล้วก็สอนนักเรียนแพทย์ด้วย ชีวิตการงานกำลังรุ่งเรืองดี อาจารย์ก็เสียชีวิต ระบบงานเปลี่ยน อะไรๆ ก็ทำไม่สะดวกเหมือนเดิม พี่ก็เลยลาออก

เป็นขั้นตอนมาตลอดเลย ไม่ใช่เรื่องบังเอิญ

อ.พญ.อมรา : เชื่อที่พระพุทธเจ้าตรัสว่า แม้กระทั่งอุบัติเหตุ ถ้าเรารู้อย่างท่าน เราจะรู้เลยว่ามันมาแต่เหตุ มันไม่มีอะไรบังเอิญค่ะ

แล้วระหว่างที่พี่กลัวๆ กล้าๆ เพื่อนที่เคยเรียนโรงเรียนมาแตร์มาด้วยกัน ระหว่างที่เรามาเรียนหมอ เขาก็ไปเรียนทางด้านประชาสัมพันธ์ เขาแต่งงานกับทูตพาณิชย์ แล้วสามีเขาก็ตายเสียก่อน เขาก็เลยหันมาสนใจธรรมะทางสายอีสาน ตั้งแต่สมัยเริ่มๆ เลย แล้วเขาก็ไป จนรู้จักครูบาอาจารย์แทบจะทุกวัดเลย ทีนี้เขาก็ถึงจุดที่ว่าคิดจะบวช แต่เห็นว่าผู้หญิงบวชไม่ได้ แต่เราบวชใจได้ ถ้าเราจะไปขอพระอาจารย์อยู่วัด ๓ เดือน เหมือนผู้ชายที่บวชพระ แล้วถ้าเราตั้งใจปฏิบัติจริงๆ เราก็ต้องได้สิ พอดีเขามาชวนพี่ไปอยู่เป็นเพื่อนภาวนาด้วย

ตอนนั้นปี พ.ศ. ๒๕๑๘ ใช่ไหมคะ

พญ.อมรา : ค่ะปี ๑๘ ไม่รู้เรื่องเลย ขันธ์ ๕ คืออะไร แต่ด้วยความที่เราเป็นกบเฝ้ากอบัว ขายหน้าเด็กฝรั่งมาแล้ว เพื่อนเขารู้ท่า เราตามเขาไปคงไม่เสียหาย ก็ไม่รู้ด้วยว่าวัดป่าเขากินข้าวมื้อเดียว ไม่รู้ทั้งนั้น พอไปถึงก็ไม่รู้ด้วยว่าครูบาอาจารย์ท่านรู้วาระจิต อ่านความคิดเราออกยิ่งกว่าเราทำตรวจคลื่นสมองคนไข้อีก ท่านก็รู้ว่า ยัยคนนี้ไปเสียท่าเด็กที่เหาะได้ (หัวเราะ)

เราเป็นครูสอนนักเรียนแพทย์ เราก็คิดว่า ท่านคงสอน นั่งสมาธิทำอย่างนี้ เดินจงกรมทำอย่างนี้ ท่านไม่สอนเลยค่ะ ท่านบอกว่าเราเป็นผู้ใหญ่แล้ว เพราะฉะนั้นทำสัญญาเกียรติยศ ท่านไม่สนหรอกว่าเราจะตื่นขึ้นมา เดินจงกรม หรือนั่งสมาธิ หรือทำอะไร **แต่ว่าตั้งแต่ลืมตาตื่น จนถึงเอาหัววางบนหมอน ต้องมีสติอยู่กับใจ ไม่ขาดวรรคขาดตอน** สอนแค่นี้ล่ะค่ะ แล้วศิษย์จะไปทำวิธีไหน อาจารย์ใจกว้างมาก เพราะว่าพระพุทธเจ้ามี ๔๐ วิธี ให้เลือก แล้วแต่ชอบ อาจารย์ไม่บีบบังคับ ทำวิธีไหนก็ได้ แต่ขอให้ใจมีสติ มีสมาธิก็แล้วกัน

เราก็รู้สึกว่าอุตส่าห์ตามเพื่อนมา เข้ามาอยู่ในป่า ไฟฟ้าก็ไม่มี น้ำประปาก็ไม่มี แล้วมาสอนแค่นี้ ท่านบอกว่าให้มีสติอยู่กับใจว่า อ้าว เวลาเราไปทำธุรกรรมที่ไหน เขาก็บอกเราเป็นคนปกติมีสติสัมปชัญญะบริบูรณ์ดี คิดแบบเรา ท่านฟังแล้ว ท่านก็หัวเราะลงลูกคอ เออ นั่นแหละ บริบูรณ์ดี ก็ทำให้บริบูรณ์ดีอยู่ในวัดนี่แหละ อย่าขาดวรรคขาดตอน เราก็มาเห็นด้วยตัวเองว่า ที่เราคิดว่าบริบูรณ์ ก็ค่อยๆ แหว่งเว้าไปเรื่อยๆ

ตอนแรกก็ภูมิใจว่าเราบริบูรณ์แล้ว ต่อมาถึงได้รู้ว่า สติของเราที่บริบูรณ์ เราเอาไม้กิโลมิเตอร์วัดค่ะ แต่ของท่านอาจารย์และพระพุทธเจ้าท่านเอาไม้นาโนมิเตอร์วัด มาตรฐานมันต่างกันมาก

ตอนแรกมันน่าขำมาก คนส่วนมากเขาฟังคำสอนจากครูบาอาจารย์ เขาก็จะพนมมือ เราก็พนมมือจริง ขอโอกาสเจ้าค่ะ แล้วก็แสดงความคิดเห็นของเราไป ซึ่งทุกคนก็จะงงงันมาก ท่านพูดอธิบายอะไรก็...เจ้าค่ะ เข้าใจแล้ว แต่เรามีข้อแย้งตลอด แรกๆ นี่ซ่ามากค่ะ ท่านอาจารย์ท่านเห็นแล้วก็คงคิดว่าเลี้ยงมันไว้เอาบุญ เราค่อยๆ รู้มากขึ้นๆ เราก็ค่อยๆ เงียบลงๆ เพราะแต่ละอันที่เราชี้แจงท่าน พอไปปฏิบัติเข้าจริงๆ ท่านก็ถูกทุกที เราก็ผิดทุกที

ที่ปฏิบัติแล้วเอาจริงเอาจัง เพราะท่านอาจารย์สิงห์ทอง ท่านก็ถอดแบบมาจากหลวงตาเปี๊ยบเลย เพื่อนก็บอกว่าที่เขาเลือกท่านอาจารย์สิงห์ทอง เพราะว่า ถ้าเราไปวัดหลวงตามหาบัว วัดหลวงตาตอนนั้นคนเยอะ ท่านพูดเสมอว่า เดี๋ยวนี้วัดเรากลายเป็นท่ารถทัวร์ไปแล้ว ถ้าไปอยู่กับท่าน ท่านไม่มีเวลาหรอกที่จะได้เคี่ยวเข็ญพวกเราเต็มที่ เพื่อนก็เลยบอกว่า เราหลบมาหาท่านอาจารย์สิงห์ทอง ซึ่งเป็นเหมือนกับว่าตัวแทนจำลองหลวงตาเอาไว้ทุกอย่าง แล้วก็ยังไม่ค่อยมีคนรู้จัก ท่านจะได้มีเวลาเคี่ยวเราให้เต็มเม็ดเต็มหน่วย

จากสาวชาวเมืองที่ไม่เคยไปอยู่ต่างจังหวัด ไปอยู่ในป่า ท่านอาจารย์ปรับตัวได้ยังไงคะ

อ.พญ.อมรา : ท่านอาจารย์มหาบัวคงรู้แล้วว่านี่ล่ะเป็นมือปราบพี่ ตอนนั้นเพราะว่าพี่ลาออกจากราชการตั้งแต่ปี ๑๖ ตอนนั้นหลวงตายังเข้ามากรุงเทพฯ เป็นระยะ เพื่อนๆ ก็ชวนเราไปกราบท่านอาจารย์มหาบัวด้วยกันเป็นประจำ ท่านไม่เคยเอ่ยปากชวนพี่ให้ไปวัดป่าบ้านตาดเลย แล้วก็ไม่เคยพูดถึงการปฏิบัติด้วย ท่านจะเล่านิทานชาดกบ้าง เล่าโน่นเล่านี่ ให้เรามีความรู้สึกว่าพระป่านี่น่ารัก เหมือนเราไปหาปู่ หาย่า หาตาของเราค่ะ พอสักเดือนหนึ่ง ก่อนที่พี่จะเจอกับเพื่อนที่เขาพา

พี่ไปวัดท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ท่านก็จะเริ่มเล่าถึง ท่านสิงห์ทองอย่างโน้น ท่านสิงห์ทองอย่างนี้ วัดป่าแก้วชุมพลกับวัดป่าบ้านตาด เหมือนรั้วเดียวกัน !!

วัดท่านอาจารย์มหาบัวอยู่อุดรธานี วัดท่านอาจารย์สิงห์ทองอยู่สกลนคร ห่างกัน ๖๐ กิโล ท่านพูดเสียจนพี่เพ้อตามท่าน พอเพื่อนบอกเราเลือกแล้วนะ ไปวัดท่านอาจารย์สิงห์ทอง ในใจพี่ก็นึกว่า รั้วมันติดกัน ถึงกัน ถ้าเราอยู่ไม่ได้ เราก็ขออนุญาตมาหาท่านอาจารย์มหาบัวก็ได้ ก็ตกลงปลงใจไปกับเขาค่ะ รู้สึกสนิทสนมกับท่านอาจารย์สิงห์ทองเหมือนสนิทสนมกับท่านอาจารย์มหาบัวเลยค่ะ เพราะความที่ฟังเอาไว้เยอะ แต่ไม่เคยรู้ว่าจริงๆ ท่านเป็นยังไงเลย

ตกลงท่านอาจารย์ได้กลับมาสอนไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ตอนแรกกลับมาค่ะเพราะว่าไปพรรษาเดียว คุณแม่มีลูกสาวคนเดียวคือพี่ แล้วมีลูกชายอีก ๒ คน แต่ไหนแต่ไรแล้ว คุณแม่จะบอกพี่เสมอว่า ถ้าแม่เจ็บไข้เป็นอะไรไป พี่ต้องมานั่งเฝ้า แล้วถ้าแม่ตาย ก็ต้องเป็นคนปิดตา ฉะนั้นพี่ก็จะมีความรู้สึกว่า ไม่ว่าจะไปไหนๆ มันไม่มีทางหรอกที่เราจะไปอยู่ได้ ไม่เหมือนเพื่อนพี่ พอหมดพรรษาแล้วเขาก็อยู่ต่อ ตอนแรกเราไปขอท่าน บอกขออยู่พรรษาเดียว เขาก็อยู่ต่อ แล้วอีกพรรษาหนึ่ง ท่านอาจารย์ก็บวชชีให้เขา ตอนนี้เขาก็ยังเป็นคุณแม่ชีอยู่ค่ะ เขาเอาจริงเอาจังต่อเนื่องดีมากค่ะ

พรรษาแรกนี่ก็มีช่วงที่พี่คิดในใจว่า กลับบ้านเถอะ ไม่เอาหรอกอยู่อย่างนี้ ท่านก็มีวิธีค่ะ ตอนแรกทำเป็นดุ จนกระทั่งเราอยากกลับบ้าน ท่านก็จะเล่าถึงที่ท่านธุดงค์แรกๆ ถ้าไปอยู่ในหมู่บ้านช่วงเข้าพรรษา แต่ละหมู่บ้าน ถ้ามีพระธุดงค์มาปักกลดอยู่ด้วย เขาจะถือว่าเขาได้ปฏิบัติ ได้สวดมนต์ทำวัตร เขาก็ได้บุญ ท่านบอกชาวบ้านเขาได้บุญ แต่เราสิได้กิเลส เพราะอะไร แต่ละหมู่บ้าน เขาก็จะเอาอะไรที่เราชอบมาล่อเรา ทำให้กิเลสเราเฟื่องฟู แทนที่เราจะได้ลดละกิเลส

ไม่เอาแล้วคราวนี้ เราไปหาเขาหาถ้ำอยู่ ท่านก็ไปเลือกได้ เสร็จแล้วเพราะความที่ท่านไม่รู้ ท่านก็ไปปักกลดลงตรงทางน้ำผ่าน ตอนแรกฝนยังไม่ตก ท่านก็สบาย อยู่ได้ ๘ วัน พอฝนตก ตรงนั้นเป็นร่องน้ำ น้ำมันก็ท่วมขึ้นมา จนท่านต้องเก็บอะไรต่ออะไรใส่เข้าไปในบาตรหมด พระธุดงค์ท่านจะถอนกลดตอนกลางคืนไม่ได้ ท่านปักแล้วท่านต้องอยู่จนถึงเช้ามืด บางทีท่านธุดงค์วันต่อวันไปเรื่อยๆ เพราะฉะนั้น พอตื่นนอนแล้วก็ถอนกลดได้ ทีนี้คืนนั้นฝนตกราวๆ ตี ๒ ท่านก็ต้องเอาบาตรตั้ง แล้วจึงขึ้นไปนั่งยองๆ อยู่บนฝาบาตร เพราะว่าน้ำมันท่วมเสียจนไม่รู้ว่าจะไปทางไหนได้

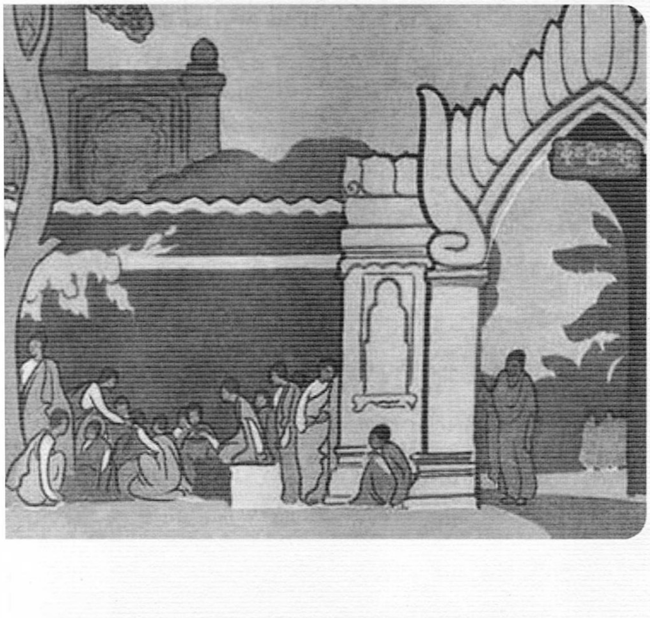
ท่านเอาของใส่ไว้ในบาตรเวลาฝนตกหนักเหรอคะ

อ.พญ.อมรา : ใช่ค่ะ ทุกอย่าง บาตร คือกระเป๋าเดินทางของพระธุดงค์ เราก็ลืมไปแล้วว่าทะเลาะกับท่านอยู่นะคะ เราก็นึกว่า เรานั้นยังมีกุฏิ ยังมีประตูหน้าต่างปิดกันฝนได้ ครูบาอาจารย์กว่าท่านจะได้ธรรมะมาสอนเรานี่ ทรหดอดทน พอใจพี่คิดอย่างนั้นปุ๊บ ท่านเลิกเล่าเลย ท่านหยุด แล้วก็สำทับว่าตอนที่มาขออยู่ ก็มาด้วยน้ำใสใจสมัคร อาจารย์ไม่ได้ออกบัตรไปเชื้อไปเชิญนะ คนจริงอาจารย์ไม่กลัว กลัวคนไม่จริง คำนี้ค่ะ พี่ก็ตกม้าตาย เราก็คนจริงเหมือนกัน ต้องพิสูจน์ให้ท่านเห็น ที่ว่าจะกลับบ้าน ก็เปลี่ยนใจไม่กลับแล้ว

แค่นี้ท่านยังกลัวว่าเรายังจะเปลี่ยนใจอีกค่ะ เพราะท่านเพิ่งเล่าเรื่องพระเวสสันดร แล้วชาลีก็ได้จริงตามคำอธิษฐาน คือได้มาเกิดเป็นราหุล แต่กัณหานั้น พอชูชกมันขู่ว่าจะเอาไม้ฟาดก็เปลี่ยนใจ "พ่อแก้ว เราไม่เป็นพ่อลูกกันอีกแล้วหนา" ท่านก็เอาตรงนี้มาว่าพี่ "ผู้หญิงก็อย่างนี้ล่ะ เปลี่ยนใจวันละ ๕๐๐ หน" พี่ก็นึกในใจ เมื่อกี้ก็บอกว่ายังไงก็จะไม่กลับ จะต้องพิสูจน์ให้ท่านเห็น ว่าเราก็คนจริงเหมือนกัน แล้วนี่ยังมาเหยียบหางเราอีกนะ หาว่าผู้หญิงเปลี่ยนใจวันละ ๕๐๐ หน ก็เลยหัวเด็ดตีนขาดยังไงก็ไม่กลับ ท่านก็หัวร่อลงลูกคอ เราก็รู้ว่าเสร็จท่านอีกแล้ว แต่ยังนึกไม่ออกว่าเสร็จตรงไหน

ผู้หญิงเรา มีข้อจำกัดมากเลยนะคะ ในการที่จะก้าวออกมาจากเรือนไปหาความวิเวก

อ.พญ.อมรา : เพราะว่าพระพุทธเจ้าเองท่านก็เห็นข้อจำกัดตรงนี้ ตอนแรกถึงยังไงๆ ท่านก็ไม่ยอมบวชให้พระนางปชาบดีไงคะ แต่พระอานนท์ก็เข้าข้างพระนางปชาบดี ต่างๆ นานา พระพุทธเจ้าก็ตรัสไว้ว่า **ผู้ปฏิบัติคือใจ ใจไม่มีผู้หญิง ไม่มีผู้ชาย ไม่มีนักบวช ไม่มีฆราวาส** แต่ว่าสถานะของพุทธศาสนา ท่านบอกว่าถ้ามีภิกษุณีอยู่ใน

พุทธศาสนาแล้ว อายุของพุทธศาสนาจะสั้น เพราะว่า ผู้หญิงเรา มีสัญชาตญาณของความเป็นแม่ พออยู่ไปแล้ว จะออกคำสั่งกับพระอย่างโน้นอย่างนี้ แล้วมันก็ไม่น่าดูชม เพราะว่าจะมีความสนิทสนมแบบเป็นครอบครัวกันมากกว่าค่ะ ส่วนพระอานนท์ ท่านก็นึกแต่เพียงว่าพระนางปชาบดีเสียสละทั้งหลายทั้งปวง แล้วก็รักพระพุทธเจ้ายิ่งกว่าพระนันทะที่เป็นลูกชายแท้ๆ ด้วยซ้ำไป แล้วอย่างนี้จะไปตัดสิทธิ์ท่านลงคอเชียวหรือ พระอานนท์ท่านก็ช่วยเต็มที

พระพุทธเจ้าจึงได้ทรงบัญญัติครุกรรมเพิ่มขึ้น และศีลของภิกษุณีมี ๓๑๑ ข้อ ส่วนของพระภิกษุมีแค่ ๒๒๗ ตรงนั้น พระนางปชาบดีจะทำได้ไหม ท่านสำเร็จเป็นพระอรหันต์แล้ว แต่ว่าท่านจะต้องกราบสามเณรที่เพิ่งบวชวันนี้วันแรก เพราะต้องเรียงจากพระภิกษุ แล้วก็สามเณรแล้วจึงจะถึงภิกษุณีแล้วก็สามเณรี พระนางปชาบดีก็ยอมทั้งนั้น ไม่ว่าจะเอาอะไร เท่าไหร่ๆ ก็ยอมทั้งนั้น

เพราะว่าพระพุทธเจ้าองค์อื่นๆ อย่างวิริยาธิกะ อายุเป็นหมื่นปี พระพุทธศาสนาก็จะอยู่ยาวนาน ส่วนพระพุทธเจ้าเอง ท่านอายุแค่ ๘๐ ปี ท่านก็เลยบังคับไว้อีกอย่างหนึ่งคืออุปัชฌาย์ของภิกษุณี ต้องมีทั้งเป็นพระด้วยเป็นภิกษุณีด้วย และฝ่ายภิกษุณีก็ต้องบวชมาตั้งแต่มีพระนางปชาบดีบวชให้ แล้วก็ต่อๆ กันมา เหมือนสืบสายสกุล และถ้าขาดไปเมื่อไหร่ แปลว่าหมดแล้ว ไม่มีอุปัชฌาย์ที่จะบวชให้ได้ ซึ่งของทางเถรวาท จึงได้บอกว่าเราไม่มีภิกษุณีอีกแล้ว ตั้งแต่สมัยที่อินเดียมีโรคระบาด แล้วอุปัชฌาย์ฝ่ายภิกษุณีก็มรณภาพไปหมดเลย ไม่เหลือท่านใดเลยค่ะ

การบวชภิกษุณี ขาดตอนไปแล้วใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ขาดตอนไปเลยค่ะ แต่ว่าฝ่ายมหายานที่เขาบอกว่าพระพุทธเจ้าตรัสเอาไว้ว่า ข้อวินัย

เล็กๆ น้อยๆ ที่ไม่สำคัญ ถ้าต่อไปยุคสมัยเปลี่ยนแปลงไป ไม่สะดวก ก็อนุญาตให้ปรับเปลี่ยนได้ เขาก็เลยเอาข้อนี้มาอ้าง โดยที่อุปโลกน์ภิกษุณีที่มีอายุแก่ที่สุดตอนนั้นว่าคนนี้เป็นคนที่สืบทอดมาจากพระนางปชาบดี ได้บวชมาตั้งแต่ต้นค่ะ มหายานเขาก็เลยยังมีภิกษุณี แต่ของเรานี่ สมเด็จพระสังฆราชที่เป็นน้องของรัชกาลที่ ๕ (สมเด็จพระมหาสมณเจ้า กรมพระยาวชิรญาณวโรรส) ท่านบัญญัติไว้เป็น พ.ร.บ.สงฆ์ว่า สำหรับเถรวาท ไม่มีภิกษุณีอีกแล้วค่ะ นี่คือเหตุผลที่ทำให้ภิกษุณีในบ้านเราตอนนี้ ทางเราไม่ยอมรับ

ถ้าจะบอกว่าเป็นภิกษุณีมหายาน ก็คงไม่ผิดอะไร แต่ถ้าบอกว่าเป็นเถรวาทนี่ไม่ได้ ไม่มี ใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ไม่ได้ค่ะ แล้วสมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) ท่านก็เคยอธิบายเรื่องนี้ว่า *“ก็จะเป็นไรไป พระพุทธเจ้าเป็นเจ้าของศาสนา ในเมื่อท่านบอกว่าไม่มีภิกษุณี แต่เราผู้หญิงจะปฏิบัติ เราก็เปลี่ยนชื่อเสียใหม่เป็นสาวิกา หรือเป็นศากยธิดา หรืออะไร แต่เราก็ปฏิบัติให้เคร่งครัด มรรคผลไม่ได้อยู่ที่ชื่อ”* แต่พวกนี้เขาดึงดันว่าจะเอาเป็นภิกษุณีให้ได้

ท่านอาจารย์ไม่ได้ปกป้องสิทธิผู้หญิงบ้างเลยหรือคะ

อ.พญ.อมรา : ไม่ค่ะ เพราะว่าเราถือว่า ถ้าเราตั้งใจปฏิบัติจริงๆ ใจของเรา ซึ่งเป็นพลังรู้อันนี้ มันไม่ได้อยู่ที่ผู้ชาย ผู้หญิง ไม่ได้อยู่ที่เครื่องแบบ อยู่ที่ความตั้งใจจริงของเรามากกว่าค่ะ

ท่านอาจารย์มีคุณย่าที่เป็นแบบอย่างแล้ว ทำไมจึงไม่คิดไปบวชชีห่มขาวบ้างล่ะคะ

อ.พญ.อมรา : พี่ต้องดูแลคุณแม่ ท่านมีลูกสาวคนเดียว กว่าคุณแม่จะเสียชีวิต เราอยู่ในสภาพนี้ แล้วพี่เองไม่ได้ตั้งใจว่าตอนแรกต้องปฏิบัติก่อนค่ะ

จากนักปฏิบัติ มาสู่นักเผยแผ่ มีความเป็นมาอย่างไรคะ

อ.พญ.อมรา : เป็นไปพร้อมๆ กัน พอพี่กลับจากวัดสามเดือนแรก เพื่อนๆ ก็ชวนไปทานข้าวกลางวันด้วย เพื่อนๆ พี่ยังทำงานเป็นหมออยู่ศิริราชบ้าง พี่ก็กราบเรียนถามท่านอาจารย์ว่า แต่ก่อนพี่ทานมื้อเดียวนะคะ ตอนที่คุณพ่อคุณแม่ป่วยพร้อมๆ กัน ทานมื้อเดียวไม่ไหว เพราะว่าบางทีทานไม่อิ่ม ถ้ายังทานมื้อเดียวอยู่ มันคงต้อง Hypoglycemia (ภาวะน้ำตาลในเลือดต่ำ) ช็อคตายไปเลย ท่านก็บอกว่าก็ไม่เป็นไร มันไม่ได้อยู่ที่ทานมื้อเดียว แล้วจะศักดิ์สิทธิ์หรอก ร่างกายเราต้องการอย่างนั้น เราก็ต้องทานสองมื้อไป

ถ้าเป็นพระ ท่านพระอาจารย์มั่นท่านพูดเสมอว่า ถ้าเกิดยังไม่จบกิจเป็นพระอรหันต์ อย่าออกมาสอนคน อย่ามาตั้งวัด เพราะว่าบางช่วงยังเป็นคล้ายๆ วิปัสสนูปกิเลส แล้วชาวบ้านเขาก็จะจำตอนที่เราเพี้ยน พอเราปฏิบัติจนเราเป็นของแท้แล้ว เขาก็ไม่รู้ เพราะเขาไม่มีตาในที่จะเห็น แล้วถ้าเขามาล่วงเกินเราคือเราเอาบาปมาให้เขา ตรงนี้ท่านถึงย้ำนักย้ำหนาว่า เอาให้บริสุทธิ์ก่อน ออกมาสอนคนแล้ว จะได้ไม่ทำอะไรให้ชาวบ้านเขาเข้าใจผิด

พี่ก็ถามท่านอาจารย์ว่า เพื่อนๆ เขาก็ไม่ได้ไปปฏิบัติอย่างเรา แต่เขาก็สนใจ ไปคุยอะไรกับเขา แล้วเขาถามอะไร เราชี้แนะเขาบ้าง จะผิดไหม ท่านก็บอกว่า อ้าว ก็ไม่ผิดนี่ เพราะว่าเราเองก็ตั้งใจว่าจะมาให้พ่อให้แม่เราเห็นธรรมะอย่างนี้ แต่เราก็ไม่ได้ไปสอนเขา แล้วก็หลงใหลได้ปลื้ม คิดว่าเราเก่งแล้ว ตรงไหนเราทำได้ เราก็สอนเขา ตรงที่เราทำได้ ไม่ใช่จำที่อาจารย์พูด

แล้วถ้าตรงไหนที่เรายังทำไม่ได้ เราก็บอกเขาว่าตรงนี้เราไม่รู้ จะไปถามอาจารย์มาก่อน หรือให้ไปหาตำราอ่านเอา ท่านบอกว่า ถ้าเราทำอย่างนี้ เราก็ไม่ผิด เราเองก็อยากให้พ่อแม่เรา ญาติพี่น้อง

เรา หรือเพื่อนฝูงเราได้ธรรมะอย่างที่เราได้ มันก็เลยถึงวันที่เหมือนพี่เริ่มต้นงานเผยแผ่

พอพี่กลับมาพรรษาแรก เพื่อนพี่เป็นประธานชมรมพุทธที่ศิริราช เขาก็บอกว่า ออกมาพูดให้เพื่อนๆ ฟังหน่อยสิ เพราะว่าเราจะมีบรรยายธรรมทุกวันพุธ ตอนเที่ยงถึงบ่ายโมง นิมนต์พระมาก็อายพระ เชิญฆราวาสมา ก็กลัวเขาจะดูหมิ่นว่าหมอทำไมถึงโง่เซ่ออย่างนี้ เราพวกเดียวกัน จะได้ถามกันได้ถึงใจ ดังนั้น พี่ก็เริ่มต้นไปบรรยายที่ศิริราช ตั้งแต่ที่พระอาจารย์สิงห์ทองยังอยู่นะคะ พี่ไปพรรษาแรกกลับมา เริ่มจากที่ศิริราช ก็ค่อยๆ ออกไปเรื่อยๆ ที่จุฬาฯ ที่มหิดล เป็นต้น เหมือนกับว่าปฏิบัติไปด้วย เริ่มพูดมากไปด้วย (หัวเราะ)

พอเรายิ่งสอน เราก็เลยยิ่งต้องเพิ่มพูนความรู้

อ.พญ.อมรา : ใช่ค่ะ เราต้องระวังมาก แล้วเวลาเราไปกราบครูบาอาจารย์ ก็อธิษฐานว่าขอให้ท่านบอก ตรงไหนที่เราผิดพลาด ตรงไหนที่เราควรจะปรับปรุง หลวงตาก็เมตตา ตอนหลังที่ท่านอาจารย์สิงห์ทองไปเครื่องบินตก*แล้ว พี่ก็จะไปกราบหลวงตาประจำค่ะ

ทุกวันนี้ยังคิดถึงครูบาอาจารย์ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : มีเหมือนกันค่ะ คิดถึงว่าท่านไม่ได้สูญหายไปไหน ถ้าเราทำใจของเราให้นิ่งจริงๆ โทรจิตมันก็ถึงกันได้ค่ะ คนที่เขามีวาระจิต แต่เราไม่มีนะคะ เรานานๆ ทีหนึ่ง ถ้าเราติดขัดมากๆ ท่านอาจารย์เจ้าขา แล้วบางทีเราก็ไปหยิบหนังสือท่านมาเปิดอ่าน อ่านไปย่อหน้าเดียว ประเดี๋ยวก็เจอแล้วค่ะ มันจะแบบนี้ แต่ไม่ใช่ว่าท่านมาสอนเราในสมาธิ หรืออะไรอย่างที่หลายคนเขาอวดกัน เราก็ได้แต่อิจฉาเขา (หัวเราะ)

ทำไมในวัดมีผู้หญิงเยอะ ผู้ชายน้อย เพราะอะไร? ผู้หญิงมีปัญหาเยอะหรือเปล่า หรือว่าผู้หญิงมีทุกข์เยอะ มีทางออกน้อยคะ

อ.พญ.อมรา : ถ้าผู้หญิงปฏิบัติเองอย่างผู้ชาย เวลาติดขัด ก็ไม่เคยคิดตั้งสติไตร่ตรองเองจนได้คำตอบ สังเกตไหมคะ เราพูดมาก เราชอบพูดชอบคุยกัน ทีนี้พอมาปฏิบัติที่วัด ก็ดี เพราะว่ามันก็จะได้คุยกันแต่หลายๆ หน ก็ไม่ได้คุยเรื่องธรรมะ คุยเรื่องโลก แต่มันก็เป็นทางระบายออก ทำให้มีจิตใจที่เบาขึ้น พอกลับไปบ้าน อย่างเป็นต้นว่ามารักษาศีลวันพระ พอกลับไปก็รู้สึกว่ามีภูมิคุ้มกันดีขึ้น แต่ผู้ชายเขามีความรู้สึกว่า ถ้าเขาจะเอาจริง เขาบวชเลย เขาก็เลยไม่มาปฏิบัติเท่าไหร่ เราก็เลยบอกว่าบนสวรรค์มีนางฟ้าเยอะ เพราะฉะนั้นผู้หญิงถึงได้มาปฏิบัติธรรมกันเยอะกว่าผู้ชายค่ะ

ปัจจุบันพูดถึงโอกาสของผู้หญิงก็มีมากขึ้นนะคะ

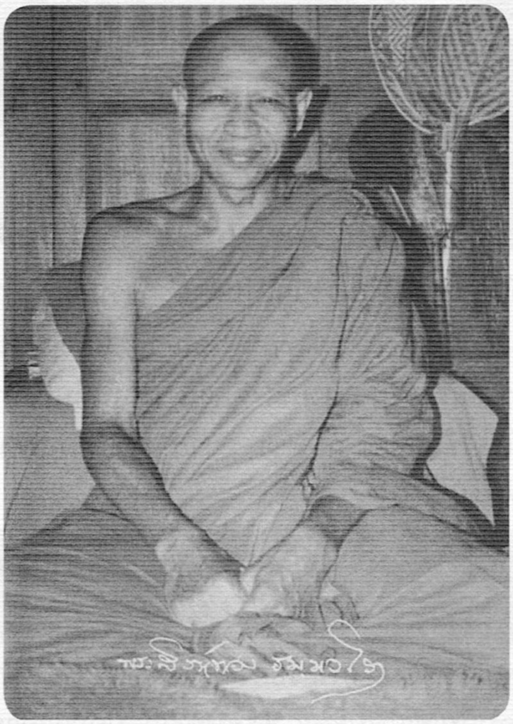
อ.พญ.อมรา : มีค่ะ ดูอย่าง**คุณแม่ชีแก้ว เสียงล้ำ** ท่านบวชตั้งแต่สมัยพระอาจารย์มั่นยังอยู่นะคะ แล้วท่านก็มาบรรลุธรรมเป็นพระอรหันต์ หรือ **ก. เขาสวนหลวง** (อุบาสิกากี นานายน) พี่ก็มั่นใจว่าท่านเสร็จกิจแล้วเหมือนกัน มีผู้หญิงหลายท่านที่เข้มแข็ง เด็ดเดี่ยว น่าชื่นใจให้เราดูเป็นแบบอย่างมากมายเลยค่ะ

มีคนพูดว่าเพราะผิดศีลข้อ ๓ จึงต้องมาเกิดเป็นผู้หญิงค่ะ

อ.พญ.อมรา : เรื่องนี้ไม่จริงค่ะ นั่นเป็นผู้หญิงอีกประเภทหนึ่ง เพราะว่าผู้หญิงดีๆ ที่เขาอธิษฐานมาเป็นมหาอุบาสิกา อย่างเช่นนางวิสาขานี้ อย่างพระพุทธมารดานี้ มาด้วยบุญกุศลทั้งนั้น ผู้ชายก็จะมาเป็นไม่ได้ ถ้าเขาไม่ได้อธิษฐานมาค่ะ

---

*การสูญเสียพระคณาจารย์พระป่ากัมมัฏฐาน สายท่านพระอาจารย์มั่น ภูริทตฺโต ครั้งใหญ่ไปพร้อมกันทีเดียวถึง ๕ รูปด้วยกัน ด้วยเหตุเครื่องบินตกครั้งประวัติศาสตร์ วันจันทร์ที่ ๒๘ เมษายน ๒๕๒๓ คือ หลวงปู่บุญมา ฐิตเปโม, พระอาจารย์วัน อุตฺตโม (พระอุดมสังวรวิสุทธิเถร), พระอาจารย์จวน กุลเชฏฺโฐ, พระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร และพระอาจารย์สุพัฒน์ สุขกาโม

เราเดินไปให้ถึงที่สุดแห่งทุกข์ได้เหมือนกัน

อ.พญ.อมรา : เราไปได้แน่นอนค่ะ

หลักคิดที่จะทำให้ผู้หญิงเราพัฒนาจิตใจ

อ.พญ.อมรา : เราต้องเด็ดขาด ปักใจว่าจะทำแล้วต้องเอาจริง อย่ารวนเร อย่าให้คำค่อนแคะของผู้ชาย มาทำให้เราไปเถียงกับเขา พอเถียงกับเขาแล้วพลังของเราเลยกระฉอกกระแฉกออกไปค่ะ

บางคนมีครอบครัว ก็มีหน้าที่เยอะแยะจะต้องทำ

อ.พญ.อมรา : ไม่เป็นไร ถึงมีครอบครัว ก็ทำหน้าที่ไป เพราะว่าพระพุทธเจ้าบอกว่า **การทำหน้าที่คือการปฏิบัติธรรมขั้นแรกที่สุด** ถ้าเขาทำให้ครอบครัวกินอิ่มนอนหลับ แล้วก็มีพลังที่จะไปทำสิ่งที่เป็นสัมมาอาชีพได้ นี้ถือว่าเขาปฏิบัติหน้าที่ครบถ้วน เป็นการปฏิบัติธรรมค่ะ

การปฏิบัติธรรม ไม่ใช่ว่าเข้าวัดอย่างเดียว การทำหน้าที่ต้องมาก่อนใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ถ้าเราเข้าวัดนะคะ แล้วเราก็นั่งสมาธิพรุ่งนี้เราก็อวดท่านอาจารย์ว่า เรานั่งได้ตั้งสามชั่วโมง ท่านอาจารย์บอกว่า แล้วดูใจหรือเปล่าว่านิ่งถึงสามนาทีไหม ท่านเปรียบเทียบแบบนี้ค่ะ ฉะนั้น พวกที่เข้ามาแล้ว ทำกิริยาเหมือนเข้าวัด ท่านบอกว่าไม่ใช่นักปฏิบัติค่ะ พวกที่เขาอยู่บ้าน แล้วทำทุกอย่างเต็มที่ แล้วก็ดูแลครอบครัวให้ดีมีคุณภาพนี่แหละเขาปฏิบัติธรรม ขอให้ช่วยบอกผู้หญิงว่าอย่าไปน้อยใจ อย่าไปเสียใจ และอย่าไปฟังผู้ชายที่เขาค่อนแคะว่า ที่เราเป็นผู้หญิงเพราะว่าเราผิดศีลข้อ ๓ มา ไม่ใช่ไม่จริงเลยค่ะ

น่าจะมีทางออกสำหรับผู้หญิงที่ดูเหมือนมีข้อจำกัดมากมาย

อ.พญ.อมรา : เราอย่าไปยึด อันนี้มันสมมติ เพราะว่า ***ผู้หญิง ผู้ชาย มันสมมติ...ใจ...ที่เป็นพลังรู้นี่แหละค่ะ ผู้หญิงผู้ชาย เสมอกันหมด*** ถ้าเราไปถึงตรงนี้ได้นะคะ ใครเขาจะว่าอย่างไร ใครจะพูดให้ปากฉีกถึงท้ายทอย ก็ให้เขาพูดไปค่ะ เราไม่ต้องเอาใจเราไปเป็นเขียง

อาชีพแพทย์ทำให้ท่านอาจารย์ได้เห็นสัจธรรมอะไรมากขึ้น ง่ายขึ้น หรือเปล่าคะ

อ.พญ.อมรา: ถ้าลงไปถึงแก่นจริงๆ เหมือนค่ะ เพราะว่าอย่างสรีรวิทยา ก็สอนการเปลี่ยนแปลงทั้งหลาย เป็นต้นว่าร่างกายของเราหายใจเข้าหายใจออก เพราะว่าเราจะต้องเอาออกซิเจนเข้าไป แล้วก็เอาคาร์บอนไดออกไซด์ออกมาทิ้ง มันก็คือไตรลักษณ์ของพระพุทธเจ้าค่ะ อนิจจัง ทุกขัง อนัตตา แต่โดยมาก เวลาเราเรียนหนังสือ เราไม่ได้คิดเป็นธรรมะ ท่านอาจารย์เคยพูด บอกว่า หมอนี่ น่าจะเห็นธรรมะเยอะเชียว เพราะเห็นการเกิด การตาย มันได้เห็นแต่กิเลสของเราค่ะ

เพราะอะไร เวลาที่คนไข้หนัก เราก็รู้ว่าเขาต้องตาย แต่เราก็จะประคับประคอง ถ้าพ้นมือ

เรา พ้นเวรเรา แล้วไปตายในเวรคนอื่น เราไม่ว่าแต่อย่าตายในมือเรา เสียหน้า อัตตาตัวกูของกูมันจะหลอก เพราะฉะนั้น เรามองสวนทางกับพระพุทธเจ้า เราควรจะได้เห็น เราควรจะได้วางและเราควรจะได้เป็นกำลังใจให้เขา เราไม่ค่อยได้นึกถึงใจเขาเท่าไหร่ค่ะ เราเอาแต่เพียงว่าหายใจเข้าไว้นะๆ คือตอนนั้นเรานึกไม่ออกเลย ว่าเขาอยากได้กำลังใจ เขาอยากได้คำปลอบโยน เราไม่ได้นึกเลยค่ะ เราคิดเพียงว่าหายใจเข้าไว้นะๆ แต่เราท่องอยู่ในใจ (หัวเราะ)

ต่อมาท่านอาจารย์มาช่วยผู้ป่วยระยะสุดท้ายเหมือนกันใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ใช่ค่ะ ตรงนี้แหละเราถึงได้เห็นไงคะว่าแต่ก่อนเราเป็นนางยักษ์ เราต้องดูแลจิตวิญญาณและช่วยให้เขาไปดีได้ด้วย แต่ก่อนนี้เราไปดูอะไหล่ของเขา เราไม่ได้ดูของแท้ของเขา

คนที่งานยุ่งเหลือเกิน จะปฏิบัติธรรมอย่างไรคะ

อ.พญ.อมรา : งานทุกอย่าง เราถือว่าเป็นคำบริกรรมของเรา อย่างแม่บ้านกวาดบ้าน ระหว่างกวาด เอาสติไว้ที่ไหน เอาตรงที่ไม้กวาดกวาดไปที่พื้น เอาขี้ฝุ่นเข้าไปในถังผง ก็เป็นการภาวนาแล้ว หรือจะไว้ตรงข้อมือเราที่ขยับก้านไม้กวาด ไม่ว่าเราจะทำอะไร เราถือว่าเราปฏิบัติทั้งนั้นเลยค่ะ แทนที่เราจะอยู่กับลมหายใจ เพราะพระท่านไม่มีอะไร ท่านก็เอาลมหายใจเป็นคำบริกรรม

แต่เราเปลี่ยนไปตามงานที่เราทำ ถ้าเรากวาดบ้าน เราก็เอากวาดบ้านเป็นคำบริกรรม ดูตรงไหนที่เรากำหนดสติเอาไว้ ถ้าเราซักผ้า เราก็ดูว่าตรงไหนสกปรกมาก บางทีตรงขอบแขนเสื้อ ตรงคอ ตรงนั้นเราก็ขยี้ให้เยอะหน่อย อาจจะแช่เอาไว้ก่อน พอดีแล้วเราค่อยเอาไปซัก เพราะฉะนั้นถึงเราจะเป็นแม่บ้าน ยุ่งแค่ไหนๆ อะไรที่เราทำต่อ

หน้าเรา เราเอาตรงนั้นเป็นคำบริกรรมค่ะ แล้วพอเราว่าง จึงกลับมาที่ลมหายใจ โดยเฉพาะเดินอย่าเดินทิ้งเดินขว้างค่ะ เดี๋ยวนี้เวลาพี่เดินไปทำอะไรๆ พี่จะมีสติ ก้าวซ้าย ขวา ถือว่าเดินจงกรมไว้หมดเลยค่ะ

ความตั้งใจของท่านอาจารย์ ทั้งในส่วนตัว และที่จะให้ธรรมะแก่ผู้อื่นค่ะ

อ.พญ.อมรา : พี่เองได้รับความสงบอย่างไร ก็อยากให้คนอื่นเขาได้นะคะ พระพุทธเจ้าบอกว่าการปฏิบัติธรรม เราปรับเราเปลี่ยนตัวเราได้ แต่เราจะไปหวังปรับเปลี่ยนคนอื่นไม่ได้ ถ้าเขายังไม่มีสติ เขายังละเมออยู่ เราต้องเคารพในสิทธิมนุษยชนของเขา จะไปจับเขาเขย่า แล้วก็กรอกยาเขาไม่ได้ เพราะเขาอาจจะสำลัก เขาบอกว่าอีนี่กำลังจะฆ่าเขา เขาไม่ได้คิดว่าเราหวังดีกับเขา พี่ได้เพราะตรงนี้ค่ะ เพราะแต่ก่อนตอนเป็นอาจารย์สอนนักเรียนแพทย์ เราคิดว่าเราพูดแบบชัดเจนแล้ว ทำไมนักเรียนจึงไม่เข้าใจนะ พรุ่งนี้จะต้องไปกรอกยามันใหม่ (หัวเราะ)

ให้คิดก่อนว่า "เราอยากให้...หรือว่าเขาอยากได้" ใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ใช่ค่ะ เราอยากจะให้ แต่เขายังไม่อยากได้ค่ะ เราไปยัดเยียด เขาก็ไม่พอใจนะคะ ตรงนี้ค่ะ นึกถึงเอาไว้ ขนาดพระพุทธเจ้าท่านรู้สามโลกธาตุ ท่านยังถ่อมพระองค์ว่าท่านสอนได้แต่คนที่เขาเปิดใจให้ท่านสอน ถ้าเขายังไม่พร้อม ต้องเคารพสิทธิของเขา คล้ายๆ กับว่า ที่เขาปฏิบัติ

มา บุญกุศลที่เขามีมันยังไม่ถึงจุดที่จะดึงเขาขึ้นมาได้ค่ะ เราก็ต้องแผ่เมตตาให้เขา

เคยมีใครเตือนท่านบ้างไหมคะว่า "ทำงานเผยแผ่มานาน ไปภาวนาให้เต็มที่ได้แล้ว"

อ.พญ.อมรา : มันไม่ใช่เราพอหรือเราไม่พอ มันเป็นมรรคของเรา หลายคนก็ถามพี่ว่า ปรารถนาพุทธ-ภูมิเหรอ ไม่เคยมีในความคิดพี่เลย บางทีเราก็ไม่ได้คิดเลยว่า เราจะต้องมารับภาระมากขนาดนี้ แต่มันมาชนเราเอง แล้วเราก็ปฏิเสธไม่ได้ นั่นล่ะมันเป็นมรรคของเรา เราทำไปเถอะค่ะ แล้วเราก็ตั้งปรารถนาดีว่า เราทำด้วยความตั้งใจดี แต่มันจะได้แค่ไหน เราไม่หวังผล เรามุ่งประกอบแต่เหตุให้ดีที่สุด ถึงจะเหนื่อยแค่ไหน เราก็พยายามคุมสติเราให้มันดีที่สุด เท่าที่เรามีกำลังมีแรงค่ะ

ขอข้อคิดจากท่านอาจารย์สำหรับผู้หญิงผู้มีบุญที่ได้มาเกิดในพระพุทธศาสนาและได้พบธรรมะ

อ.พญ.อมรา : ตอนนี้เรายังมีธรรมะ ยังมีครูบาอาจารย์ที่เป็นตัวแทน ให้เรารู้ว่า ถ้าเราได้เห็นพระพุทธเจ้า ก็จะทำนองนี้ ไม่มีขาดตกบกพร่องเลย แต่จะพานอราม่ากว่านี้ แต่ทุกจุด ไม่มีอะไรขาดตกบกพร่องเลย เรามีบุญตั้งแค่ไหน ตรงนี้อย่าท้อนะคะ แต่ว่าพระพุทธเจ้าเพียงแต่จูงเราไป แต่เราต้องเป็นคนปฏิบัติเองค่ะ ถ้าเราไปหวังว่าจะมีสิ่งศักดิ์สิทธิ์ดลบันดาลมานะคะ นั่นไม่ใช่พระพุทธเจ้าค่ะ ท่านบอกว่าเราต้องมีตนเป็นที่พึ่งแห่งตน ถ้าเรามีตนเป็นที่พึ่งแห่งตน สติมันมาอยู่กับใจเรา ไม่มีอะไรที่ยากเกินกว่าที่เราจะรู้จะเห็นและปฏิบัติได้เป็นอันขาดค่ะ

ไม่ได้มองว่าเป็นหญิงเป็นชายแล้ว มีแต่จิตผู้รู้ใช่ไหมคะ

อ.พญ.อมรา : ไม่มองค่ะ เรามองว่าทุกคนเป็นผู้รู้อันเดียวกันค่ะ พลังอันนี้อันเดียวค่ะ

แพทย์หญิงอมรา มลิลา

อายุ ๘๓ ปี

สถาบันที่จบ

- คณะแพทย์ศาสตร์ศิริราชพยาบาล Diplomate American Board of Pediatrics พ.ศ.๒๕๑๐

- Ph.D สาขาสรีรวิทยา จาก Medical College of Pennsylvania พ.ศ. ๒๕๑๒

ปฏิบัติธรรม

ปฏิบัติธรรมกับท่านพระอาจารย์สิงห์ทอง ธมฺมวโร วัดป่าแก้วชุมพล อ.สว่างแดนดิน จ.สกลนคร และท่านพระอาจารย์พระมหาบัว ญาณสัมปันโน วัดป่าบ้านตาด อ.เมือง จ.อุดรธานี

ผลงานดีเด่น

- ได้รับรางวัลสตรีดีเด่นในพระพุทธศาสนาจากองค์การสหประชาชาติ ในวันสตรีสากล ประจำปี ๒๕๔๙

- ใช้หลักธรรมมาเยียวยาผู้ป่วยระยะสุดท้ายแทนยา สอนให้ผู้ป่วยเรียนรู้เรื่องสติและสมาธิ

แรงบันดาลใจในการทำงาน

เริ่มด้วยคุณพ่อ ระหว่างไปโรงเรียน คุณพ่อขับรถไปส่ง ช่วงที่อยู่ในรถ เป็นช่วงที่ได้คุยกับท่าน ต่อมาเริ่มรู้สึกว่าสิ่งที่คุณพ่อพูดเป็นการสอน คือการฟัง ท่านชี้ให้เห็นว่า บุคคลกับเรื่อง เป็นคนละอย่างกัน

ปรัชญาการดำเนินชีวิตและการทำงาน

คนเราต้องมีหน้าที่ อะไรที่เป็นงานเฉพาะหน้าขอให้เราพอใจในสิ่งที่อยู่เฉพาะหน้าเรา

ความภูมิใจในผลงานของท่าน

ภูมิใจทุกอย่าง ไม่ว่าจะดีหรือไม่ดี

เพื่อนภาวนา

อุบาสิกา ทิพวรรณ ทิพยทัศน์

ข้อคิดจากอาศรมมาตา อุบาสิกา ทิพวรรณ ทิพยทัศน์

คอลัมน์นี้ขอแนะนำผู้หญิงร่างเล็กในอาภรณ์ชุดสีกรัก ที่มีความเด็ดเดี่ยวกล้าหาญอุทิศชีวิตบูชาธรรมของพระพุทธเจ้า และยังเอื้อเฟื้อต่อเพื่อนหญิงให้ได้พบหนทางพ้นทุกข์ตามศักยภาพของตน มารู้จักกับคุณแม่เล็กและอาศรมมาตากันค่ะ

ก่อนจะเข้าสู่ทางธรรม

แม่ชื่อ**อุบาสิกา ทิพวรรณ ทิพยทัศน์** ปัจจุบันอายุ ๗๔ ปี จบเภสัชศาสตร์บัณฑิต พ.ศ. ๒๕๑๑ จากจุฬาลงกรณ์มหาวิทยาลัย เป็นลูกจ้าง ทำงานเป็น Detail อยู่ ๗ ปีครึ่ง ต่อมา อายุแค่ ๒๙ ยังไม่เคยเป็น supervisor ไม่เคยเป็นผู้จัดการ ก็ออกมาตั้งบริษัทเอง เคยตั้งบริษัท RX ผู้ผลิตยา Air - x ยา Air - x นี้ แม่ก็เป็นคนคิดสูตรและคิดชื่อเอง ขายดีมาก เมื่อ ๕ - ๖ ปีที่แล้ว เขารายงานว่ายาตัวเดียวนี้ขายได้ ๕๐๐ ล้าน แต่ว่าแม่ไม่ได้มีส่วนอะไรกับเขานะ เพราะว่าขายหุ้นเพื่อมาสร้างอาศรมมาตาออกมาได้ ๓๓ - ๓๔ ปีแล้ว เหตุปัจจัยคือแม่เป็นคนทำงานหนักมาก ตื่นตั้งแต่ตี ๕ ทำงานถึง ๕ ทุ่ม ทำงานวันละ ๑๘ ชั่วโมง กินนอนอยู่ในบริษัท ๕ ปี มีลูกน้องร้อยคน ก็ร้อยปัญหา ก็สะสมความเครียดมาก

วันหนึ่งที่ป่วยอยู่ในบริษัทคนเดียว เริ่มถามตัวเองว่า ถ้าเราตายไปวันนี้ ชีวิตคนเรามีแค่นี้จริงๆ หรือ จากเด็กยากจน พ่อแม่ให้การศึกษาจนจบมหาวิทยาลัย ส่งเสียน้องเรียนต่อ จนเรียนจบมหาวิทยาลัยทุกคน แล้วก็รอวันนี้ รอวันตาย ชีวิตมีแค่นี้จริงๆ หรือ แม่ก็เริ่มคิดพิจารณา

อีกเหตุปัจจัยคือ แม่เป็นคนทำบุญมาก มีคนมาขอทำหนังสือ ทำอะไรก็ให้ ตอนนั้นยังมีรายได้ดี ตอนนั้นอาจารย์ยันตระจะทำหนังสือ “ตามรอยบาทพระศาสดา” แม่ก็ทำบุญไป ๕๐,๐๐๐ บาท แล้วไม่รู้ตัวว่าเป็นลูกศิษย์ที่เขาสนใจ ลูกศิษย์ยันตระก็มานอนเป็นเพื่อนที่บริษัท เอาหนังสือธรรมะ เอาเทปธรรมะมาให้ เราก็เริ่มนั่งสมาธิด้วยตัวเอง จิตรวม สุขมาก สงบมาก เรารู้สึกว่าเราตามหาความสุขอย่างนี้ ประกอบกับความเครียดจากงาน ในที่สุดก็ตัดสินใจลาออก

ก่อนที่จะมาสร้างอาศรมมาตา

ออกจากงานมาแล้ว ตอนแรกไปอยู่กับพระอาจารย์ยันตระ ตอนนั้นดังที่สุดในประเทศไทย มีลูกศิษย์เป็นล้าน แม่ก็เป็นกรรมการวัด มีหน้าที่ไปซื้อของ แต่ว่าพวกผู้หญิงคนอื่น เช่น แม่ชี หรืออุบาสิกา เขาจะผลัดเวรกัน เข้าทำงานตอนตี ๓ กว่าจะได้ออกก็บ่าย ๓ ต้องทำงานหนักอย่างนี้แล้วพวกเขาจะเอาเวลาที่ไหนไปภาวนา (แต่ทุกคนเต็มใจ แย่งกันทำนะ เพราะเขาเชื่อว่าได้ทำบุญกับพระอรหันต์)

แม่เห็นแล้วก็คิดว่า โอ้โห ทำไมผู้หญิงเรานี้อาภัพจังเลย เริ่มคิดว่า **ถ้าเรามีบุญวาสนา ตั้งใจไว้ ขอให้เรานี้ได้ตั้งสำนักที่จะให้ผู้หญิงมาภาวนาเหมือนพระ ไม่ต้องทำอะไรเลย** ในที่สุดก็มาสร้างอาศรมมาตา เราก็ทำมาจนถึงทุกวันนี้ ๒๒ ปีแล้ว

แรงจูงใจให้มาสร้างอาศรมมาตา

แรงจูงใจอย่างแรกคือ เห็นความอาภัพของผู้หญิง โดยเฉพาะแม่ชี ไม่มีสำนักอยู่ ก็ต้องไปอยู่วัด ต้องไปรับใช้พระ แม่ชีจะอยู่บ้านไม่ได้ ถือว่าเป็นอนาคาริก นอกจากจะมีสำนักส่วนตัว **แรงจูงใจที่ ๒** พบว่าหลังจากที่เราเคยไปธุดงค์แบบพระร่อนเร่ไป แม่ฮ่องสอนบ้าง ชายแดนพม่า เดินกันไป ๒ คนกับแม่ชี ค่ำไหนนอนนั่น ทำแบบพระธุดงค์

ตอนหลังมาศึกษาวินัยมาก ก็พบว่าพระพุทธเจ้าไม่ทรงอนุญาตให้ผู้หญิงไปธุดงค์แบบนั้น เพราะเป็นเพศที่อันตรายต่อพรหมจรรย์ เราจึงได้มาสร้างสำนัก อย่างน้อยที่นี่ มีป่าเขาธรรมชาติสวยงาม ปลอดภัย สัปปายะ ไม่มีอะไรน่ากลัว

เป้าหมายของอุบาสิกาในพระพุทธศาสนา

แม่มานั่งคิดว่า ตอนแรกที่เราไปอยู่กับยันตระ เราก็เข้าไปเป็นกรรมการวัด ทำงานอยู่เกือบ ๒ ปี นี่คือสละบริษัท ๑๐๐ ล้านออกมา แล้วเราก็มาทำงานอีก แต่มาทำงานรับใช้พระ เราก็เลยเลิก ตัดสินใจออกไปธุดงค์ ไปอยู่ที่อื่นเลย ไม่กลับมา ธุดงค์ไปภาวนาอยู่ตามป่าตามเขา ขณะนั้นก็อ่านพระวินัย พระพุทธเจ้าตรัสว่า ผู้หญิง ผู้ชายนี้ มีสิทธิ์บรรลุธรรมเท่ากันเลย เพียงแต่ว่าผู้หญิงอาจจะมีจุดด้อยกว่าผู้ชาย เช่นว่า ความกลัวมากกว่าผู้ชาย แต่ผู้ชายก็ต้องฝึกเหมือนกันหมด ผู้ชายก็มาติดเรื่องเกียรติ เรื่องกาม เห็นไหมว่า พระสึกไปเพราะเรื่องนี้ทั้งนั้น ไม่สตรีก็สตางค์นี่แหละ

ต่อสู้เพื่อผู้หญิง เปิดเผยความจริงเรื่องยันตระ

แม่สู้เพื่อความถูกต้อง เพื่อพระธรรมวินัย ใน ๒ ปีสุดท้าย ทางนั้นเขาก็ไล่ล่าแม่เหมือนกัน มูลนิธิเพื่อนหญิง เขาเห็นแม่สู้อยู่คนเดียว ไม่มีพวกพ้องอะไร ก็ให้รางวัลสตรีสากล เพื่อให้เป็นกำลังใจ ต่อจาก อองซาน ซูจี แม่ก็ได้รางวัลปี ๒๕๓๗

ผู้หญิงควรจะเดินต่อไปทางธรรมอย่างไร

ศักยภาพของผู้หญิงมีเท่ากับผู้ชาย ตราบใดมือจับไฟแล้วร้อน มือจับน้ำแข็งแล้วเย็น ไม่ว่าจะชาติใดหรือเพศใด มันก็เหมือนกัน นี่ก็เป็นตัวรู้มีเหมือนกันหมดทุกคน ยกเว้นคนบ้าใบ้บอดหนวกที่จะปฏิบัติลำบากนัก ถ้าเราให้โอกาสผู้หญิงปฏิบัติภาวนาได้เหมือนกับพระ เขามีโอกาสภาวนาเต็มที่ ก็เป็นไปได้ว่า ผู้หญิงสามารถบรรลุธรรมได้

พิจารณาประโยชน์ตน ประโยชน์ท่าน

แม่มาอ่านพุทธพจน์คำหนึ่งว่า **"ถึงแม้ว่าเราจะทำประโยชน์ให้กับคนอื่นมากมายมหาศาล แต่ขาดประโยชน์ตน ท่านก็ไม่สรรเสริญ"** คนเรามันเป็นโพธิสัตว์มานะ เส้นทางเหมือนแม่นี้ แต่ตั้งใจจะพ้นทุกข์กันทุกคน แต่ว่าเนื่องจากเราบำเพ็ญบารมีเป็นโพธิสัตว์มา มันติดสันดานเรามา ก็ต้องมาช่วยคนอื่น แล้วเราก็อ้างว่า วางไม่ได้ ทิ้งไม่

ได้เพราะเราจะต้องทำประโยชน์นู่นนี่นั่น แต่อย่าลืมว่า **อะไรก็ตามที่กั้นขวางเส้นทางที่จะทำให้เราเดินนี้ มันเป็นมารทั้งสิ้น**

ความเห็นกรณีภิกษุณีที่ทางคณะสงฆ์ไม่ยอมรับ

ปี ๒๕๕๕ แม่ไปเข้าพรรษา ปลีกวิเวกครึ่งปี อยู่ที่อาศรมธารธรรม จ. เพชรบุรี เจอหนังสือเล่มหนึ่ง มีข้อความของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ.ปยุตฺโต) บอกเกี่ยวกับว่า ทำไมภิกษุณีมีไม่ได้ โอ้โห ตาสว่างเลย เพราะท่านบอกไว้ว่าเมื่อ ๗๐๐ ปีที่แล้ว หลังพระพุทธเจ้าปรินิพพาน ภิกษุณีถูกฆ่าหมด ตอนนั้นฮินดูเข้ามาครอบครองในอินเดีย จากนั้นท่านก็ยังอนุญาตให้มีภิกษุณีอยู่ แต่ต้องบวชในสงฆ์ ๒ ฝ่าย ใครที่รู้พระวินัยจริงๆ เขาก็จะปฏิเสธว่า ที่บวชปัจจุบันนี้ไม่ถูกต้อง ความจริงตามหลักเถรวาทคือ ๗๐๐ ปี หลังยุคพุทธกาล ภิกษุณีสูญพันธุ์หมดแล้ว

แนะนำอาศรมมาตา สถานภาวนา

ที่นี่เราอยากได้คนที่มีอุดมการณ์เหมือนกัน ไม่ต้องการคนมามาก เพราะที่นี่ต้องการคนตั้งใจจริง อย่างเขต ๔ (เขตป่า) มีกุฏิ ๕ หลังเท่านั้น รับทีละ ๕ คนพอ ถ้ามาคนเดียวยิ่งชอบใหญ่ เพราะถือว่าเขาเด็ดขาด มาคนเดียวเลย **จำไว้ สิ่งที่ไปได้คนเดียวคือ ๑. พระนิพพานไปคนเดียว ๒. ไม่มีใครเจ็บแทนเธอ ๓. ตาย เธอไปคนเดียว** ดังนั้นต้องเด็ดขาด ถ้ามัวแต่อ่อยๆ ไม่ได้เรื่อง คิดดู มีหลายคนที่เราเห็นชัดๆ บางทีเกิดอุบัติเหตุ ตายก็มี บางทีเป็นโรคหัวใจทำงานหนัก ตายไปก็มีหรือไม่ คนที่แข็งแรง จะประมาทได้ยังไง บางคนความรู้เพียบ ครูบาอาจารย์ชั้นเยี่ยมทั้งนั้น รู้ว่าเส้นทางที่เราจะรอด ไม่ต้องกลับมาเกิดอีกมีอยู่ แล้วเส้นทางที่เราไม่ปฏิบัติ แล้วเราจะต้องตกไปอบายภูมิ ๘๐ - ๙๐ เปอร์เซ็นต์ ก็รออยู่นะ

ข้อคิดสำหรับผู้หญิงที่สนใจภาวนาจริงจัง

เริ่มต้น เราคิดอย่างนี้ก่อนว่า ผู้หญิงเรามีศักยภาพเท่าเทียมกับผู้ชาย การที่เราถูกสอนว่าเราเกิดเป็นผู้หญิงนี้เพราะว่าเรามีปมด้อย โอกาสบรรลุธรรมไม่มี ต้องอุปัฏฐากพระไปเยอะๆ เพื่อสร้างบารมีไว้มาก แล้วอธิษฐานไปเกิดเป็นผู้ชาย แม่ขอให้เลิกคิด ข้อนี้ที่ถูกหลอก จนกระทั่งเราก็ยังเคยเชื่ออย่างนี้

ประการที่ ๒ พระพุทธเจ้าตรัสไว้ว่า คนมีปัญญาทางธรรมนี้เหมือนเขาโค ส่วนคนที่มีศรัทธาเหมือนขนโค เราจึงไม่คาดหวังว่าจะช่วยใครได้มากมายหรอก แต่เลือกคน บางคนนี้เราดูแล้วว่าคนนี้มีแวว ซึ่งในขณะที่เราฝึกคนนี้ ก็รู้ว่าบางคนก็ยังติดเรื่องโพธิสัตว์ **มารในนามของความดี** ของเกียรติ ของประโยชน์ อะไรสักอย่างในส่วนของคนอื่น มันครอบเราไว้หมด ถ้าเราไม่หักออกมาจริงๆ นะ ออกยากมาก แม่เชื่อว่าผู้หญิงทุกคน ถ้าไม่บ้าใบ้บอดหนวกนะ มีศรัทธาในคำสอนพระพุทธเจ้าอย่างลึกซึ้ง ก็มีโอกาสบรรลุธรรมทั้งนั้น แต่ต้องศึกษาด้วยนะ เพราะ ๙๐ เปอร์เซ็นต์ของคนไทยเรา ไม่ศึกษาเรื่องคำสอนพระพุทธเจ้า

สัมมาทิฏฐิตั้งไว้เลย เพราะ ๙๐ เปอร์เซ็นต์นี้เป็นเปลือกศาสนา เดี๋ยวนี้ฝรั่งเขาเอาของดีเรา

ไปกินหมดแล้ว เหมือนท่านพุทธทาสพูดไว้เมื่อ ๔๐ ปีที่แล้ว ท่านบอกว่า ของเรานี้เหมือนเป็นไก่ ไข่แล้วคนอื่นมาเอาไข่ไปกินหมด ท่านบอกว่า พระอาทิตย์จะขึ้นทางตะวันตก ท่านพูดมา ๔๐ ปี ถูกต้องไหม เพราะว่าฝรั่งเขาไม่ติดประเพณี คำว่า พิธีการกับประเพณีนี้ไม่ใช่เรื่องของศาสนาพุทธ เลย เป็นเรื่องของฮินดู พราหมณ์ทั้งหมด เราก็ติด อยู่อย่างนี้ มันออกยาก ต้องมีปัญญา ศรัทธาอย่าง เดียวไปไม่รอด

วารสารโพธิยาลัย ขอกราบขอบพระคุณ คุณ แม่เล็ก หรือ อุบาสิกาทิพวรรณ ทิพยทัศน์ เป็น อย่างสูงมา ณ โอกาสนี้ ที่ให้ความเป็นกันเอง บอกเล่าประสบการณ์ภาวนาอย่างน่าประทับใจ เสียดาย พื้นที่มีน้อย ไม่สามารถนำลงได้ทั้งหมดค่ะ

อาศรมมาตา ที่พักภาวนาเพื่อพัฒนาจิต

- อาศรมมาตา ตั้งอยู่ ๖๗ หมู่ ๗ ต.ภูหลวง อ.ปักธงชัย จ.นครราชสีมา ๓๐๑๕๐
- สถานภาวนาตามธรรมชาติที่สัปปายะสำหรับผู้หญิง มีคอร์สปฏิบัติธรรมตลอดทั้งปี
- สมัครได้ทั้งชายและหญิงค่ะ (ในคอร์ส)
- สมัครมาปฏิบัติภาวนาส่วนตัว (ปลีกวิเวก)
- ถือศีล ๘ และ รับประทานอาหารมังสวิรัติ
- ฟรี ไม่มีค่าใช้จ่าย ร่วมบุญตามกำลังศรัทธา
- ติดต่อสอบถามเพิ่มเติมและสมัครเพื่อปฏิบัติธรรมได้ในช่องทางนี้ ไลน์ : @ashrammata โทรศัพท์ : อุบาสิกาพิชามญชุ์ (คุณไก่) 081-913-5031 (เจ้าหน้าที่จะติดต่อกลับไป หลังจากได้รับข้อมูลจากท่าน)

ใครว่าสตรีบรรลุธรรมไม่ได้

มารกล่าวว่า

ยนฺตํ อิสีหิ ปตฺตพฺพํ ฐานํ ทุรภิสมฺภวํ
น ตํ ทฺวงฺคุลปญฺญาย สกฺกา ปปฺโปตุมิตฺถิยาติ

สตรีมีปัญญาเพียง ๒ นิ้ว ไม่อาจถึงฐานะ อันจะพึงอดทนได้ด้วยยาก ซึ่งท่านผู้แสวงหาคุณทั้งหลายจะพึงถึงได้

โสมาภิกษุณี

อิตฺถีภาโว กึ กยิรา จิตฺตมฺหิ สุสมาหิเต
ญาณมฺหิ วตฺตมานมฺหิ สมฺมา ธมฺมํ วิปสฺสโต
ยสฺส นูน สิยา เอวํ อิตฺถีหํ ปุริโสติ วา
กิญฺจิ วา ปน อสฺมีติ ตํ มาโร วตฺตุมรหตีติ

ความเป็นสตรีจะทำอะไรได้ เมื่อจิตตั้งมั่นดีแล้ว เมื่อญาณเป็นไปแก่ผู้เห็นธรรมอยู่โดยชอบ ผู้ใดพึงมีความคิดเห็นแน่อย่างนี้ว่า เราเป็นสตรี หรือว่า เราเป็นบุรุษ หรือจะยังมีความเกาะเกี่ยวว่า เรามีอยู่ มารควรจะกล่าวกะผู้นั้น

ลำดับนั้น มารผู้มีบาปเป็นทุกข์ เสียใจว่า โสมาภิกษุณีรู้จักเรา ดังนี้ จึงได้อันตรธานไปในที่นั้นเอง

(โสมาภิกษุณี มารสังยุต สํ. สคา.)

ชวนอ่านพระสูตร

เพื่อนเดินทาง

อาทิตตปริยายสูตร

บัดนี้จะได้แสดง**อาทิตตปริยายสูตร** พระสูตรว่าด้วยอาทิตตปริยาย และธรรมปริยาย คือสิ่งทั้งปวงเป็นของร้อน เป็นของมอดไหม้ หมดสิ้นไปดังนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราจักแสดงอาทิตตปริยายและธรรมปริยายแก่เธอทั้งหลาย เธอทั้งหลายจงฟัง จงใส่ใจให้ดี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อาทิตตปริยาย และธรรมปริยาย เป็นไฉน ?

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลแทงจักขุนทรีย์ด้วยหลาวเหล็กอันคม ร้อน ไฟติดลุกโพลงแล้ว ยังดีกว่า การถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในรูป อันจักขุ-วิญญาณพึงรู้แจ้ง จะดีอะไร

วิญญาณอันตะกลามด้วยความยินดีในนิมิต หรือตะกลามด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ ก็พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยาเสียในสมัยนั้นไซร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติสองอย่างคือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้ จึงกล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลเกี่ยวโสตินทรีย์ด้วยขอเหล็กอันคม ไฟติดลุกโพลงแล้ว ยังดีกว่า การถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในเสียง อันโสต-วิญญาณพึงรู้แจ้ง จะดีอะไร

วิญญาณอันตะกลามด้วยความยินดีในนิมิต หรือตะกลามด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ ก็พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยาเสียในสมัยนั้นไซร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติสองอย่างคือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้ จึงได้กล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลคว้านฆานินทรีย์ด้วยมีดตัดเล็บอันคม ไฟติดลุกโพลงแล้ว ยังดีกว่า การถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในกลิ่น อันฆาน-วิญญาณพึงรู้แจ้ง จะดีอะไร

วิญญาณอันตะกลามด้วยความยินดีในนิมิต หรือตะกลามด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ก็พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยาเสียในสมัยนั้นไซร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติสองอย่างคือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน อย่าง

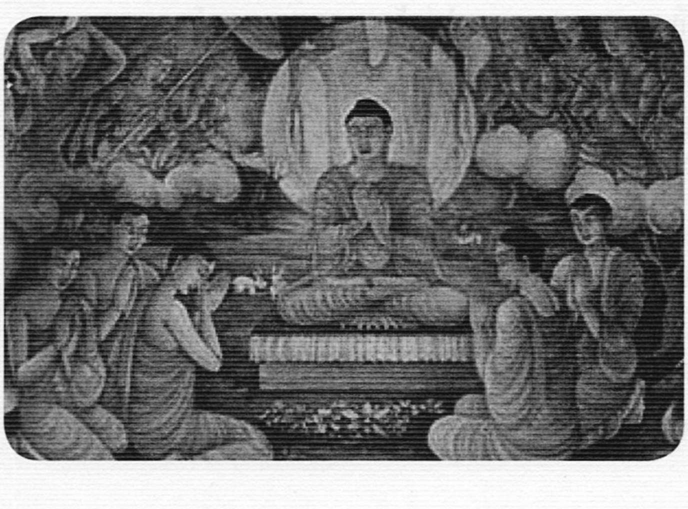
ใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้ จึงได้กล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลเฉือนชิวหินทรีย์ด้วยมีดโกนอันคมไฟติดลุกโพลงแล้ว ยังดีกว่าการถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในรส อันชิวหาวิญญาณพึงรู้แจ้ง จะดีอะไร

วิญญาณอันตะกลามด้วยความยินดีในนิมิตหรือตะกลามด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ก็พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยาเสียในสมัยนั้นไซร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติสองอย่างคือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้ จึงได้กล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย บุคคลแทงกายินทรีย์ด้วยหอกอันคม ไฟติดลุกโพลงแล้ว ยังดีกว่า การถือนิมิตโดยอนุพยัญชนะในโผฏฐัพพะ อันกายวิญญาณพึงรู้แจ้ง จะดีอะไร

วิญญาณอันตะกลามด้วยความยินดีในนิมิตหรือตะกลามด้วยความยินดีในอนุพยัญชนะ เมื่อตั้งอยู่ก็พึงตั้งอยู่ได้ ถ้าบุคคลพึงทำกาลกิริยาเสียในสมัยนั้นไซร้ ข้อที่บุคคลจะพึงเข้าถึงคติสองอย่างคือ นรกหรือกำเนิดสัตว์เดียรัจฉาน อย่างใดอย่างหนึ่ง ก็เป็นฐานะที่จะมีได้ ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นโทษอันนี้ จึงได้กล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ความหลับยังดีกว่า แต่เรากล่าวความหลับว่าเป็นหมัน ไร้ผล เป็นความงมงายของคนที่เป็นอยู่ การที่ตนลุอำนาจของวิตกเช่นใดแล้ว พึงทำลายหมู่ให้แตกกันได้ ก็ไม่ควรตรึกถึงวิตกเช่นนั้นเลย

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย เราเห็นความเป็นหมันและเห็นโทษที่เป็นอยู่อย่างนี้ จึงได้กล่าวอย่างนี้

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย ในข้อนั้น อริยสาวกผู้ได้สดับแล้ว ย่อมพิจารณาเห็นดังนี้ว่า

จักขุนทรีย์ที่บุคคลแทงด้วยหลาวเหล็กอันร้อนไฟติดลุกโพลงแล้ว จงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า จักษุไม่เที่ยง รูปไม่เที่ยง จักษุวิญญาณไม่เที่ยง จักษุสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้นเพราะจักษุสัมผัส เป็นปัจจัยไม่เที่ยง

โสตินทรีย์ที่บุคคลเกี่ยวด้วยขอเหล็กอันคมไฟติดลุกโพลงแล้ว จงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า โสตะไม่เที่ยง สัททะเสียงไม่เที่ยง โสตวิญญาณไม่เที่ยง โสตสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะโสตสัมผัส เป็นปัจจัยไม่เที่ยง

ฆานินทรีย์ที่บุคคลคว้านด้วยมีดตัดเล็บอันคมไฟติดลุกโพลงแล้ว จงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า ฆานะจมูกไม่เที่ยง คันธะกลิ่นไม่เที่ยง ฆานวิญญาณไม่เที่ยง ฆานสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะฆานสัมผัส เป็นปัจจัยก็ไม่เที่ยง

ชิวหินทรีย์ที่บุคคลเฉือนด้วยมีดโกนอันคมไฟติดลุกโพลงแล้ว จงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า ชิวหาลิ้นไม่เที่ยง รสไม่เที่ยง ชิวหาวิญญาณไม่เที่ยง ชิวหาสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยชิวหาสัมผัส เป็นปัจจัยก็ไม่เที่ยง

กายินทรีย์ที่บุคคลแทงด้วยหอกอันคมไฟติดลุกโพลงแล้ว จงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า กายไม่เที่ยง โผฏฐัพพะไม่เที่ยง กายวิญญาณไม่เที่ยง กายสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้นเพราะอาศัยกายสัมผัส เป็นปัจจัยก็ไม่เที่ยง

ความหลับจงพักไว้ก่อนเถิด ผิฉะนั้นเราจะทำไว้ในใจอย่างนี้ว่า มนะใจไม่เที่ยง ธัมมารมณ์ไม่เที่ยง มโนวิญญาณไม่เที่ยง มโนสัมผัสไม่เที่ยง แม้สุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะอาศัยมโนสัมผัส เป็นปัจจัยก็ไม่เที่ยง

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย อริยสาวกผู้ได้สดับแล้วเห็นอยู่อย่างนี้ ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในจักษุ แม้ในรูป แม้ในจักษุวิญญาณ แม้ในจักษุสัมผัส แม้ในสุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้นเพราะจักษุสัมผัสเป็นปัจจัย ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในโสตะ แม้ในเสียง...ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในฆานะ แม้ในกลิ่น... ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในชิวหา แม้ในรส ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในกายะ แม้ในโผฏฐัพพะ... ย่อมเบื่อหน่ายแม้ในใจ แม้ในธัมมารมณ์ แม้ในมโนวิญญาณ แม้ในมโนสัมผัส แม้ในสุขเวทนา ทุกขเวทนา หรืออทุกขมสุขเวทนาที่เกิดขึ้น เพราะมโนสัมผัสเป็นปัจจัย เมื่อเบื่อหน่ายแล้วย่อมคลายกำหนัด เพราะคลายกำหนัดจึงหลุดพ้น เมื่อหลุดพ้นแล้วย่อมมีญาณหยั่งรู้ว่าหลุดพ้นแล้ว รู้ชัดว่าชาติสิ้นแล้ว พรหมจรรย์อยู่จบแล้ว กิจที่ควรทำทำเสร็จแล้ว กิจอื่นเพื่อความเป็นอย่างนี้มิได้มี

ดูก่อนภิกษุทั้งหลาย นี้แลเรียกว่า อาทิตตปริยาย และธรรมปริยาย ฉะนี้แล

ก็จบไป สำหรับพระสูตรในพระไตรปิฎกที่ได้นำมาแสดงให้ทราบกัน มีข้อสังเกตดังนี้ว่า ในเบื้องต้นนั้นกล่าวถึง สิ่งที่มีผลเท่ากัน คือการทำร้ายตนเอง กับการติดในนิมิต หรือติดในอนุพยัญชนะ หากเราวิเคราะห์เรื่องการติดในนิมิตนั้น มันเหมือนกับการตกเป็นทาส การถูกครอบงำโดยอารมณ์ ที่เรามักจะยินดีในสิ่งต่างๆ ที่ผ่านมาในชีวิต ไม่ว่าจะเป็นรูป เสียง กลิ่น รส โผฏฐัพพะ หรืออารมณ์ที่ละเอียด มองเห็นไม่ได้อย่างธรรมารมณ์ คือเรายอมถูกควบคุม ยอมถูกครอบงำจากสิ่งต่างๆ มากมายที่อยู่ในภพ

พระผู้มีพระภาคกำลังจะตรัสสอนให้ระวังอารมณ์ หรือแม้แต่การนอน จะดีกว่าการวิตกไปในเรื่องที่จะเป็นเหตุทำลายหมู่ให้แตกกัน แต่การนอนนั้นเป็นหมัน ไม่ได้เกิดผลอะไรขึ้นมาเลย ส่วนการถูกครอบงำโดยวิตกนั้นเล่า ก็เป็นการเสพที่ไม่ต่างจากการทำร้ายตนเอง ธรรมะของพระพุทธองค์เต็มไปด้วยความรัก มันมากมายกว่าดวงดาวบนท้องฟ้า ซึ่งถ้าเธอทั้งหลายคิดที่จะติด ติดกับดักกับการกระทบอารมณ์ ว่าต้องกระทบอารมณ์ เสพจนกระทั่งหมกไหม้ไปพร้อมกับอารมณ์ เรากล่าวว่าไม่ควร ไม่ควรติด เพราะมันเป็นแค่ความรู้สึก คือความรู้สึกต่างๆ มันไม่เที่ยง มันมาแล้วก็ไป มาแล้วก็ไป เกิดขึ้นมาไม่ว่ามันจะสุข ทุกข์ มันมาแล้วก็ไป มันเป็นแค่ความรู้สึก ชั่วคราว ไม่ยั่งยืน ไม่ถาวร ไม่สามารถทนอยู่ได้นาน เราจึงไม่ควรติดยึดกับอะไร เพราะไม่นาน มันก็ต้องจากไปตามกาลเวลา

แต่นี่ก็ไม่ได้หมายความว่าไม่ให้ยึดติดอะไรเลยนะ เพราะถึงอย่างไร เกิดมาแล้ว คนเราก็ต้องมีหลักยึด คือต้องหาหลักยึดให้ได้ ข้อธรรมะในพระศาสนานี้ มีเรื่องกุศลหลายเรื่อง ที่เราควรที่จะยึดเป็นหลักไว้ ไม่ว่าจะเป็นเรื่องทานกุศล ศีลกุศล หรือภาวนากุศล

แต่ก็ไม่ได้บอกว่ากุศลทั้งหลายจะไม่ใช่ไฟนะ เพียงแต่ว่ากุศลนั้นให้ประโยชน์กับผู้คน กับโลกได้มากกว่า เหมือนเราเกิดมา ตราบใดที่เรายังไม่ได้เป็นพระอรหันต์ เราก็ยังต้องทำกรรมอยู่แล้วเพื่อที่จะมีชีวิต การทำกรรมก็เหมือนไฟ ถ้ารู้จักใช้ประโยชน์ก็จะเกิดขึ้นได้ อยากจะกล่าวถึงสิ่งที่ต้องระวังไว้อย่างหนึ่งในชีวิตคือ ต้องไม่ทำสิ่งที่ผิดพลาดมาก อย่างเช่น การถือเอานิยตมิจฉาทิฏฐิ หรือการกระทำอนันตริยกรรม ๕ เพราะถ้าได้ลงมือทำไปแล้วละก็ จะคิดว่าไม่เที่ยงก็คงไม่ได้แล้ว คือลงนรกแน่นอน อันนี้เป็นสิ่งที่แน่นอนในฝ่ายชั่ว

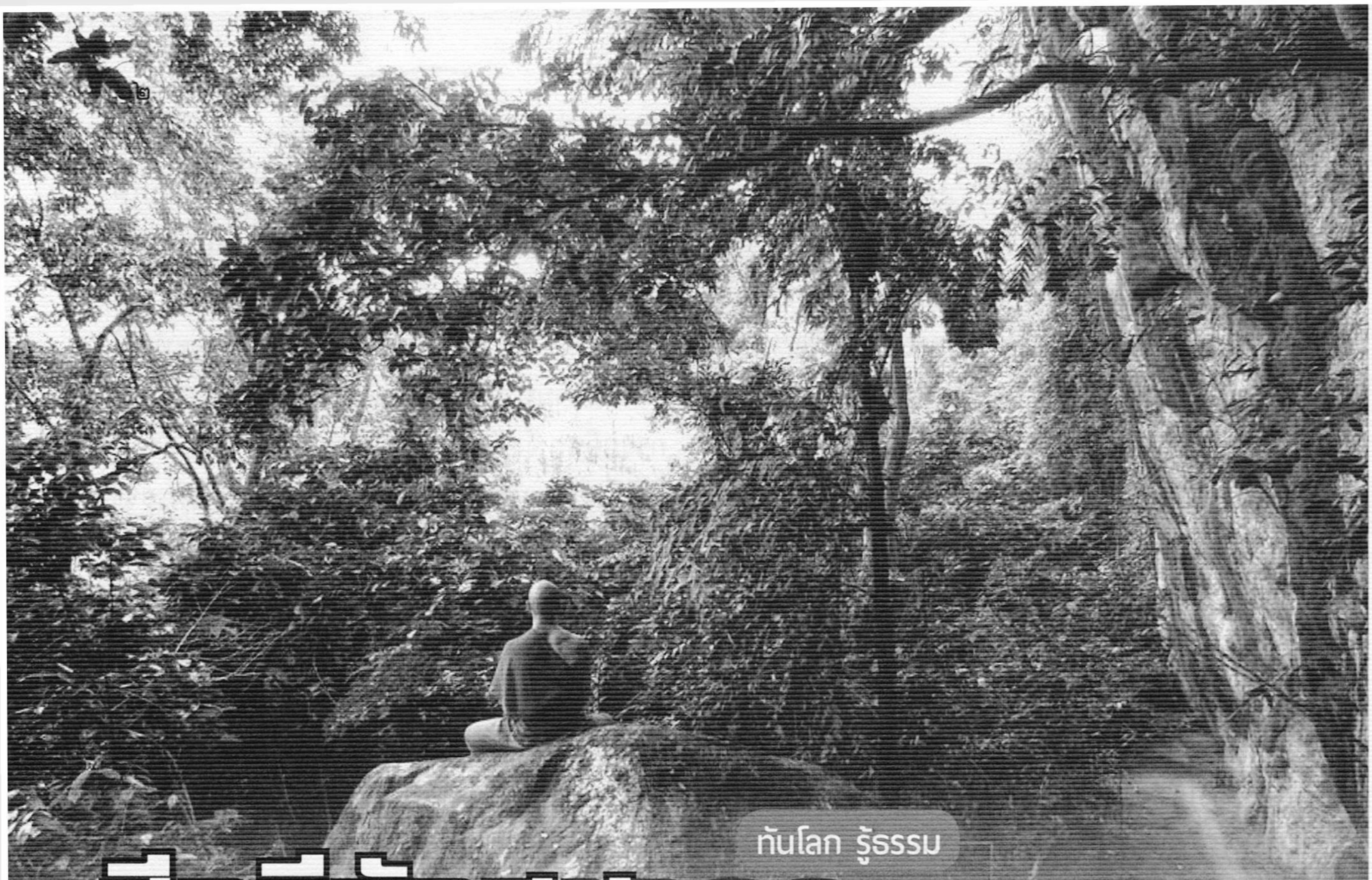
ส่วนการทำมรรคกุศลให้เกิดขึ้นนั้นก็จะทำให้เกิดผลตามมาอย่างไม่ต้องมีระหว่างคั่น เหมือนกรรมอื่นๆ จึงจัดเป็นสิ่งที่แน่นอนในฝ่ายดี ดังนั้น *ไม่เที่ยง* กับ *ไม่แน่นอน* ไม่เหมือนกันนะ ให้ระวังไว้ ทุกอย่างไม่เที่ยงก็จริง แต่มีบางอย่างที่แน่นอน

จึงขอให้พวกเราทำความเพียรให้เกิด ทำสติปัญญาให้เกิดขึ้น เพื่อที่จะมีชีวิตที่ดีในโลกที่ไม่เที่ยงนี้ จนกระทั่งทุกสิ่งทุกอย่างสิ้นสุดลง ทำตัวเองให้แน่นอนที่จะพ้นจากการถูกอารมณ์ครอบงำ จากความยินดีในการถูกอารมณ์ครอบงำโดยเร็วพลันทุกท่าน เทอญ

แจกหนังสือ รู้จักพระไตรปิฎกให้ชัดให้ตรง

หนังสือ **“รู้จักพระไตรปิฎก ให้ชัดให้ตรง”** เป็นผลงานของ สมเด็จพระพุทธโฆษาจารย์ (ป.อ. ปยุตฺโต) เมื่อครั้งดำรงสมณศักดิ์ ที่ พระพรหมคุณาภรณ์ ซึ่งเจ้าประคุณสมเด็จฯ นิพนธ์ขึ้นด้วยความห่วงใยพระพุทธศาสนา โดยบทความ **“รู้จักบ้านของตัว เที่ยวทั่วพระไตรปิฎก”** ได้จบลงในฉบับนี้ ดังนั้นเพื่อให้เข้าใจชัดเจนจึงควรศึกษาเพิ่มเติมจากเล่มนี้ด้วย ซึ่งได้รับความอนุเคราะห์จากวัดญาณเวศกวัน ซึ่งวารสารโพธิยาลัยยินดีมอบหนังสือนี้ให้ท่านผู้อ่าน โดยมีกติกาง่ายๆ ดังนี้คือ **ขอให้ท่านแสดงความคิดเห็นที่มีต่อ วารสารโพธิยาลัย สั้นยาวไม่กำหนด** เพื่อคณะผู้จัดทำจะได้นำความคิดเห็นเหล่านั้นมาปรับปรุงคุณภาพของวารสารต่อไป ส่งความคิดเห็นของท่านมาที่ **ทพญ.อัจฉรา กลิ่นสุวรรณ์** email acharak7153@gmail.com หรือ เขียนเป็นจดหมายส่งไปรษณีย์มาที่ **ชมรมกัลยาณธรรม เลขที่ ๑๐๐ ถนนประโคนชัย ตำบลปากน้ำ อำเภอเมือง จังหวัดสมุทรปราการ ๑๐๒๗๐** วงเล็บมุมซองว่า **(วารสารโพธิยาลัย)** หนังสือมีจำนวนจำกัด กรุณาส่งด่วน ก่อนหนังสือจะหมด โปรดแจ้งชื่อและที่อยู่ให้ชัดเจน สำหรับส่งหนังสือถึงท่านตามที่ขอมาด้วย

ทันโลก รู้ธรรม

สีลวีมังสชาดก

ปุญฺญวํโส

ศีล กับ สุตะ อันไหนประเสริฐกว่า

พระศาสดา เมื่อประทับอยู่ ณ พระเชตวันมหาวิหาร ทรงปรารภพราหมณ์ผู้ทดลองศีลคนหนึ่ง จึงตรัสเรื่องนี้

ในอดีตกาล เมื่อพระเจ้าพรหมทัตครองราชสมบัติอยู่ในนครพาราณสี พระโพธิสัตว์บังเกิดในสกุลพราหมณ์ เจริญวัยแล้ว เรียนศิลปะทุกอย่างในเมืองตักกสิลา เสร็จแล้ว กลับไปเมืองพาราณสี แสดงให้พระราชาทอดพระเนตร พระราชาได้ประทานตำแหน่งปุโรหิตแก่พระโพธิสัตว์ พระโพธิสัตว์นั้นรักษาศีลห้า ฝ่ายพระราชาก็ทรงเคารพพระโพธิสัตว์นั้นด้วยทรงเห็นว่าเป็นผู้มีศีลบริสุทธิ์ไม่ด่างพร้อย พระโพธิสัตว์นั้นคิดว่า **พระราชาทรงเคารพยกย่องสรรเสริญเรายิ่งกว่าพราหมณ์อื่นๆ เพราะอะไร** เพราะเห็นว่าเราเป็นผู้มีศีล หรือทรงเห็นว่าเป็นผู้ประกอบการทรงจำ สุตะ ศิลปะดี คือมีความรู้และความสามารถดี

พระองค์คิดว่า จักทดลองศีลของตน จึงหยิบเอากหาปณะทองคำหนึ่งอันไป จากแผ่นกระดานสำหรับนับเงิน ต่อหน้าเจ้าหน้าที่การเงิน โดยไม่บอกกล่าวแต่อย่างใด เหรัญญิกนั้นก็ไม่ได้พูดอะไร คงนั่งดูเฉยๆ ด้วยความเคารพในพราหมณ์ วันที่ ๒ ก็ทำแบบเดิมอีก คราวนี้หยิบเพิ่มเป็น ๒ เหรียญ เหรัญญิกก็ยังนั่งดูเฉยๆ ครั้นในวันที่ ๓ พราหมณ์คว้าเหรียญเต็มกำมือ คราวนี้เหรัญญิกหมดความเคารพยำเกรง ส่งเสียงดังให้ช่วยจับโจร แล้วพูดด้วยความผิดหวังและโกรธว่า "**แสร้งทำตัวเป็นคนดีมีศีลตั้งนาน ที่แท้ก็หลอกลวงมาอย่างแนบเนียน**" พวกราชบุรุษช่วยกันจับพราหมณ์นั้นนำไปยังสำนักของพระราชา

ในระหว่างทางได้เห็นหมองูกำลังแสดงเล่นงูอยู่ จับงูพิษที่หัวที่หางบ้างเอามาพันคอบ้าง ก็อดไม่ได้ที่จะกล่าวเตือนว่า "ระวัง หากโดนงูพิษนี้กัด

ถึงตายแน่" หมองูก็หัวเราะย้อนตอบว่า "งูนี้เป็นงูมีศีล สมบูรณ์ด้วยมารยาท ไม่ทำร้ายเราหรอก ไม่เหมือนท่านที่เป็นคนทุศีล ฉกชิงพระราชทรัพย์" พราหมณ์เกิดปัญญาขึ้นว่า "**แม้แต่งูพิษที่ไม่กัดใครไม่เบียดเบียนใคร ยังชื่อว่ามีศีล** จะกล่าวไยถึงมนุษย์เล่า **ฉะนั้นในโลกนี้ ศีลเท่านั้นที่ชื่อว่าสูงสุด สิ่งอื่นยิ่งไปกว่าศีลไม่มี**"

เมื่อพราหมณ์ถูกนำตัวไปอยู่ต่อหน้าพระราชา พระราชาก็ต้องแปลกใจ ไม่เชื่อพระกรรณตนเอง แต่ก็รับสั่งว่าหากเป็นเช่นนั้นจริง พวกเจ้าก็ลงโทษตามพระราชอาญาได้ พราหมณ์รีบกราบทูลว่า "ข้าแต่มหาราช ข้าพระองค์ไม่ใช่โจร พระเจ้าข้า" แล้วก็เล่าความจริงทั้งหมดให้ทรงทราบ จนกระทั่งถึงความหมดสงสัยในการที่พระราชาทรงยกย่องศีลเป็นใหญ่ ไม่ใช่ยกย่องสิ่งอื่นเลย

แล้วจึงกล่าวประกาศ**คุณของศีล**ว่า :-

๑. ได้ทราบว่า ศีลเท่านั้นงดงาม ศีลยอดเยี่ยมในโลก แม้แต่งูใหญ่มีพิษอันร้ายแรง หากเป็นสัตว์มีศีลแล้ว ก็ไม่เบียดเบียนทำร้ายใคร

๒. ข้าพระองค์จักสมาทานศีลที่บัณฑิตรับรองแล้วว่า เป็นความปลอดภัยในโลก เป็นคุณชาติอันงาม เป็นเครื่องให้บัณฑิตเรียกบุคคลผู้ประพฤติตามข้อปฏิบัติของพระอริยะว่าเป็นผู้มีศีล

๓. บุคคลผู้มีศีล ย่อมเป็นที่รักของญาติทั้งหลาย ทั้งย่อมรุ่งเรืองในหมู่มิตร เมื่อตายไปแล้ว ย่อมเข้าถึงสุคติ

ได้กล่าว**คาถา ๕** คาถานี้ว่า :-

๑. ข้าพระองค์มีความสงสัยว่า ศีลประเสริฐ หรือสุตะประเสริฐ ศีลนี่แหละประเสริฐกว่าสุตะ ข้าพระองค์ไม่มีความสงสัยแล้ว

๒. ชาติและวรรณะเป็นของเปล่า ได้สดับมาว่า ศีลเท่านั้นประเสริฐที่สุด บุคคลผู้ไม่ประกอบด้วยศีล ย่อมไม่ได้ประโยชน์เพราะสุตะ

๓. กษัตริย์และแพศย์ผู้ไม่ตั้งอยู่ในธรรม ไม่อาศัยธรรม เมื่อชนทั้งสองนั้นละโลกนี้ไปแล้ว ย่อมเข้าถึงทุคติ

๔. กษัตริย์ พราหมณ์ แพศย์ ศูทร คนจัณฑาลและคนเทหยากเยื่อ ประพฤติธรรมในธรรมวินัยนี้แล้ว ย่อมเป็นผู้เสมอกันในไตรทิพย์

๕. เวท ชาติ แม้พวกพ้อง ก็ไม่สามารถจะให้อิสริยยศหรือความสุขในภพหน้าได้ ส่วนศีลของตนเองที่บริสุทธิ์ดีแล้ว ย่อมนำความสุขในภพหน้ามาให้ได้

แล้วกราบทูลว่า ข้าแต่มหาราช ในเรือนของข้าพระองค์มีทรัพย์จำนวนมาก ทั้งที่เป็นของบิดามารดา ทำให้เกิดขึ้นด้วยตนเอง และทั้งที่พระองค์พระราชทาน การหาและสะสมสมบัตินี้ เป็นเรื่องไม่รู้จักจบสิ้น

ก็ข้าพระองค์เมื่อจะทดลองศีล จึงหยิบเอากหาปณะจากแผ่นกระดานสำหรับนับเงินไป บัดนี้ข้าพระองค์ทราบเกล้าแล้วว่า **ในโลกนี้ ชาติ โคตร ตระกูล ศิลปะ และประเทศ เป็นภาวะต่ำทราม และศีลเท่านั้นประเสริฐ** ข้าพระองค์จักบวช ขอจงอนุญาตให้ข้าพระองค์ได้บวชเถิด ทรงอนุญาตการบวช แล้วเข้าไปยังหิมพานต์ประเทศในวันนั้นเอง บวชเป็นฤๅษี ทำอภิญญาและสมาบัติให้บังเกิดแล้ว ได้มีพรหมโลกเป็นที่ไปในเบื้องหน้า

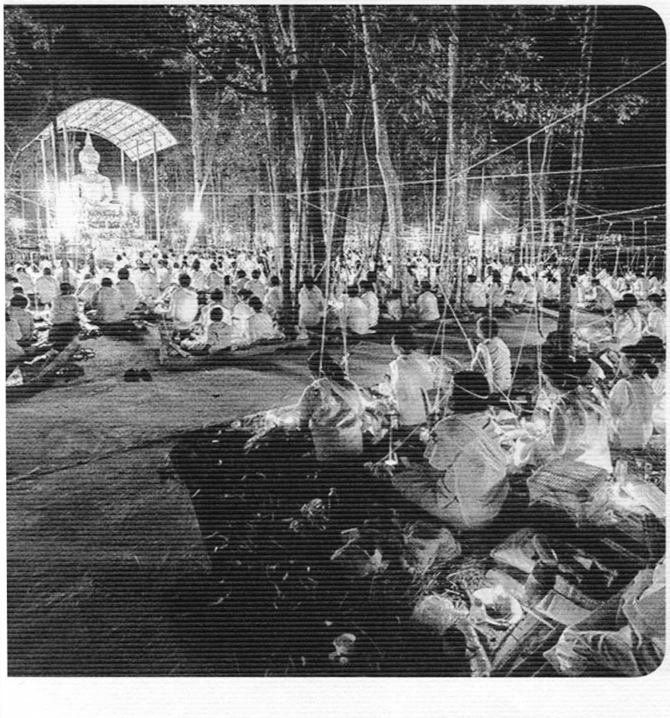
พระศาสดาครั้นทรงนำพระธรรมเทศนานี้มาแสดงแล้ว จึงทรงประชุมชาดกว่า พระราชาในครั้งนั้นได้เป็นพระอานนท์ ส่วนพราหมณ์ผู้ทดลองศีลในครั้งนั้น ได้เป็นเราตถาคต ฉะนี้แล

(จากพระไตรปิฎก และ อรรถกถา สีลวีมังสชาดก)

อธิบาย

มนุษย์ทุกวันนี้มีความรู้ความสามารถ ศิลปวิทยาการมาก แต่ยังเดือดร้อนกันทั่วโลก เพราะขาดศีลจึงยังมีการเบียดเบียนให้เห็นกันอยู่ทั่วไป มีความรู้ แต่เห็นแก่ตัวขาดคุณธรรม ก็จะเฉโกเอารัดเอาเปรียบด้วยความรู้ความสามารถนั้น จนผู้อื่นตามไม่ทัน ยิ่งเก่งมาก ยิ่งโกง หลอกลวงผู้อื่นได้แนบเนียน หลบหลีกเก่ง เลี่ยงเก่ง หลายชั้นเชิง ผู้ปกครองบ้านเมืองเรา ส่วนใหญ่ฉลาดทั้งนั้น แต่บ้านเมืองไม่พัฒนา เพราะผู้ปกครองขาดศีลธรรม มีการโกงกิน โกหก กะล่อนมากมาย ท่านพุทธทาสกล่าวว่า

“ถ้าศีลธรรมไม่กลับมา โลกาจะวินาศ มนุษยชาติจะเลวร้ายกว่าเดรัจฉาน”

มีอีกพวก มีความรู้ธรรมะ มีสุตะมาก แต่ไม่ปฏิบัติศีล ทุศีล ดังที่เคยมีข่าวเป็นระยะๆ ว่า พระตำแหน่งสูง หรือพวกเรียนเปรียญประโยคสูง หรืออภิธรรมสูง แต่ขาดแม้ศีล ๕ ซึ่งพระพุทธองค์ทรงตำหนิ ว่าสู้พวกที่มีศีลแต่ความรู้น้อยไม่ได้

สมเด็จพระญาณสังวร พระสังฆราช กล่าวว่า *“มีคุณไม่ใช่น้อยที่เรียนรู้มากมาย อะไรดีอะไรชั่ว รู้ทั้งนั้น แต่ไม่ทำดี หรือทำก็ทำสิ่งไม่ดี เรียกว่า ใช้ความรู้นั้นช่วยตนเองไม่ได้ ก็เพราะขาดความเคารพในธรรมที่รู้ คือไม่ปฏิบัติให้สมควรแก่ความรู้นั้นเอง”*

อันสตรีไม่มีศีลก็สิ้นสวย
บุรุษด้วยไม่มีศีลก็สิ้นศรี
เป็นนักบวชไม่มีศีลก็สิ้นดี
ข้าราชการศีลไม่มีก็เลวทราม

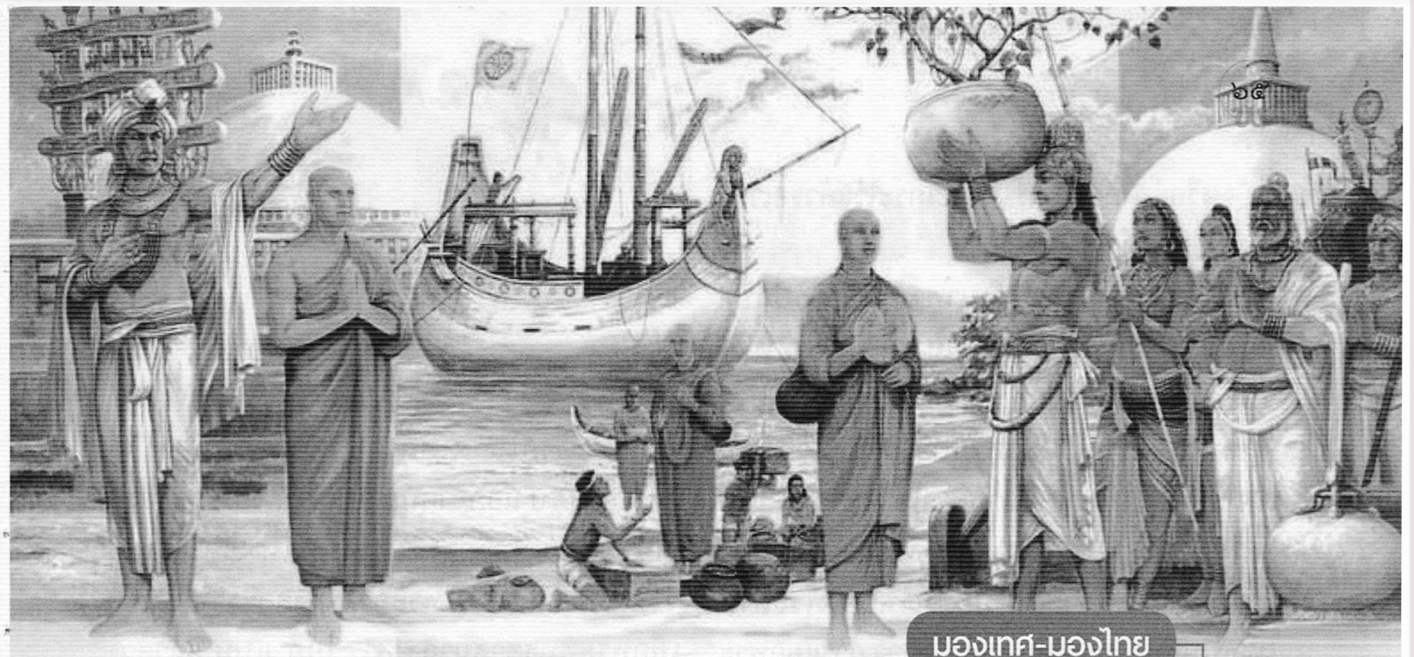
(ท่านพุทธทาส)

สรุป คุณธรรมต้องนำความรู้ ความรู้ต้องคู่คุณธรรม ปริยัติต้องคู่ปฏิบัติ จึงจะสมบูรณ์ประเสริฐที่สุด

ท่านสามารถติดตามอ่านวารสารโพธิยาลัยทุกฉบับย้อนหลัง ได้ทาง เว็บไซต์วัดจากแดง www.watchakdaeng.com และเว็บไซต์ชมรมกัลยาณธรรม
www.kanlayanatam.com,
Line Official id : @kanlayanatam
Facebook Page : Kanlayanatam

ขออนุโมทนาบุญผู้ร่วมจัดพิมพ์วารสารฉบับนี้

๑. ชมรมกัลยาณธรรม
๒. คุณจิรวรรณ ศิริจิตร และครอบครัว
๓. คุณสุวพร หทัยสุทธิธรรม และครอบครัว
๔. คุณพ่อวัชระ - คุณแม่ทองสุก โลหารักษ์พงศ์
๕. คุณณรงค์ฤทธิ์ อุปถัมภ์ และครอบครัว
๖. ครอบครัวคงสวัสดิ์ศักดิ์ - ตรรกวาณิช
๗. พล.อ.ต.สมโภค - คุณสุจิตรา หงสไกร

มองเทศ-มองไทย

วิเทศทัยย์

พระติสสเถระ ๓ พระอรหันต์ผู้ทรงวิสัยทัศน์

บทก่อนเล่าให้ฟังแล้วว่า ติสสกุมารสนใจความลุ่มลึกของคำสอนพระพุทธศาสนา จึงขออนุญาตบิดามารดาออกบวช และก็คิดเพียงว่าเรียนจบพุทธศาสตร์แล้ว ก็จะลาสิกขากลับมาครองเรือนดังเดิม ส่วนพระอาจารย์ทั้งสองรูปกล่าวคือพระสิคควเถระและพระจัณฑวัชชีเถระคงจะหยั่งรู้จิตใจของติสสกุมาร จึงวางอุบายเป็นลำดับชั้น ด้วยการสอนกรรมฐานแต่เบื้องต้น จนต่อมากลายเป็นเหตุให้พระติสสะบรรลุอริยมรรคตั้งแต่โสดาปัตติผลจนถึงเบื้องปลายสุด ครั้นตอนบั้นปลายชีวิต อาจารย์ผู้สอนสั่งได้มอบหมายให้พระติสสเถระเป็นหัวหน้าแห่งหมู่คณะ โดยทำหน้าที่ดูแลและสอนสั่งผองศิษย์ ผู้อยู่ภายใต้การปกครอง สืบแทนอาจารย์แห่งตน

มาถึงตรงนี้ หากใครยังจับเรื่องราวไม่ได้ แนะนำให้ย้อนกลับไปอ่านอีกรอบ เร็วเลย !!!

เรื่องราวของพระติสสเถระหายไปนานมาก หากนับระยะเวลาน่าจะสองทศวรรษได้ ด้วยเหตุใดไม่ทราบได้ ผู้เขียนพยายามอ่านทวนหลายต่อหลายครั้งก็ยังคลำหาประเด็นไม่ได้ จึงตีความเอาว่า คงจะเป็นเพราะว่าพระเจ้าอโศกมหาราชทรงโปรดในตัวสามเณรนิโครธมาก เรื่องราวของพระเถระจึงลดความสำคัญลงไป หรืออาจมีพระเถระผู้ใหญ่หลายรูปที่พระเจ้าอโศกให้ความเคารพ ประวัติของพระติสสเถระในช่วงเวลาดังกล่าวจึงหายไป

และระยะเวลานี้พระเจ้าอโศกน่าจะไม่มีปฏิสัมพันธ์กับพระติสสเถระเป็นแน่ สังเกตได้จากคัมภีร์ทีปวงศ์ คัมภีร์สมันตปาสาทิกา หรือแม้แต่คัมภีร์มหาวงศ์ ล้วนไม่กล่าวถึงการพบกันระหว่างพระสองท่านเลย จะบอกว่าไม่ได้ยินชื่อเสียงเสียเลย ก็ไม่น่าจะเป็นไปได้ เพราะตระกูลของพระติสสเถระเอง ก็นับว่าเป็นตระกูลใหญ่ คนตระกูลสูงออกบวช และเป็นหัวหน้าหมู่คณะมีลูกศิษย์เป็นจำนวนมาก จะเงียบหายไปโดยไม่กล่าวถึงย่อมเป็นเรื่องน่าแปลก

หรือต้องการปิดเรื่องพระเถระไว้แล้วรอเวลาเปิดตัวครั้งใหญ่ !!!

มีเรื่องหนึ่งสมควรนำมาพูดถึงคือวัตรปฏิบัติของพระติสสเถระว่าเป็นสายคันถธุระหรือวิปัสสนาธุระ พูดภาษาไทยแบบเข้าใจง่ายว่าท่านสังกัดสายป่าหรือสายบ้าน ปัญหานี้มีคนถามบ่อยมาก และคนถามก็ไม่ใช่ใครที่ไหน เป็นคนไทยแท้ร้อยเปอร์เซ็นต์ เหตุที่เป็นดังนั้น มิใช่เรื่องแปลก เพราะคนไทยมีภาพของพระสงฆ์ไทยเป็นพื้นฐาน แต่อยากจะบอกว่า การแยกพระสงฆ์เป็นสายปริยัติและสายปฏิบัติ มิใช่เพิ่งเกิดในประเทศไทยเร็ววันนี้ แต่มีมานานแล้ว ตั้งแต่สมัยพุทธศาสนารุ่งเรืองในประเทศศรีลังกา หลังพุทธปรินิพพานล่วงแล้ว ประมาณ ๙๐๐ ปี

สมัยพระติสสเถระแห่งชมพูทวีปนั้น พระสงฆ์สายป่าและสายบ้านยังไม่แยกกัน ต้องเรียนควบคู่กันไปทั้งการปฏิบัติและศึกษาพระธรรมคำสอน หากใครหลุดโลกไปถามผู้คนสมัยนั้น คนตอบคงทำหน้าตาสงสัยเหมือนถามหาทางออกถ้ำหลวงขุนน้ำนางนอน

มีหลักฐานระบุชัดว่า พระสิคควเถระและพระจัณฑวัชชีเถระ ผู้เป็นอาจารย์ของพระติสสเถระนั้น "เป็นผู้ถืออารัญญิกวัตร เคร่งครัดในธุดงค์คุณ เป็นผู้มักน้อย ยินดีอยู่ในป่า เป็นผู้สงบเสงี่ยม เป็นผู้ฝึกฝนอินทรีย์ดีแล้ว รอบรู้สัทธรรม ยินดีในเสนาสนะสงัด อยู่ป่าแต่ผู้เดียว เป็นผู้แกล้วกล้าเหมือนสีหะอยู่ในซอกเขา ฉะนั้น" เมื่อจารีตปฏิบัติของอาจารย์เป็นเช่นไร ลูกศิษย์ก็ต้องประพฤติตาม เอาอย่างอาจารย์แห่งตน เหมือนฝรั่งเขาว่า "Like teacher, like student"

เรื่องราวการพบปะกันระหว่างพระเจ้าอโศกมหาราชกับพระติสสเถระนั้น เกิดขึ้นหลังจากพระเจ้าอโศกศรัทธาพระพุทธศาสนาเรียบร้อยแล้ว และน่าจะมีศรัทธาแรงกล้ามาก สังเกตได้

จากพระองค์โปรดให้ถวายนิตยภัตแก่ภิกษุถึง ๖๐,๐๐๐ รูป นอกจากนั้น ยังสร้างพระวิหารและเจดีย์รอบชมพูทวีปถึง ๘๔,๐๐๐ แห่ง และว่ากันว่าเพียงแค่วันเดียว พระองค์ทรงสละราชทรัพย์เพื่อพระพุทธศาสนาถึง ๙๖ โกฏิ แบบนี้เจ้าสัวทั้งหลาย เห็นจะไม่กล้าวัดบารมี

ตรงนี้เห็นว่าพระองค์ทรงมีพระราชศรัทธาในพระพุทธศาสนาจริง เพราะไม่ใช่บันทึกไว้เพียงหลักฐานด้านวรรณคดี แม้แต่หลักฐานทางโบราณคดีก็กล่าวไว้ เป็นเนื้อหาตรงกันโดยไม่ต้องตีความให้เสียเวลา แต่พระราชศรัทธาต่อพุทธ-ศาสนาของพระองค์กลายเป็นดาบสองคม ในด้านหนึ่งเป็นการเสริมส่งให้พระสงฆ์สามารถทำงานเชิงรุกได้เป็นอย่างดี แต่ในด้านหนึ่งเปิดช่องให้คนภายนอกปลอมเข้ามาบวช (บทหน้าจะขยายความประเด็นนี้ให้กระจ่าง)

พระเจ้าอโศกนั้นโปรดให้ประชุมคณะสงฆ์เพื่อสอบถามว่า สมัยพุทธกาล มีใครถวายทานจำนวนมหาศาล เหมือนพระองค์หรือไม่ ? และการถวายทานดังกล่าว จะเรียกว่าเป็นศาสน-ทายาทได้หรือไม่ ?

ที่ประชุมสงฆ์ลงสังฆมติให้พระติสสเถระเป็นผู้ตอบคำถามพระเจ้าอโศก

ตรงนี้จะเห็นว่าบทบาทของพระติสสเถระน่าจะอยู่ระดับแถวหน้าหรืออาวุโสสูงสุด และน่าจะเชี่ยวชาญแตกฉาน ทั้งด้านปริยัติและปฏิบัติ เรียกแบบภาษาจีนว่า เก่งทั้งบุ๋นและบู๊ การได้รับมอบหมายจากคณะสงฆ์ น่าจะหมายถึงว่า พระเถระมีบารมี หรือความสามารถ ที่จะโต้ตอบ

พระเจ้าอโศกได้อย่างไม่เกรงขามบุญญาธิการของกษัตริย์มหาราช

คำตอบของพระเถระนั้น น่าสนใจมาก

"มหาบพิตร ในพระศาสนาของพระทศพล เมื่อพระตถาคตยังทรงพระชนม์อยู่ มิได้มีใครที่ชื่อว่าถวายปัจจัยเหมือนมหาบพิตร มหาบพิตรเท่านั้น ที่ทรงบริจาคมากมาย"

"มหาบพิตร เพียงเท่านี้ยังไม่ชื่อว่าเป็นศาสนทายาท แต่ยังนับได้ว่าเป็นปัจจยทายกหรือผู้อุปัฏฐาก **ผู้ใดพึงถวายปัจจัยกองขนาดตั้งแต่แผ่นดิน ไปจนถึงพรหมโลก ผู้นั้นก็ยังนับไม่ได้ว่าเป็นศาสนทายาท"**

"มหาบพิตร ผู้ใดผู้หนึ่งจะมั่งคั่งหรือยากจนก็ตาม ให้บุตรในอกตนบวช จึงจะเรียกผู้นี้ว่าเป็นศาสนทายาท"

เห็นอะไรในคำตอบของพระเถระหรือไม่ ? ถ้ายังมึนอยู่ เรามาวิเคราะห์กัน คำตอบนี้มีเป้าหมายสองนัย สุภาษิตไทยคือยิงปืนนัดเดียวได้นกสองหัวเอ๊ย สองตัว !!!

เราทราบแล้วว่า พระเจ้าอโศกมหาราชรับรู้ว่าศาสนทายาท คือการถวายการอุปัฏฐากพระสงฆ์สุดความสามารถ อุปัฏฐากดังกล่าว หมายถึงศาสนบุคคลและศาสนวัตถุ โดยมองว่าหากศาสนบุคคลและศาสนวัตถุยังดำรงคงอยู่ นั่นก็แสดงว่าพระพุทธศาสนาเจริญรุ่งเรือง ประมาณว่าผ้าเหลืองเต็มบ้าน วิหารเต็มเมือง คติความเชื่อเช่นนี้ยังมีกษัตริย์หลายประเทศรักษาสืบต่อมาจนถึงปัจจุบัน

ประเด็นนี้พระติสสเถระตอบพระเจ้าอโศกว่า บุคคลเช่นนี้เป็นเพียง**ปัจจยทายก** หมายถึงอุปัฏฐากพระสงฆ์ด้วยปัจจัย ๔ แม้จะมีอานิสงส์มากก็จริง แต่น้อยกว่าศาสนทายาทร้อยเท่าพันทวี พอมาถึงตรงนี้พระเจ้าอโศกผู้ปรารถนาเป็นทายาทของพระศาสนา จึงมองหาผู้สามารถรองรับฐานะเช่นนี้ได้ จึงหันหน้าไปหาคนใกล้ตัว กล่าวคือ พระราชโอรสและพระราชธิดา ผู้เกิดในอกตน กล่าวคือ มหินทกุมาร และ สังฆมิตตากุมารี

หากวิเคราะห์คำว่า "ศาสนทายาท" น่าจะตีความหมายได้สองนัย

หนึ่งนั้นหมายถึง ผู้ทำหน้าที่บำรุงรักษาพระศาสนา กล่าวคือ อุปัฏฐากพระสงฆ์สามเณรด้วยปัจจัยสี่ มิให้ขาดตกบกพร่อง เพื่อให้พระสงฆ์สามเณรสามารถรักษาสมณภาวะโดยไม่เป็นกังวล เปิดช่องให้ท่านมีเวลาศึกษาเล่าเรียนพระธรรมวินัยและปฏิบัติศาสนกิจตามแนวคำสอนของพระพุทธเจ้า พร้อมเรียนรู้วัตรปฏิบัติอันดีงามตามครูอาจารย์แห่งตน

อีกหนึ่งนั้น หมายถึง การออกบวช เพื่อศึกษาพระธรรมคำสอนของพระพุทธเจ้า แล้วทรงจำบอกกล่าว และรักษาพระธรรมคำสอน ให้เจริญรุ่งเรืองยาวนาน

หากเทียบเคียงศาสนทายาทสองแบบ การออกบวชมีประโยชน์ต่อการรักษาพระศาสนามากกว่ากลุ่มแรก เนื่องจากกลุ่มแรกนั้น หากมีปัจจัยภายนอกเข้ามาเบียดแทรก ก็ย่อมมีโอกาสเปลี่ยนแปลงได้ง่าย ยกตัวอย่าง เพียงแค่เสื่อมศรัทธาต่อองค์กรหรือบุคคล ก็ย่อมละทิ้งศาสนาแห่งตน แต่หากออกบวช ศึกษา จนศรัทธามั่นคงแน่วแน่ในคำสอนของพระพุทธเจ้าแล้ว โอกาสจะละทิ้ง หรือเปลี่ยนไปนับถือลัทธิศาสนาอื่นย่อมเป็นเรื่องยาก

ด้วยเหตุนี้ พระติสสเถระจึงมุ่งเป้าไปที่ศาสนทายาทกลุ่มหลัง ผู้เขียนเห็นว่าการตอบคำถามพระเจ้าอโศกครั้งนี้ พระติสสเถระน่าจะมุ่งเป้าไปที่มหินทกุมารกับสังฆมิตตกุมารีเป็นหลัก พูดแบบชาวบ้านคือ หากพระราชโอรสและพระราชธิดาของพระเจ้าอโศกทั้งสองพระองค์ออกบวชในพระบวรพุทธศาสนา ย่อมก่อเกิดประโยชน์มากมาย

มหาศาลต่อวงการพระพุทธศาสนา โดยเฉพาะเป็นสื่อกลางระหว่างพุทธศาสนากับราชวงศ์โมริยะ

หลักฐานระบุว่า มหินทกุมารและสังฆมิตตา-กุมารีศรัทธาพระพุทธศาสนามานานแล้ว เพราะพระราชมารดานามว่า เวทิสานั้น เป็นคนในตระกูลศากยะและศรัทธาพระพุทธศาสนาอย่างมั่นคง โดยสร้างอารามวิหารภายในบริเวณบ้านเกิดเมืองอวันตี (สาญจิ ในปัจจุบัน) ตัวนางเองก็ถวายการอุปถัมภ์พระสงฆ์เป็นอย่างดี พระราชโอรสและพระราชธิดาก็คุ้นเคยกับพระสงฆ์มาแต่เด็ก สังเกตได้จากพระนามของสังฆมิตตากุมารี หมายถึงผู้เป็นมิตรกับพระสงฆ์

เรื่องราวเช่นนี้คงเป็นที่รับรู้ของพระติสส-อรหันต์โดยไม่ต้องสงสัย ครั้นเห็นว่าเป็นเวลาประจวบเหมาะ จึงตอบคำถามพระเจ้าอโศก โดยชี้เป้าไปที่มหินทกุมารและสังฆมิตตากุมารี ผู้เขียนเชื่อว่า พระเจ้าอโศกเอง ก็น่าจะรู้ลักษณะนิสัยของพระราชโอรสและพระราชธิดาทั้งสองเป็นอย่างดี ครั้นพระติสสเถระอธิบายความหมายศาสนทายาทที่แท้จริง จึงหันพระพักตร์ไปทางพระราชโอรสและพระราชธิดาทั้งสองพระองค์ เพียงแค่ตรัสน้อยนิด พระราชโอรสและพระราช-ธิดาก็กราบทูล โดยไม่ต้องทวนถามอีกรอบว่า **“หม่อมฉันจะบวช พระบิดาโปรดให้หม่อมฉันบวชเถิด จะได้เป็นศาสนทายาท”**

เห็นหรือยัง อุบายของพระอรหันต์ สำเร็จเป็นรูปธรรมอย่างไร !!!

ประเด็นน่าสนใจ คือ นโยบายศาสนทายาทเลียนแบบพระเจ้าอโศกมหาราชมีการรักษาสืบต่อมาถึงปัจจุบัน แต่ความหมายกลับเปลี่ยนไปตามกาลเวลา กล่าวคือเดิมการยินยอมให้บุตรเป็นศาสนทายาทก็เพื่อได้ศึกษาพระธรรมคำสอนและทรงจำรักษาพร้อมบอกต่อ เพื่อให้พระศาสนาเจริญรุ่งเรือง มั่นคงยาวนาน แต่ครั้นสมัยหลังศาสนทายาทกลายเป็นศึกษาพระธรรมคำสอนเพื่อนำความรู้ไปต่อยอดทางอาชีพการงาน สุดท้ายเข้าสู่ยุคสมัยใหม่ศาสนทายาทเพี้ยนไป กลายเป็นสะพานให้พ่อแม่ไต่ขึ้นไปสวรรค์ จึงกลายมาเป็นศาสนทายาทระยะสั้น

สิ่งที่เราควรทำความเข้าใจกันใหม่ มิใช่มาจากพระสงฆ์ แต่เป็นเรื่องของฆราวาสญาติโยม เพราะปัจจุบันนี้ พระสงฆ์เป็นเพียงปลายน้ำเท่านั้น กำหนดการบวชถูกตีกรอบบังคับไว้ในซองงานอุปสมบทเรียบร้อยแล้ว โดยพระสงฆ์ไม่สามารถปฏิเสธหรือคัดค้านได้ บางรายหนักหน่อย ยังไม่ได้บวชเลย แต่กำหนดวันลาสิกขาไว้เรียบร้อยแล้ว

สิ่งที่น่าเห็นใจคือ การครองชีพของฆราวาส เพราะคนวัยหนุ่มเป็นกำลังสำคัญของครอบครัว หากต้องเข้าสู่ร่มผ้ากาสาวพัสตร์ตลอดชีวิต ย่อมมีผลกระทบต่อความเป็นอยู่ของครอบครัวโดยตรง จึงเป็นที่มาของการบวชระยะเวลาสั้น

หากจะรักษาระบบศาสนทายาทแบบพระเจ้าอโศก เห็นว่า จำเป็นต้องทำความเข้าใจร่วมกัน

โดยส่วนตัว นิยมวิธีการของชาวพุทธศรีลังกา กล่าวคือ ชาวศรีลังกาทุกคนต่างทราบว่า หากคนรุ่นเราบวช เป็นที่แน่นอนว่า รุ่นหลานแม้เป็นฆราวาสก็ต้องบรรลุอรหันต์แน่นอน ผู้เขียนเชื่อว่าอุบายนี้ น่าจะเป็นการปรับวิธีการใหม่ คงเป็นเพราะพระศาสนทายาทของพระเจ้าอโศกมหาราชผ่อนแรงลงไป พระเถราจารย์ชาวศรีลังกาจึงสร้างสรรค์วิธีการใหม่ และประสบความสำเร็จเป็นอย่างดี

สำหรับสมัยปัจจุบัน ผู้เขียนแนะนำว่า ให้พ่อบ้านบวชคนเดียวพอ รับรองสมาชิกทั้งครอบครัวบรรลุธรรมในปัจจุบันวันนี้กันแน่นอน

(ฉบับหน้ามาว่ากันต่อ)

ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม

(ใครว่าสตรีบรรลุธรรมไม่ได้)

๑ นวลนารี สตรีเพศ วิเศษล้ำ ช่วยชูค้ำ พุทธะ ศาสนา
ให้กำเนิด เกิดองค์พระ ศาสดา พระมายา เทวี ผู้พลีองค์

๒ โอ้พระนาง พิมพา ผู้ผ่องผุด บริสุทธิ์ เสียสละ มละหลง
ยอมพลีกาย พลีใจ ให้พระองค์ เพื่อมุ่งตรง ทรงดำริ โพธิญาณ

๓ แม้พระปะ- ชาบดี ศรีมารดร ผู้ทรงป้อน ถันธารา สรงสนาน
เฝ้าระวัง สิทธัตถะ พระกุมาร ด้วยลมปราณ ดั่งโอรส ในอุทร

๔ เหล่าสตรี มีปัญญา กล้าสละ พร้อมศรัทธา ปสาทะ เชื่อคำสอน
ใฝ่กุศล ผลบุญ อันบวร มิอาทร ร้อนใจ เพราะใคร่บุญ

๕ ใฝ่ศึกษา ปริยัติ พระสัทธรรม เพื่อน้อมนำ ปฏิบัติ ขจัดสูญ
เหล่ากิเลส ตัณหา พาอาดูร เพียรเพิ่มพูน ไตรสิกขา ให้กล้าไกล

๖ ทั้งจาคะ มุ่งสละ วัตถุทาน องอาจหาญ ไม่ลังเล สิ้นสงสัย
บุญเป็นเหตุ ละกิเลส ให้ห่างไกล ตระหนี่ไว้ ไร้ประโยชน์ โทษมากมี

๗ พระศาสนา คงอยู่ได้ เพราะใครเล่า เช้าเย็นเฝ้า ปรนนิบัติ ไม่หน่ายหนี
ภิกษุสงฆ์ องค์เณร ทั้งเถรชี สุขเปรมปรีดิ์ เพราะสตรี มีศรัทธา

๘ แม้ออกบวช ไม่ได้ เป็นไรเล่า ชีวิตเรา ไม่อาภัพ อย่างใครว่า
เพียงมุ่งมั่น อบรม บ่มปัญญา วิปัสสนา ศีลธรรม ประจำใจ

๙ สมถะ จาคะ ก็มุ่งมั่น บุญช่วยกัน พลันจิต สว่างไสว
บารมี ทั้งสิบ ไม่ห่างไกล สักวันได้ เต็มจบ พบนิพพาน ฯ

อณฺณตโร ภิกฺขุ

- วิสัชนาธรรม :
  ผู้หญิงกับการปฏิบัติธรรม (๑)
- ธรรมปริทัศน์ : รู้จักบ้านของตัว
  เที่ยวทั่วพระไตรปิฎก (๓) (จบ)
- พระธรรมเทศนา :
  คุณยายดินสอเก่า
- ปัญญาปริทัศน์ :
  คาถา สุภา ริดาช่างทอง
- กวีนิพนธ์ :
  มีเรา ร่ม เงาแม่
- ในประสบการณ์ :
  เส้นทางธรรม พญ. ดร.อมรา มลิลา
- เพื่อนภาวนา :
  ข้อคิดจากอาศรมมาตา
- ชวนอ่านพระสูตร :
  อาทิตตปริยายสูตร
- ทันโลก รู้ธรรม :
  สีลวีมังสชาดก
- มองเทศ - มองไทย :
  พระติสสเถระ (๓)